

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YAŞAMBOYU ÖĞRENME BİLİM DALI
(HALK EĞİTİMİ PROGRAMI)

ADANA İLİ ÖĞRETMENLERİNE SUNULAN
BİLGİSAYAR VE İNTERNET KULLANIMI KURSUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Oğuzhan Çınar

Ankara
Mart, 2010

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YAŞAMBOYU ÖĞRENME BİLİM DALI
(HALK EĞİTİMİ PROGRAMI)

ADANA İLİ ÖĞRETMENLERİNE SUNULAN
BİLGİSAYAR VE İNTERNET KULLANIMI KURSUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Oğuzhan Çınar

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bilir

Ankara
Mart, 2010

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan .....

Prof. Dr. İnayet PEHLİVAN AYDIN

Üye .....

Prof. Dr. Rifat MİSER

Üye .....

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BİLİR (Danışmanı)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2010

Prof. Dr. Nejla KURUL

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Günümüzde bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler eğitim sistemini büyük ölçüde etkilemektedir. Bilgiye duyulan ihtiyaç hızla artmakta, ancak hızlı ulaşılamayan bilgi değerini yitirip ihtiyacı karşılayamamaktadır. Bilgiye ulaşılabilmesinde kılavuzluk yapan, eğitim sisteminin temelini oluşturan öğretmenlerimizin de bilgisayar ve interneti bir araç olarak kullanmaları kaçınılmaz bir hal almıştır.

Bilgisayar ve internet kullanımı konularında öğretmenlerimizin eksiklerini gidermek amacıyla, MEB tarafından yerel ve merkezi hizmetiçi eğitim kursları düzenlenmektedir. Her eğitimde olduğu gibi hizmetiçi eğitimlerin de amaçlarına ne derece ulaştıklarının ölçülebilmesi için değerlendirmeye ihtiyaç bulunmaktadır. Bu araştırma, iş verimini artırmak, bilgi ve becerilerini yenilemek, hizmet kalitesini yükseltmek için verilen hizmetiçi eğitim etkinliğinin sonuçlarını ölçmek ve amaçlara ne derecede ulaşıldığının ortaya koymak üzere yapılmıştır.

Beş bölümden oluşan bu araştırma, Adana İli MEM' e bağlı ilk ve orta dereceli okullarda çalışan öğretmenlerin katıldıkları hizmetiçi eğitim programının geniş bir boyutta değerlendirilmesini kapsamaktadır. Birinci bölümde problem, araştırmanın amacı ve önemi, ikinci bölümde eğitim, yaşamboyu öğrenme, yetişkin eğitimi, hizmetiçi eğitim kavramları açıklanmaya çalışılmış ve hizmetiçi eğitimin amaçları, gerekliliği, yararları, sınırlılıkları yöntemleri konularına yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde hizmetiçi eğitimin değerlendirilmesi, eğitimde bilgisayar kullanımı konuları açıklanmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracının geliştirilmesi konuları ele alınmıştır. Dördüncü bölümde bulgu ve yorumlara yer verilirken beşinci bölümde sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Adana Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından, Adana İlinde çalışan öğretmenler için düzenlenen yerel bilgisayar ve internet kullanımı konulu hizmetiçi eğitim etkinlikleri adlı tezimi hazırlamamda, ilk günden son güne

kadar her aşamasında büyük bir sabırla beni yönlendiren ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bilir'e, bilgi ve tecrübeleriyle eğitimime büyük katkı sağlayan hocalarım Prof. Dr. Rıfat Miser, Prof. Dr. İnanet Pehlivan Aydın' a, anket formunun hazırlanmasında emeği geçen Öğr. Gör. Özlem Balta' ya ve desteğini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Benim de bir parçası olduğum eğitim sistemine ve eğitimcilere yararlı olması dileğiyle...

Ankara; 2010

OĞUZHAN ÇINAR

ÖZET

ADANA İLİ ÖĞRETMENLERİNE SUNULAN BİLGİSAYAR VE İNTERNET KULLANIMI KURSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÇINAR, Oğuzhan

Yüksek Lisans, Yaşamboyu Öğrenme Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç Dr. Mehmet BİLİR

Mart 2010, 116 + xi sayfa

Kurumlarda düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin planlanmasında ve uygulanmasında karşılaşılan problemleri saptamak ve düzeltmek amacıyla, her eğitim faaliyetinde olduğu gibi hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Hizmetiçi eğitimde, amaçlara ulaşma derecesi, eğitilen insanların öğrenim yaşantıları yoluyla davranışlarındaki değişimin yönünde ve miktarında olabilir. Öğretmenlerin bilgisayarı ve interneti etkin kullanmasını amaçlayan “Bilgisayar ve İnternet Kullanımı” kurslarının günümüz koşullarına ve kursiyerlerin ihtiyaçlarına ne derece cevap verdiğinin araştırılması amacıyla değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Bu araştırma, Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğünce Adana İlinde ilk ve orta dereceli eğitim kurumlarında görevli öğretmenlere sunulan yerel “Bilgisayar ve İnternet Kullanımı” konulu hizmetiçi eğitim kurslarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evreni, belirtilen kursa katılan, Adana il merkezinde görev yapan ilk ve orta dereceli okulların öğretmenlerden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise bu kurslara katılan 140 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada bir nicel araştırma aracı olan anket kullanılmıştır.

Adana İli öğretmenlerine sunulan hizmetiçi eğitimin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan anket öncelikli olarak 20 kişiden oluşan pilot örneğe uygulanmıştır. Verilen yanıtlar için öncelikle faktör analizi uygulanmış elde

edilen sonuçlara göre oluşturulan ölçek 3 alt başlıkta toplanmıştır. Bunlar; “Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin”, “Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulanışına İlişkin” ve “Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye” İlişkin alt başlıklardır.

Ardından likert ölçek için verilen yanıtlar geçerlilik güvenirlik analizine tabii tutulmuş, güvenirliği düşüren soruya rastlanmamıştır. Güvenirlik katsayıları hem ölçeğin tamamı için hem de alt başlıklar için çok yüksek çıkmıştır. Kişisel bilgiler için oluşturulan sorular için frekans dağılımları hazırlanmış ve ardından yorumlanmıştır. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi değerlendirme anketine verdikleri cevapların kişisel özelliklerine göre değişip değişmediğinin kontrolü için T-Testi ve ANOVA Testi uygulanmış, elde edilen sonuçlar tablollaştırılmış ve yorumlanmıştır. Bu araştırmada elde edilen önemli bulgular ise şöyledir:

Öğretmenlerin cinsiyet ve yaş değişkeninin hizmetiçi değerlendirmede anlamlı bir fark oluşturmadığı, branş değişkeninde ise görsel sanatlar öğretmenlerinin daha ilgili ve olumlu, sınıf öğretmenlerinin ise diğer branşlara nispeten daha olumsuz bir bakış açısı sergiledikleri, saptanmıştır. Mesleki kıdem değişkeninde ise mesleğin ilk 5 yılındaki öğretmenlerin eğitimlere daha ilgili ve benimsemiş oldukları saptanmıştır. Öğretmenlerin çok büyük bir çoğunluğu bilgisayar ve internetin derslerde aktif kullanımının başarıyı artıracığını düşünmektedir. Aksini belirten öğretmenlerimizin değerlendirmeye ilişkin maddelere verdikleri yanıtlarında olumsuz olduğu saptanmıştır. Değerlendirmelerde genellikle olumlu sonuçlara ulaşılmış olsa da; kurs başında öğretmenlerin programla ilgili giriş yeterlilikleri ölçülmediği, öğretmenlerin bir kısmı ise korku ve çekingenlik duygusu yaşadığını belirtmiştir.

ABSTRACT

Evaluation Of In-Service Training Program That Are Served To ADANA Teachers “ Computer and Internet Using Course”

ÇINAR, Oğuzhan

M.Sc in Life-Long Learning Program

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Mehmet BİLİR

March 2010, 116 + xi sayfa

Evaluation of in-service training program that are served to ADANA Teachers “ Computer and Internet Using Course” within the purpose of evaluating all educational activities through we need to confirm and fix the problems in all institutions where in-service activities are arranged. As is in all educational activities also in-service activities need to be evaluated. The percent of achieving objectives in in-service training, may due to the participators’ behavioristics and their training process. “ Education for Future” is managed to be used by the computer and computer labs user teachers and, must be evaluated in order to understand whether the program is sufficient actual demands of them and how much it corresponds their requests.

This research study is made by Ministry of Education at Adana province in order to improve and evaluate in-service training courses titled as “usage of computer and enternet” for primary and secondary school teachers . This researchs’ focus is the primary and secondary school teachers in Adana province . The sampling of research study is 140 teachers who participated to the titled training course . In this research study a questionnaire is used as such a kind of quantitative survey .

This questionnaire is firstly served to the 20 people as a pilot study to pre-evaluate the in-service training course . The statements (answers) firstly were executed with the factor analysis and according to result comparisons, formed criterias were collected under 3 subtitles. The subtitles are; “Relating

to Preparation of In service Training” and “Relating to Application of Educational Programmes” and “Relating to Evaluation Post- Application” .

After all the statements were treated with the Likert scale due to the validity and reliability test none of the questions had any leak of reliability . The questionnaire reliability coefficient and the subtitles sufficiency is resulted quite high . Frequent distribution for the personal information questionnaire was prepared and consequently commented. T- Test and ANOVA Tests are applied to gain the control ; whether teacher’s in-servicing training questionnaire answers change according to their personal characteristics or not.

The diagnosis of this research is;

Teachers’ gender and their ages demographics don’t show significant differentiation beside this (due to branch variation) visual –plastic art teachers show meaningful optimist perspective , synchronously the classroom teachers show relatively pessimist perspective than the other branch teachers . In professional seniority variety , it is established that teachers show more interest to adopt in principle in their first five year experience. Most of the teachers think that tenancy of internet and computers in their lessons effects the succes of lessons positively . The teachers on the contrary are negative to the questions of the evaluation .

Generally positive results have been gained during the evaluation , but there is no sufficiency evaluation pre-test before the courses for teachers and some of the teachers denoted that they felt apprehension and inhibition.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	.....
ÖNSÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	6
Tanımlar ve Kısaltmalar	7
Tanımlar	7
Kısaltmalar	8
BÖLÜM II	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
Eğitim Kavramı	9
Yaşamboyu Öğrenme Kavramı	10
Yetişkin Eğitimi Kavramı	13
Hizmetiçi Eğitim Kavramı	17
Hizmetiçi Eğitimin Amaçları	19
Hizmetiçi Eğitimin Önemi Ve Gerekliliği	21
Hizmetiçi Eğitimin Yararları	24
Hizmetiçi Eğitimin Sınırlılıkları	25
Hizmetiçi Eğitim Türleri	27
İş Başımda Eğitim	27
İş Dışımda Eğitim.....	29
Hizmetiçi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi	32
Eğitim Performansının Ölçülmesinde Kullanılan Modeller	34

Dört Düzeyli Kirkpatrick Modeli	34
Philips Modeli	39
Eğitimde Bilgisayar Kullanımı.....	39
Okullarda Bilgisayarın Kullanım Alanları	41
Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Avantajları	43
Okullarda Bilgisayar Kullanımının Sınırlılıkları	45
Eğitimde İnternet Kullanımı	46
Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kursları	48
Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kurslarının Amaçları	49
Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kurslarında Ölçme ve Değerlendirme ..	51
İlgili Araştırmalar	52
BÖLÜM III	60
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	60
Araştırmanın Modeli	60
Çalışma Grubu	60
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri	60
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	64
Faktör Analizi	65
Güvenilirlik Analizleri	70
Verilerin Toplanması	70
Verilerin Analizi	71
BÖLÜM IV	73
BULGULAR VE YORUM	72
Bilgisayar ve İnternetin Derslerde Etkin Kullanımının Başarı Üzerine Etkileri Hakkındaki Bulgular	73
Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin Bulgular	73
Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin Bulgular	75
Eğitim Programının Uygulama Sonrası Değerlendirmeye İlişkin Bulgular	78
Görüşlerin Kişisel Özelliklere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular	80
Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	80
Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular	82
Branş Değişkenine İlişkin Bulgular	84
Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Bulgular	87

BÖLÜM V	89
SONUÇ VE ÖNERİLER	89
Sonuçlar	89
Öneriler	92
KAYNAKÇA	94
EKLER	107

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kursu Konuları ve Konulara Ayrılan Süreler	61
Tablo 2. 2006-2009 Yılları Arasında Adana İli Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Yerel Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kurs ve Katılımcı Sayıları	61
Tablo 3. İlçelere Göre Çalışma Grubunu Oluşturan Okullar Listesi ve katılımcı sayıları	62
Tablo 4. Ön Uygulamadaki Okul Adları ve İlçelere Göre Dağılımı (Adana İli 2009-2010 Eğitim Öğretim Yılı).....	63
Tablo 5. KMO ve BARLET Testi Sonuçları	64
Tablo 6. Faktör Analizi; Hizmetiçi Eğitimin Ön Hazırlıklarına İlişkin Bulgular	66
Tablo 7. Faktör Analizi; Hizmetiçi Eğitimin Uygulanışına İlişkin Maddeler	67
Tablo 8. Faktör Analizi; Hizmetiçi Eğitimin Uygulama Sonrası Değerlendirmeye İlişkin Maddeler	68
Tablo 9. Güvenilirlik Analizi Sonuçları	69
Tablo 10. Değerlendirme Aralıkları	71
Tablo 11. Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular	72
Tablo 12. Araştırmaya katılan Öğretmenlerin “Bilgisayar ve internetin Derslerde Etkin Kullanımı Başarı Üstünde Etkili midir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımları	73

Tablo 13. Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin Maddeler	74
Tablo 14. Hizmetiçi Eğitim Programının uygulanışına İlişkin Maddeler	76
Tablo 15. Faktör Analizi; Hizmetiçi Eğitimin Uygulama Sonrası Değerlendirmeye İlişkin Maddeler	78
Tablo 16. Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması "T-Testi" Sonuçları.....	81
Tablo 17. Öğretmen Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşması "ANOVA Testi" Sonuçları	83
Tablo 18. Öğretmen Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre Farklılaşması "ANOVA Testi" Sonuçları	85
Tablo 19. Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşması "ANOVA Testi" Sonuçları	87

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu açıklanmış; araştırmanın amacı, önemi, sınırlıkları, tanımlar ve kısaltmalar verilmiştir.

Problem

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişim, bireysel ve toplumsal hayatı etkilemekte, bilgi, davranış ve tutumlarda değişime ve gelişmelere yol açmaktadır. Toplumlar bireylerin bu değişmelere ve gelişmelere sağlıklı uyum yapabilmelerini sağlamak için çok çeşitli yöntemler kullanmaktadırlar. Bunlardan en çok kullanılanı ve en önemlisi, okul denilen kurumlarda bireylerin eğitilmesi ve öğretim sürecinden geçirilmesidir. Ancak, okullarda kazanılan bilgi ve beceriler bireye hayatı boyunca yetecek nitelikte değildir. Hatta bilim ve teknolojideki hızlı gelişme bireyin okulda kazandığı bilgi ve becerinin henüz okulu bitirmeden bile kullanışsız hale gelmesine neden olmaktadır.

Son onbeş yıldaki teknolojik değişimler, eğitim yöneticilerini ve öğretmenleri değişik bir problemle karşı karşıya bırakmıştır. Toplum, çocuklarını bilgi çağına hazırlama görevini verdiği öğretmenlere büyük sorumluluk yüklemektedir. Aslında, hem yeni teknoloji ve uygulamaları üretebilecek, hem de bu teknolojiyi kullanacak bireyleri yetiştirmek eğitim kurumlarının görevidir (Gürbüz ve Yıldırım, 2001, 305).

Gelişen teknolojilerden okullarda yararlanılması ve bu teknolojiler arasında özellikle bilgisayar ve internetin eğitim alanına uyarlanarak kullanılması eğitim öğretimin kalitesinin yükseltilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla eğitimde teknolojiden istendik düzeyde yararlanabilmek için eğitim-öğretim sistemimizle gelişen teknolojilerin uyumlu birlikteliğinin sağlanması gerekir (Demirbaş, 2001; Akın ve Baştuğ, 2005).

Birçok araştırma bilgisayarların eğitim-öğretim sürecinde etkili bir şekilde kullanılmasını etkileyen çok sayıda faktör olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu faktörler arasında okullardaki bilgisayar yetersizliği, öğretmenlerin bilgisayar kullanımı konusundaki deneyim eksikliği, öğretim programlarının bilgisayarlarla bütünleşebilecek yapıda olmaması, eğitim yazılımları ve teknik desteğin yetersiz oluşu vb. ön sıralardadır (Çağiltay, Çakıroğlu, Çağiltay ve Çakıroğlu, 2001).

Öğretmenlerimizin gelişen teknoloji ile birlikte bilgisayar ve interneti eğitim aracı olarak kullanmaları kaçınılmaz hale gelmiştir. Eğitim sisteminin yönetiminden sorumlu olan Milli Eğitim Bakanlığı da, çalışanların mesleki bilgi, beceri, tutum ve başarısını geliştirmek ya da bir üst göreve hazırlamak amacıyla Eğitim Kurulu ve Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı'nca hizmetiçi eğitim programlarını düzenler.

Bilim ve teknolojiadaki sürekli ve hızlı gelişmeleri takip etme zorunluluğunun, öğretmenlerin kendilerini sürekli yenilemesinin önemini ortaya çıkardığı ifade edilmektedir. Azar ve Karaali (2004), öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini geliştirmeleri, yenilemeleri ve profesyonel bir öğretmen kimliği kazanmalarının gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar. Profesyonel öğretmen kimliği kazanmanın ise, hizmet öncesi eğitim ve Hizmetiçi eğitim ile sağlanabileceği vurgulanmaktadır (Saban, 2000; Kanlı ve Yağbasan, 2002). Erişen (1998), hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin bilimsel olarak ele alınıp düzenlenmesi ile öğretmenlere, kendilerini yenileme ve geliştirme fırsatının verilebileceğini ve ancak bu sayede eğitimde arzu edilen sonuçlara ulaşılabileceğini ifade etmektedir.

Hizmetiçi eğitim sürecinin her aşamasının bilimsel olarak ele alınıp yürütülmemesi halinde harcanan zaman, para ve emek boşa gidecek ve eğitimden istenilen verim sağlanamayacaktır. Hizmetiçi eğitim, personelin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirleme, bu ihtiyaçlara uygun programlar geliştirme, bu programları planlama, uygulama ve değerlendirme gibi kapsamlı bir çalışmayı içermektedir. Milli Eğitim Bakanlığı, Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmekte olan hizmetiçi eğitim programlarının etkililiği konusunda yapılan araştırmalarda, uygulanan

hizmetiçi eğitim programlarının yeterli ve etkili olmadığı; hizmetiçi eğitim programlarının planlanmasında eğitim ihtiyacı belirleme çalışmalarının yeterince yapılmadığı ya da yapılan çalışmaların ihtiyaç belirleme sürecinde kullanılan bilimsel yöntemlere dayandırılmadığı tespit edilmiştir (Yalın, 2001, 2).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatlarında büyük çoğunluğu öğretmen olmak üzere 700.000'den fazla personel görev yapmaktadır. Ülkemizde her yıl yaklaşık 750' si merkezi, 24.000' i mahalli (yerel) hizmetiçi eğitim faaliyeti düzenlenmekte ve 500.000 dolayında bakanlık personeli hizmetiçi eğitimden geçirilmektedir (MEB. HEDB, 2010). Kurumlarda düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin planlanması ve uygulanmasında karşılaşılan problemleri saptamak ve düzeltmek amacıyla, her eğitim faaliyetinde olduğu gibi hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin de değerlendirilmesi gerekmektedir (Çatmalı, 2006, 3).

Örgütün verimliliğine doğrudan etki eden hizmetiçi eğitim çalışmaları örgüt için bir yatırımdır. Bu nedenle, yapılan eğitimlerin etkinliğinin ölçülmesi ve amaçlara ne derecede ulaşıldığının değerlendirilmesi gerekir. Aksi halde çalışanlara kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri ve davranışların gerçekleşip gerçekleşmediği ya da gerçekleşmemesi durumunda sorunun nereden kaynaklandığı bilinemez. Eğitim için harcanan zaman, para ve emeğin boşa gitmesi söz konusudur.

Hizmetiçi eğitimde değerlendirme, bir değişkenin miktarını veya derecesini saptama olarak tanımlanan "ölçme" ile birlikte ele alınmaktadır. Ölçme sonunda elde edilen veriler, belirli kriterlere göre değerlendirilmedikçe fazla bir anlam taşımaz. Buna karşılık değerlendirme işlemi de, bir ölçme işlemine dayanmadıkça geçerli ve gerçekçi bir nitelik kazanamaz. Bu nedenle, iki işlem birbirini tamamlamaktadır. Adana İlinde çalışan öğretmenler için düzenlenen temel bilgisayar ve internet kullanımı konulu yerel hizmetiçi eğitim kursunun değerlendirilmesi araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından, Adana İlinde çalışan öğretmenler için düzenlenen bilgisayar ve internet kullanımı konulu yerel hizmetiçi eğitim kursunu değerlendirmektir.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- a) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, branş ve mesleki kıdem değişkenlerine göre görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?
- b) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin, bilgisayar ve internetin derslerde etkin kullanımının başarıyı artırıp artırmayacağına ilişkin görüşleri nelerdir?
- c) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin, katıldıkları hizmetiçi eğitim programlarının ön hazırlıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- c) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin katıldıkları hizmetiçi eğitim programlarının uygulama sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
- d) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin katıldıkları hizmetiçi eğitim programlarının uygulama sonrasındaki görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Eğitim hem bireyler olarak yüksek bir yaşama düzeyi elde etmemizin başlıca yolu, hem toplum olarak gelişme ve ilerlemenin gelişmiş ülkeler arasında yer almanın başlıca yoludur. Hem de ülkede demokratik bir siyasal ve toplumsal yaşamı gerçekleştirmenin temel bir yoludur (Kaya, 1991, 15). Türk Milli Eğitim Sistemi incelendiğinde, bireylerin eğitim gereksinmelerini karşılayacak şekilde, bir bütünlük içinde örgün eğitim ve yaygın eğitim sistemlerinden oluştuğu görülür.

Teknolojinin hızla geliştiği sosyal ve ekonomik alanlarda yeniliklerin ve dolayısıyla bilginin arttığı, kurumlarda personel yönetimi kavramının yerini insan kaynakları yönetimine bırakmaya başladığı, toplam kalite yönetimi uygulamalarının hız kazandığı bu dönemde, personelde aranan yeterliliklerde değişmektedir. Böyle bir ortamda kurumlarda çalışan personele gerekli yeterlilikleri kazandırmak için yapılan hizmetiçi eğitimin önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır (Taymaz, Sunay ve Aytaç, 1997, 13).

Hizmetiçi eğitim kavramının çok değişik tanımları yapılmaktadır. Farklı tanımların olması konunun çok boyutlu olmasından kaynaklanmaktadır (Aytaç, 2000, 66). Hizmetiçi eğitim; özel ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde, belirli bir maaş veya ücret karşılığında işe alınmış ve çalışmakta olan bireylere görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitimidir (Taymaz, 1981, 4).

Hizmetiçi eğitim; istihdam edilmiş iş gücünün mesleğe uyum, meslekte ilerleme ve gelişme ihtiyaçlarını karşılayan her türlü eğitim-öğretim faaliyetidir (Aytaç, 2000, 66). Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir. Bu eğitim türünde genel, mesleki ve teknik programlar uygulanır (Taymaz, 1981, 4). Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan bireylere ilgi ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimidir. Halk eğitimi, yetişkinler eğitimi, hizmet öncesi ve hizmetiçi eğitimi de bu sistemin birer öğeleridir (Taymaz, 1981, 4).

Öğütlerin insan kaynaklarından en yüksek verimi elde etmek için verdiği hizmetiçi eğitim programı; eğitim ihtiyaç ve amaçlarını belirlemek, eğitim programlarını hazırlamak, eğitimi verecek ve eğitime katılacak olanları belirlemek, eğitim yöntemlerini ve materyallerini saptamak ve eğitim programlarını değerlendirmek gibi aşamalardan oluşur (Yüksel, 2003, 181). Tüm bunları gerçekleştirmek için maddi kaynak, zaman ve uzman kişilere gereksinim vardır.

Hizmetiçi eğitim programlarının etkinliğinin ölçülmesi ve amaçlarına ne derecede ulaşıldığının belirlenmesini sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Örgütlerin çalışanları için düzenledikleri hizmetiçi eğitim programlarının değerlendirilmesi, eğitim programlarının eksik ya da yetersiz öğelerinin ortaya çıkarılıp, bunların giderilmesi anlamında önemli katkılar sağlar.

Bu araştırmayla, Adana İlinde M.E.B'na bağlı ilk ve orta dereceli okullarda çalışan ve "Bilgisayar ve İnternet Kullanımı" konulu yerel hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin görüşlerine göre hizmetiçi eğitim programları değerlendirilerek, programların başarısını olumsuz yönde etkileyen öğeler düzeltilerek, eksiklikleri giderilebilir. Bu öğelerin belirlenmesi ile gerekli iyileştirmelerin yapılabilmesine olanak sağlaması bakımından bu araştırmanın katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmanın, bundan sonra düzenlenecek olan hizmetiçi eğitim programlarının hazırlanması ve değerlendirilmesi çalışmalarına rehberlik edebileceği düşünülmektedir.

Kursların verimliliği, etkinliği konusunda çalışmaların yoğunluğuna rağmen yeterli değerlendirme çalışması mevcut değildir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma Adana ilinde, 2006–2009 yılları arasında Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen yerel bilgisayar ve internet kullanımı konulu hizmetiçi eğitim kurslarıyla sınırlıdır.
2. Araştırmada toplanacak veriler, Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından Adana İlinde çalışan öğretmenler için düzenlenen yerel bilgisayar ve internet kullanımı konulu hizmetiçi eğitime katılan ve 2009-2010 eğitim öğretim yılında Adana İlinde çalışan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma, görüşlerinin alınmasında ise yapılan anketler ile sınırlıdır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

Bu araştırmada kullanılan bazı terimlerin tanımları ile kısaltmalara yer verilmiştir.

Tanımlar

İlköğretim Okulu: Zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitim-öğretim gördükleri ve öğrenim süresi sekiz yıl olan ilköğretim kurumu (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği).

Uzaktan Eğitim: Eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden sağladığı bir eğitim sistemidir (Alkan, 1998, 23).

Eğitim Teknolojisi: Eğitimle ilgili kuramların etkin ve olumlu uygulamalara dönüştürülmesi için personel, araç-gereç, süreç ve yöntemlerden oluşturulmuş sistemler bütünüdür (Alkan,1998, 29).

Bilgisayar Destekli Eğitim: Bilgisayar destekli eğitim, öğretimsel içerik veya faaliyetlerin bilgisayar yoluyla aktarılması yani eğitim ortamında bilgisayar kullanılmasıdır (Yalın,2001).

Bilgisayar Destekli Öğretim: BDÖ, bilgisayarların sistem içine programlanan dersler yoluyla öğrencilere bir konu ya da kavramı öğretmek veya önceden kazandırılan davranışları pekiştirmek amacıyla kullanılmasıdır (Yalın, 2001).

İnternet: Dünya çapında yaygın olan, sürekli büyüyen ve birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu bir iletişim aracıdır.

İstihdam: İşverenler ve işçiler dahil olmak üzere iş gücü seviyesinin iktisadi faktörlerle birlikte üretimde bulunulması hali.

Kısaltmalar

AB: Avrupa Birliği

BDE: Bilgisayar Destekli Eğitim

BDÖ: Bilgisayar Destekli Öğretim

BİT: Bilgi İletişim Teknolojileri

HİE: Hizmetiçi Eğitim

HEDB: Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı

KİT: Kamu İktisadi Teşekkülü

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

N : Sayı (Adet)

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development
İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı

SPSS : Statistical For Social Sciences

SS : Standart Sapma (Std. Deviation)

TDK: Türk Dil Kurumu

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Birleşmiş Uluslar Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, eğitim, yaşamboyu öğrenme, yetişkin eğitimi, hizmetiçi eğitim kavramları açıklanarak eğitimde bilgisayar kullanımı, eğitimde internet kullanımı, bilgisayar ve internet kullanımı kursları ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir

Eğitim Kavramı

Eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla, bilinçli olarak istendik davranışlar meydana getirme sürecidir. Eğitim yoluyla bireyin bilgi ve becerileri ile amaçları, beklentileri, tutumları, değerleri toplumca uygun görülen yönde (istendik) ve amaçlı olarak (kasıtlı) değiştirilir (Uysal, 2005). Eğitim, amaçlara ulaşma olasılığını artırmak için personelin tutum ve davranışlarında değişiklik yaratma sürecidir (Yüksel, 2003, 244).

İnsanın yaratıcı gücünü ortaya çıkaran ve işgücü verimini artıran en etkili araçtır. Bu aracı iyi kullanan toplumlar gelişmenin temelinde eğitimin önemine değinmişler ve kalkınmalarında itici güç olarak kullanmışlardır. Dünyadaki gelişmiş ve kalkınmış ülkelerin tümü bu itici gücün önemini kavramışlar, gerek kamu gerekse özel sektörde eğitimi verimli ve etkin bir şekilde kullanarak, ulusal kalkınmaya katkıda bulunmuşlardır (Gül, 2000, 2). Eğitsel kurumların ve eğitimcilerin görevi bireyin istendik davranışları kazanması için gerekli ortamı hazırlamaktır. Eğitimin başarılı olması için de bireyin nasıl öğrendiğinin bilinmesi ve yetişkinlerin öğrenmelerinde etkin olan değişkenlerin göz önüne alınması gerekir (Okçabol, 2006, 49).

Yaşamboyu Öğrenme Kavramı

Bilginin en büyük sermaye ve bilgili olmanın da en büyük güç olarak kabul edildiği bilgi çağının temel özelliği, sürekli ve hızla artan değişimdir. Değişime bağlı olarak bilgi de çok hızlı bir şekilde artmakta, mevcut bilgi ise aynı hızla güncelliğini kaybetmektedir. Bu gelişmeler aynı zamanda insanlık için toplumsal ve bireysel refaha ulaşabilme adına yeni fırsatlar sunmaktadır (DPT, 2008). Ancak fırsatları değerlendirebilmek yeni bilgi ve becerilere sahip olmayı da gerektirmektedir. Bu durum, yaşam boyunca öğrenme için bir baskı oluşturmaktadır (Akkoyunlu, 2008).

Önceleri ortalama beş altı yıllık bir eğitimle hayata atılmak başarılı bir performans göstermek için veya bu eğitim ile yaşamın sonuna kadar idare edebilmek için yeterliyken, günümüzde öğrenilen ve üretilen bilginin büyük bir bölümünün kısa bir süre içerisinde değişmesi, yetersiz kalması veya bir işe yaramaması olasılığı söz konusudur. Öğrenmeyi sınırlı zamanlara ve fiziksel ortamlara sığdırmak, öğrenme için bir son nokta belirlemek giderek güçleşmektedir. Diğer bir deyişle, eğitim öğretimin artık sadece örgün olarak sağlanabilmesi yeterli değildir. Bu nedenle bilgi toplumlarında eğitimin artık sadece belli yaş ve gelişim dönemlerinde alınan bir hizmet olmadığı, yaşam boyu alınan bir hizmete dönüştüğü anlayışı hâkim olmaktadır (TÜBİTAK, 2005).

Yaşamboyu öğrenme, her türlü bilgi, beceri ve niteliğin beşikten mezara kadar olan süreçte kazanılması ve güncellenmesi anlamına gelmektedir. Birey yaşamı boyunca öğrenmeyi farklı biçimlerde sürdürür. Yaşamboyu öğrenme kavramı, bireyin farklı öğrenme yollarının tümünü içerir. Öğrenme; öğrenen, öğreten ve öğreticiler arasındaki etkileşimin sonucudur (Uysal, 2005). Bilişim, ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, ekonomik ve toplumsal yaşamda hızlı ve derin değişmelere yol açarak, herkes için yaşamboyu eğitimi zorunlu kılmaktadır. Yaşam boyunca eğitim ve öğrenme değişiklikle başa çıkabilmenin en iyi yoludur (Miser, 2002). Yaşamboyu öğrenme bir toplumun kendisine tanımlamasında ve kendisini yeniden inşa etme sürecinde önemli bir yer tutmaktadır.

Yaşamboyu öğrenme, bireylerin eğitim ve öğrenme sürecini hayatlarının belli bir bölümüne sıkıştırılmalarının aksine; evde, işte, kafede vb. her yerde ve bütün yaşam boyu sürecek bir süreç haline dönüştürmektedir. Yaşamboyu öğrenme, aynı zamanda temel becerilerin güncellenebilmesi yoluyla kişilere ikinci bir fırsat yaratabilmek ve daha ileri düzeylerde öğrenim imkânları sunmak anlamına gelmektedir (Uysal, 2005).

Yaşamboyu öğrenim, kişisel ve sosyal amaçlı öğrenimin yanı sıra çalışma amaçlı öğrenimi de kapsamakta ve resmi eğitim sistemlerine ilişkin pek çok alanda yer almaktadır. Yaşamboyu öğrenim, insana ve bilgiye daha çok yatırım yapma, dijital okuma yazma da dahil olmak üzere temel bilgi ve becerilerin kazanılmasını teşvik etme, esnek ve yenilikçi öğrenme fırsatlarını genişletme anlamına gelmektedir (Aktan, 2007, 23).

Koç (2005:216) yaşamboyu öğrenme kavramının bazı yanlış yorumları olduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi, Yaşamboyu öğrenmenin yalnızca yetişkin eğitimi ile sınırlı tutulmasıdır. Yaşamboyu öğrenme, yetişkin eğitimini de kapsayan, tüm yaşamboyu devam eden bir süreçtir. İkincisi, yaşamboyu öğrenmenin ekonomik gelişim ile doğrudan ilgili olarak belirli teknik becerilerin kazandırılmasıyla ilgili mesleki eğitimle sınırlı tutulmasıdır. Yaşamboyu öğrenme, mesleki becerilerin kazandırılmasının yanında bireysel ve sosyal gelişime katkıda bulunan öğrenme etkinliklerini de içermekte ve böylece öğrenme yaşantıları ile dünya görüşü, mantıklı seçimler yapma, bilişsel başarılar ile eğitimsel etkinliklerin niteliğini artırmaktadır. Yaşamboyu öğrenme ile ilgili üçüncü yanlış algılama ise, yaşamboyu öğrenmenin günlük yaşamda rastgele gerçekleştiği şeklindedir. Oysa yaşamboyu öğrenmenin temel özelliklerinden biri; öğrenmenin, bireyin isteyerek ve öğrendiği konunun farkında olarak gerçekleşmesidir.

Sayılan (2006:114), yaşamboyu öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öncelikle yapılması gerekenleri şöyle sıralamaktadır:

- Herkesin eğitim hakkını kullanabilmesi için, fırsat eşitliğinin sağlanması ve eğitsel olanakların çeşitlendirilmesi,

- Eğitim-öğretimde geleneksel yaklaşımın değiştirilmesi, farklı sistemlerin geliştirilmesine ve dönüşüme açık olunması,
- Okul kültürünün değiştirilmesi,
- Eğitime, öğrenmeye ve öğretmene daha fazla kaynak ayrılması,
- Herkes için eğitimi güvence altına alan yaşamboyu öğrenme perspektifinin oluşturulmasıdır.

Yaşamboyu öğrenme; bireyin kişisel gelişimi, çalışanların ve yetişkinlerin bilgi ve becerilerinin güncellenerek veya artırılarak niteliğinin yükseltilmesi, iş gücünün sürekli eğitimi, hususlarında yapılan faaliyetlerin tamamı olarak kabul edilebilir.

Yaşamboyu Öğrenmenin Gelişim Süreçleri

İlk defa 1931 yılında Whitehead: “Artık insanların gençliklerinde öğrendikleri şeyleri yaşamları boyunca kullanacakları savı geçersiz hâle gelmiştir” diyerek insanların çocukluklarında öğrendikleri şeylerin yaşamlarının geri kalan kısmında her zaman geçerli ve yararlı olamayacağını vurgulamış ve bir kez öğrenilen bilgi yerine bir anlamda “Yaşamboyu Öğrenme” yaklaşımının temellerini atmıştır (Knowles, 1996, 168).

Daha sonra 1972 yılında toplanan UNESCO Eğitimin Geliştirilmesi Komisyonunda, eğitimin yaşam boyunca süren bir etkinlik olduğu kararına varılmış ve eğitimin insanları henüz olmayan bir topluma hazırladığı belirtilmiştir. 1973 yılında OECD tarafından yayınlanan yaşamboyu öğrenme için bir strateji adlı raporda ise küresel ekonomi ve rekabet ortamında meslekî hareketlilik ve kişisel öğrenmeyle ilgili olarak yaşamboyu öğrenme gerekli görülmüştür. Avrupa Birliği’nde de 1990’li yıllardan sonra komisyon kararlarıyla ve Projeler yoluyla eğitime özel bir önem verilmiş ve üye ülkelerden bu kararları hayata geçirmeleri istenmiştir. Birliğin eğitim konusunda üzerinde önemle durduğu bir konu ise yaşamboyu öğrenmedir (Akbaş ve Özdemir, 2002, 73).

Bu konuyla ilgili AB komisyonununun 1995 yılında Öğrenen Topluma Doğru adlı bir çalışması bulunmaktadır. 1996 yılında ise yine komisyon kararıyla Avrupa yaşamboyu öğrenme yılı olarak kabul edilmiştir. 2000 yılında EURYDICE tarafından AB üye ülkelerde yaşamboyu öğrenme adına yapılanlar raporlaştırılmıştır. Yine 2000 yılında yaşamboyu öğrenme bildirisi yayınlanmıştır. Bu etmenler çerçevesinde, Lizbon (Mart 2000) ve Stockholm'de (Mart 2001) düzenlenen konsey Toplantılarında yaşamboyu öğrenme konusuna büyük önem verilmiştir (Akbaş ve Özdemir, 2002, 73).

2000 yılı Mart Ayında Lizbon' da düzenlenen Avrupa Konseyi toplantısında, Üye Devletler'' in hükümet liderleri, Avrupa Birliği' nin dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgi ekonomisi haline gelebilmesi, daha çok ve daha iyi iş imkânları sağlayan sürekli bir ekonomik büyüme gerçekleştirebilmesi ve sosyal uyumun sağlanması amacıyla 10 yıllık bir strateji belirlemişlerdir. Bu stratejinin temel unsurlarından olan yaşam boyu öğrenme, yalnızca rekabet ve çalışma alanları için değil sosyal dışlanmayı önleme, aktif vatandaşlık ve kişisel gelişim gibi alanlar için de oldukça büyük önem taşımaktadır (Aktan, 2007, 23).

Yetişkin Eğitimi Kavramı

Yetişkin, en basit tanımıyla büyümüş kişidir. Toplumsal açıdan tanımlandığında; toplumda bir iş-meslek sahibi, eş, anne, baba gibi rolleri yerine getiren kişidir. Yetişkin psikolojisi açısından tanımlandığında, yetişkin; kendi yaşamını yönetme sorumluluğunu üstüne alan, kendi kararlarını vermeye kendini hazır hisseden kişidir (Uysal, 2005). Yetişkin eğitimi değişik düşünürler, değişik biçimlerde tanımlamaktadırlar. Kimi düşünürler, yetişkin eğitimi "halk eğitimi" olarak alıp, okul dışında kalan kişilere yapılan, yapılması gereken eğitim olarak tanımlarken, kimi düşünürler sosyo-psikolojik açıdan insan kişiliğinin gelişmesi, daha iyi bir dünyanın yaratılmasına yardım eden bir eğitim olarak da tanımlayabilmektedirler. Bu tanıma göre, yetişkin eğitimi, halkın eğitim gereksinimlerini karşılamalı onların gereksinimleri olan bilgi ve becerileri vermeli, deneyimlerini geliştirmeli, onların ortak sorunlarının

çözümüne yardım etmelidir (Aysel, 1975). Yetişkin Eğitimi, yetişkin olarak algılanan bireylerin, hayatlarının belirli dönemlerinde ortaya çıkan ilgi ve gereksinimlerine yönelik düzenlenen planlı eğitimler sürecidir.

Andragoji

Yetişkinlerin öğrenmeye ilişkin olarak, çocuk ve gençlerden farklı özellikleri vardır. Bu farklar; yetişkinlerin kendilerine, ailelerine, işlerine, topluma karşı sorumlulukları oluşundan, asıl işlerinin öğrencilik olmamasından, deneyim sahibi oluşlarından kaynaklanmaktadır. Knowles (1996) “pedagoji” yerine “andragoji” kavramını (yetişkinlerde öğrenmeye yardım bilimi ve sanatı) savunmaktadır (Okçabol, 2006, 43).

Knowles Andragojik öğrenme modelinde başlıca 5 önemli varsayım bulunduğunu belirtmektedir: (Nielsen, 1989)

1. *Yetişkin öğrencinin, konuyu öğrenmenin neden önemli olduğunu anlaması sağlanmalıdır.*
2. *Öğrenciye, yeni bilginin yardımıyla kendisini nasıl daha etkin yöneteceği gösterilmelidir.*
3. *Konuları öğrencilerin tecrübeleriyle ilişkilendirmeli, olgun kişinin tecrübe birikiminin, öğrenmede önemli bir kaynak oluşturduğu göz önüne alınmalıdır.*
4. *Öğrenmeye hazır olmadan ve istek duymadan, insanların öğrenemediğinin bilincinde olmalıdır.*
5. *Öğrenme ile ilgili yerleşik davranışlarını, inançlarını ve endişelerini yenmelerinde öğrencilere yardımcı olmalıdır. Örneğin yetişkinler öğrenilen bilgiyi uygulamakta aceleci davranma eğilimi gösterirler ve öğrenmeye problem-merkezli yaklaşırlar.*

Yetişkinler, çocuk ve gençlere göre daha gerçekçidirler. Gördükleri eğitimin ihtiyaçlarına somut çözümler getirmesini beklerler. Yetişkinler, öğrenme ortamına gönüllü olarak gelen kişiler oldukları için; bunlara sunulan eğitim programlarının, onları eğitime getiren nedene ve ihtiyaçlarına uygun olması gerekir. Aksi takdirde eğitimi aksatabilir ya da kursu terk edebilirler. Bu nedenle eğitim hedefleri yani bireylere kazandırılması amaçlanan

davranışlar ihtiyaçlara göre saptanmalıdır. Birey ihtiyacının da farkında olabilir. Kendine güveni olmadığı için ya da katılmayı ve devamı engelleyen başka sebeplerle de eğitimi aksatabilir. Yetişkinlere eğitim veren kişilerin eğitime katılmayı engelleyen sebepleri tespit etmesi ve bunların giderilmesi için önlemler alması gerekir. Bunun için de; ihtiyacı belirlerken hedef grupların ve o gruptaki yetişkinlerin gözüyle bakmak, sorunu onların nasıl gördüğünü anlamak gerekir. Eğer durumları, eğitim vereceğimiz insanların gözü ile görmezsek; sorunları, eğitim ihtiyaçlarını ve eğitim hedeflerini doğru belirleyemeyiz, onlara yardım edemeyiz (Uysal,2005).

Köylü (2001), Yetişkin eğitiminin temel prensiplerini şöyle sıralamaktadır:

1. *Yetişkinler daha çok kendi kendilerine bağımsız olarak öğrenmeyi tercih ederler.*
2. *Öğrenme konusunda yetişkin tecrübesi önemli bir yer tutar.*
3. *Yetişkinler öğrenmeye karşı farklı motivasyonlara sahiptirler.*
4. *Yetişkin eğitiminde fiziki ve psikolojik çevre son derece önemlidir.*
5. *Yetişkin için zaman son derece önemlidir.*
6. *Yetişkinlikle öğrenme kabiliyetinin gerilemesi arasında zorunlu bir ilişki yoktur: yetişkinler de öğrenebilir.*
7. *Yetişkin eğitiminde en büyük engel görme ve işitme kaybıdır.*
8. *Yetişkin eğitiminde ihtiyaçların teşhisi, planlanması ve değerlendirme işi yetişkinlerin kendilerine bırakılmalıdır.*
9. *Yetişkin eğitiminde öğretmenin görevi sadece rehberlik etmektir.*
10. *Yetişkin eğitimi amaçlı ve planlı bir etkinliktir.*

Eğitim açısından çocuk ile yetişkin arasında bazı farklar vardır. Geray bu farkları şu şekilde sıralamaktadır (Geray, 2002, 27):

1. *Çocuğun öğrenmeye ayıracağı zamanın bol olmasına karşın, yetişkin, yalnızca çalışma saati dışındaki zamanını ayırabilir.*
2. *Çocuğun yaşantıdan edindiği deneyim azdır; yetişkinin geçmiş yaşantısına dayanan bir deneyimi vardır.*

3. *Çocukta güven duygusu yüksek olduğu halde, öğrenme gücü konusunda yetişkinde güvensizlik söz konusudur.*

4. *Çocuk, öğrenmeye sınırlı da olsa zorlanabilir; ancak, yetişkinin öğrenmesi ondaki öğrenme güdüsüne bağlıdır.*

5. *Çocuk ile öğretmen arasındaki ilişki anne-baba ilişkisine benzemesine karşın, yetişkin-öğretmen ilişkisi öğrenen-öğreten ilişkisine, bir ölçüde arkadaş-meslektaş ilişkisine dayanır.*

Yetişkinlerin Öğrenmesine Engeller

Bir yetişkin eğitimi programının daha başında, hedeflere ulaşmada karşımıza çıkabilecek engelleri ve engellerin karşılanmasında harekete geçebilecek kaynakları bilmemiz gerekir (Uysal, 2005).

Sıkılma: Eğer birey, çeşitli nedenlerle (ilgisini çekmeme, güdülenmemiş olma, sürekli dinlemek zorunda kalma, anlatılanı anlamama, öğretene iyi işitmeme, zamanın boşa harcandığını düşünme) eğitim sırasında sıkılmışsa, öğrenme engellenmiş demektir. Yetişkinler eğitime ayırdıkları zamanın iyi kullanılmasını beklerler. Bunun için, eğitimcinin, ders planını çok iyi hazırlamış olması ne yapacağını önceden planlaması gerekir.

Karmaşıklık : Eğer birey, öğrenilen konuları kafasında düzenleyememiş, birbiri ile ilişkisini kuramamış ve onları birbirine karıştırmışsa öğrenemez. Bireye, öz ve ayrıntıyı birbirinden ayırt etmesi, konuların birbiri ile ilişkisini kavraması ve onları düzene sokmasında yardım edilmesi gerekir.

Rahatsız olmak: Eğitimcinin uygunsuz tavırları, öğrencileri küçümsemesi, ters davranması, alay etmesi gibi yanlış davranışları yetişkin öğrencileri çok rahatsız eder. Sadece eğitimci ve öğrenci arasındaki değil, öğrenci-öğrenci, öğrenci-yönetim arasındaki insan ilişkilerinin bozuk olması da yetişkin öğrenciyi rahatsız eder. Rahatsızlık sadece insan ilişkilerinin bozukluğundan kaynaklanmaz. Bireyin değer ve inançlarını değiştirmek istediğimizde, onu rahatsız etmeyecek yaklaşımlar kullanmamız gerekir.

Yetişkinlerde davranış değiştirmesi oluşturmak isteyen eğitimci sabırlı olmak zorundadır.

Korku: Yetişkin öğrencilerin içine düşecekleri gülünç olma korkusu, alay edilme korkusu, başaramama korkusu, birisi tarafından incitilme korkusu, sınav korkusu bilinen ortak korkulardır. Eğitimci bunları ve benzeri korkuları ortadan kaldırmak ve öğrencinin kendine gösterebileceği, başarabileceği durumlar yaratmak zorundadır.

Ev yaşamı ile ilgili engeller: Ev işlerinden fırsat bulamama; aile üyelerinden birinin ya da hepsinin karşı çıkışları vb.

Dış engeller : Vardiya çalışması, yorgunluk, ulaşım zorluğu, eğitimin zaman ve süresi vb.

Kişisel engeller: Bilinmeyenden korkma, gülünç düşme korkusu, kendine güvensizlik, öğrenmeye karşı olumsuz tutum, eğitimin sağlayacağı yarardan emin olamama, zihinsel ve fiziksel eksiklikler (Lowe, 1985; Uysal, 2005).

Hizmet İçi Eğitim Kavramı

Yaygın eğitim kapsamında ele alınan (Aslangil, 2000) ve kişinin hizmeti süresince gördüğü eğitim anlamına gelen hizmetiçi eğitim (HİE) (Küçükahmet, 2000), yaşam boyu eğitim içerisinde yer alan bir alt süreçtir. Eğitim kavramında olduğu gibi, hizmetiçi eğitim de farklı ifadelerle tanımlanmaktadır. Hizmetiçi eğitimin amaç ve işlevleri göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki şekillerde tanımlanabilir.

Hizmetiçi eğitim; üretim ve hizmette etkililiğin, verimin, kalitenin yükseltilmesi, ürünün üretimi ve tüketimi sürecinde meydana gelebilecek hataların ve kazaların azaltılması, maliyetlerin düşürülmesi, satış ve hizmet sunumunda nitel ve nicel yönden gelişmenin sağlanması, karların yükseltilmesi, vergi gelirlerinin ve tasarruflarının artırılması amacıyla iş gücüne verilen temel meslek ve beceri eğitimi yanında iş görene çalışma

hayatı süresince de bilgi, beceri, davranış ve verim düzeyini yükseltici planlı eğitim etkinlikleridir (Aytaç, 2000, 66).

Hizmetiçi eğitim, kişilerin hizmetteki verim ve etkinliklerinin artırılmasını, gelişmeye yol açan bilgi, beceri ve tutumların zenginleştirilmesini amaç edinen ve kurumların genel çalışma düzenini sürekli olarak etkileyen eğitimidir (Oğuzkan, 1974, 86).

Hizmetiçi eğitim, kişiye işi ile kesin hukuki ilişkisinin kurulduğu tarihten, işten ayrıldığı tarihe kadar geçen süre içinde, işin gerektirdiği performans düzeyine ulaşması için gereken bilgi, beceri ve davranışların sistemli bir şekilde öğretilmesidir (Can, Akgün ve Kavuncubaşı, 1995, 195). Bu tanıma göre hizmetiçi eğitim bir süreç olup işin sonlanmasına kadarda devam etmektedir.

Öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim; eğitimde amaçlanan niteliklerin öğrencilere kazandırılması için gerekli bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklar ile bilimsel ve sosyo-ekonomik gerçekler ışığında eksikliği kanıtlanan mesleki bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların öğretmenlere kazandırılmasını hedefleyen süreçlerin bütünü olarak tanımlanabilir (Budak, 1998, 36).

Hizmetiçi eğitim; özel ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde, belirli bir maaş veya ücret karşılığında işe alınmış ve çalışmakta olan bireylere görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitimidir (Taymaz, 1981, 4).

Hizmetiçi eğitim yaşamboyu eğitim içinde yer alan bir alt süreçtir. Bir kurumda belirli bir göreve atanan birey işe başladığı günden ayrılıncaya kadar mesleği ile ilgili gelişmelerin gerisinde kalmamak için sürekli olarak eğitime ihtiyaç duyar. Yaşamboyu eğitim, eğitimin süreklilik ve çok boyutluluk özelliklerinin bileşiminden ortaya çıkmıştır. Yaşamboyu eğitim, eğitim sürecinin insan yaşamı boyunca sürmesinden çok, yaşamın her alanında ortaya çıkan eğitim etkinliklerine sistemli bir bütünlük kazandırmaktır (Taymaz, 1992, 3).

Başka bir tanıma göre ise hizmetiçi eğitim, kamu görevlilerinin hizmete yatkınlığını sağlamak, verimliliklerini artırmak ve gelecekteki görev ve sorumlulukları için yetiştirme amacıyla kurum içinde ya da kurum dışında, iş başında ya da iş dışında başvuru alan eğitim etkinlikleridir (Tutum, 1979, 120).

Hizmet İçi Eğitimin Amaçları

Hizmetiçi eğitim, kurumsal açıdan verimliliği artırmayı, bireysel açıdan ise iş doyumunu yükseltmeyi amaçlar (Pehlivan, 1994, 2). Bireyler örgün eğitim ile edinmiş oldukları bilgileri zamanla unutabilmektedirler. Bu nedenle hizmetiçi eğitim önceden öğrenilen bilgilerin hatırlanması, bunun yanında yeni bilgilerin de öğretilmesini amaçlamaktadır (Şimşek, 1999, 14). Hizmetiçi eğitimin amaçları, eğitimi yapacak örgütün politikasına ve amaçlarına uygun olarak tespit edilmelidir. Kamu personel rejiminde, memurların hizmetiçi eğitimlerine de yer verilmiştir. Eğer adayların seçimi, genel yetenek, beceri ve bilgilerini ölçme esasına dayanıyorsa, memurların işe girdikten sonra hizmetin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanması için hizmetiçi eğitime tabi tutulması gereklidir (Eryılmaz, 2008, 284). Hizmetiçi eğitimle belirlenen amaçlar hem örgütün hem de eğitim görececek personelin ihtiyaçlarına yönelik olarak tespit edilmelidir. Ayrıca hizmetiçi eğitimin amacı, personelin sadece genel kültürünü artırmak değil, personelin örgüt tarafından istenen niteliklere sahip olmasını sağlamaktır.

Hizmetiçi eğitimin amacı kişinin hizmetlerindeki verim ve yeteneklilikleri artırabilmek için gerekli bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmasıdır (Sakarya, 1994, 29). Eğitimin toplumsal ve bireysel amaçlarını daha somut ve ayrıntılı olarak ifade etmek istersek şu şekilde sıralayabiliriz; (Özçelik, 1992, 119): Personelin motive edilmesi, personelin güven duygusunun geliştirilmesi, personelin bilgi ve yeteneklerini arttırarak, yükselme olanakları sağlanması, personel arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, personele başarılı olmanın yollarının açılması ve bu şekilde iş tatmininin sağlanması, örgütün amaçlarıyla, bireysel amaçların bütünleştirilmesi. Hizmetiçi eğitimin amacı, insanların bilgiye erişebileceği ve

bu bilgileri değişik bir anlamda kullanabileceği inancını yaratmaktır. Eğitim, yönetim kavramının gelişmesine destekte bulunur. Bir yöneticinin iyi bir yönetim sergilemesi gerekli olduğu kadar çalışanların da nitelikli çalışan olması o kadar önemlidir. Personel de sorumluluk, bağlılık ve inisiyatif sergileyerek yönetimin daha iyi bir hale gelmesine katkıda bulunur (Tortop, 2005, 188).

Eğitimin özellikle de bilimsel eğitimin bu denli önem kazandığı günümüzde ister özel kesim, ister kamu kesimi olsun personelini yetiştirmek durumunda kalmıştır. Bunu sağlamanın yolu da sistematik olarak personeline, yenilikleri eğitim yoluyla vermektir. Kişilere bu bilgi ve becerileri kazandırmanın yolu da "Hizmetiçi Eğitim" dir (Gül, 2000, 7).

Genel olarak hizmetiçi eğitimin amaçları şunlardır (Can, Akgün ve Kavuncubaşı,1995, 196):

1. Verimliliği yükseltmek,
2. Performansı artırarak çalışanların güdülenmesini artırmak,
3. Personeli üst kadrolara hazırlayarak eleman ihtiyacını örgüt içerisinde sağlamak,
4. İş kazalarını ve işten kaynaklanan şikâyetleri ve hataları azaltmak,
5. Örgüte dinamizm ve saygınlık kazandırmak,
6. Örgüt yapısını, dış çevreden gelen değişmelere karşı esnek hale getirmek,
7. Kişiler ve bölümler arası iletişime katkıda bulunmak,
8. Bakım ve onarım giderlerini azaltmak,
9. İşe geç kalma ve devamsızlıkları azaltmak,
10. Yöneticilerin denetim ve görev yüklerini azaltmak.

MEB, Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığının Çalışma usulünü belirleyen 24.10.1994 tarihli 2517 sayılı Resmi Gazete' de Nisan 1995 tarih ve 22252 sayı ile yayınlanan tebliğe göre; hizmetiçi eğitimimin hedefleri;

- a. Hizmet öncesi eğitimden gelen personelin kuruma intibakını sağlamak,

- b. Personele Türk Millî Eğitiminin amaç ve ilkelerini bir bütünlük içinde kavrama ve yorumlamada ortak görüş sağlamak ve uygulamada birlik kazandırmak,*
- c. Meslekî yeterlilik açısından hizmet öncesi eğitimin eksikliklerini tamamlamak,*
- d. Eğitim alanındaki yeniliklerin, gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak,*
- e. Personelin mesleki yeterlik ve anlayışlarını geliştirmek,*
- f. İstekli ve yetenekli personelin, mesleklerinin üst kademelerine geçişlerini sağlamak,*
- g. Farklı eğitim görenler için, yan geçişleri sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak,*
- h. Türk Millî Eğitim politikasını yorumlamada bütünlük kazandırmak ,*
- ı. Eğitime ait temel prensip ve teknikleri uygulamada birlik sağlamak,*
- i. Eğitim sisteminin geliştirilmesine destek olmak şeklinde sıralanmıştır (MEB.Tebliğler Dergisi 24 / 10 / 1994 - 2417).*

Hizmetiçi Eğitimin Önemi Ve Gerekliliği

Yeni teknolojilerin hızla geliştiği, sosyal ve ekonomik alanlarda yeniliklerin ve bilginin arttığı günümüzde, personele gerekli yenilikleri kazandırmak için yapılmakta olan hizmetiçi eğitimin önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır (Taymaz, 1997, 3).

Günümüz öğretmenlerinin eğitim sistemindeki giderek değişen görev, rol ve sorumluluklarını daha iyi kavraması ve yerine getirmesi için hizmet-öncesi eğitim gerekli, fakat asla yeterli değildir (Saban, 2000). Örgütte çalışan bireylerin hizmetiçi eğitim yoluyla sağlayacağı yararlar, örgütün verimi ve gelişmesi ile doğrudan ilişkilidir. Bu durum ise, verilen eğitimlerin etkililiğinin önemini ortaya koymaktadır (Pehlivan, 1995, 153).

Çağımızda yaşanmakta olan sosyal, ekonomik ve teknolojik alandaki hızlı ve sürekli değişimler personelin bilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Hizmetiçi eğitim ihtiyacı bir işte çalışan kişi için, işin yerine

getirilmesinde, bilgi, beceri, tutum ve davranış bakımından duyulan eksiklik ya da gereklilik sonucu önem kazanmıştır (Can, Akgün ve Kavuncubaşı, 1995,197). Bunun yanında hizmet öncesinde öğrenilen birtakım eksik bilgi ve davranışlar, çalışma yaşamında birey ve örgütleri olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuzlukları gidermek için hizmetiçi eğitime ihtiyaç vardır.

Eğitimde belirlenen amaçlara ulaşmada birçok etken söz konusudur. Bu etkenler içinde ilk sırada öğretmenler gelmektedir. Değişen ve gelişen koşullar ışığında öğretmenlerin sürekli ve sistemli bir biçimde mesleki gelişmelerini sürdürmeleri gerekmektedir (Demirkol, 2004, 78).

Öğretmenlerin eğitim sistemindeki giderek değişen görev, rol ve sorumluluklarını daha iyi kavraması ve yerine getirmesi için hizmet öncesi eğitim gereklidir ama asla yeterli değildir. Öğretmenlerin kendi alanlarında daima daha güçlü, gayretli ve gelişme sağlayan kişiler olarak görev yapabilmeleri için onların hizmetiçi eğitimle de desteklenmelerine ihtiyaç vardır. Öyle ki; öğretmen adaylarının, hayat boyu eğitime muhtaç olduğu ve bu eğitimin onların öğretmenlik mesleği süresince sürüp gitmesi gerektiği bilinci ile yetiştirilmeleri gerekmektedir (Vural, 2004,121). Öğretmenleri sadece hizmet öncesinde yetiştirip, bu bilgilerle meslek hayatlarını sürdürmelerini beklemek mesleğinde geri kalmasına ve dolayısıyla eğitimde verimliliğin düşmesine sebep olur.

Öğretmenlerin meslek tutumları, tüm diğer mesleklerde olduğu gibi, toplumdaki gelişmelerin ve değişmelerin etkisi altındadır. Bilim, teknik, üretim, kültür ve politikadaki değişiklikler öğretmenin günlük mesleki yaşamını etkiler. Öğretmenler hizmet öncesi eğitimde edindikleri ve zamanla yeterli olmamaya başlayan bilgi, beceri ve yeterlilikleri tek başlarına kendi kendilerine iyileştirme ve geliştirmelerine olanak yoktur. Eğitim ve öğretimde değişen koşullar doğrultusunda öğretmenlerin mesleki bilgilerinin geliştirilmesi ve derinleştirilmesi, mesleki davranış yeteneklerinin iyileştirilmesi ve böylece tekniklerinin artırılması düzenli ve sürekli bir hizmetiçi eğitimi gerekmektedir (Aydın, 2008, 35).

Öğretmenler mesleki sorumluluklarını en iyi şekilde, kendilerini günün koşullarına göre yenilemekle yerine getirebilirler. Sürekli bir biçimde öğrenemeyen öğretmenin iyi bir öğretici olamayacağı açıktır. Bu nedenle, öğretmenler için sistemli, fonksiyonel, etkin hizmetiçi eğitim programları uygulanması bir zorunluluktur (Aydın, 2008, 36).

Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimden geçirilmesini gerektiren nedenleri şöyle belirtilebilir:

Küçükahmet'e göre öğretmenlerin hizmetiçi eğitimden geçirilmesini gerektiren nedenler şöyle sıralanabilir (Küçükahmet,1994, 73).

- Bilimdeki değişimler: Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimde edindikleri bilgilerin pek çoğu bugün güncelliğini kaybetmiştir. Öğretmenlerin yeni bilgiler edinmeleri, hem kendilerinin sürekli bir fikri canlılık içinde olmaları, hem de öğrencilerine faydalı olabilmeleri için önemlidir.

- Toplumdaki değişimler: Yüzyılımızdaki hızlı değişimler yeni sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunlara çözüm yolları getirebilmek için kişilerden bazı yeni istemlerde bulunmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde toplumsal değişimler için öğretmenler katalizör rolü oynamaya hazır hale getirilmelidir.

- Okullardaki değişimler: Günümüzde okulların yapılarında da değişiklikler olmaktadır. Örneğin; klasik okullar yerini çok amaçlı okullara bırakmaktadır. Öğretmenler çok değişik yetenek gruplarındaki öğrencilerle yüz yüze gelmektedir.

- Öğretmenlerin kendilerinin değişimleri: Hizmetiçi Eğitim için 'eskimişliği önleme' haklı bir gerçektir. Öğretmenlerin sürekli olarak görev ve fonksiyonları değişmektedir. Pek çok öğretmen yeni deneyimlerle değişik alanlarda değişik ilgiler geliştirmektedir.

- Öğretim süreçlerindeki değişimler: Zaman süreci içinde yalnız bilgide değil, aynı zamanda öğretim süreçlerinde de değişiklikler olmaktadır. Yöntem değişiklikleri materyal sorununu çoğu zaman beraberinde getirmektedir. Öğretmenlere bir yandan eğitim teknolojisi olanakları

sağlanırken, diğer yandan da onların bu olanaklardan nasıl yararlanacakları öğretilmelidir. Örneğin tepegöz, bilgisayar, internet vb...

- Öğretmenlerin hizmet-öncesi eğitimlerinden doğan eksiklikleri giderme: Özellikle gelişmekte olan ülkelerde sosyal gelişmeleri karşılamak için yaygın olarak yürütülen eğitsel etkinlikler sırasında yeterli olmayan sertifikaya sahip ya da yetersiz biçimde kısaltılmış ve yoğunlaştırılmış programlardan geçirilerek sertifika elde eden kişiler öğretmenliğe atanmaktadır. Bu ve benzeri durumlarda öğretmenliğe atanan kişilerin hizmet öncesi eğitimlerinden doğan eksikliklerinin giderilmesi ancak hizmetiçi eğitim programları ile olanaklıdır. Bunların yanında;

- İletişimdeki boşlukların doldurulması zorunluluğu: Hizmetiçi eğitim programları, eğitim sistemlerinin geliştirilmesindeki iletişim kopukluklarının giderilmesi için bir araçtır. Yeni programlar ve yeni tutumlar bazı kuruluşlar ve kişiler tarafından yapılan araştırmalarla geliştirilmektedir. İşte bu teorik bilgi ile uygulama arasındaki uçurum, hizmetiçi eğitimle giderilebilmektir (Özyürek,1981, 68).

- Eğitim fakültesi mezunu olmayan öğretmenler: Ülkemizin koşulları göz önüne alındığında, farklı branş ve alanlardan mezun olan birçok kişinin öğretmenlik yaptığı görülür. Bu öğretmenler öğretmenlik formasyonu adı altında çok kısa süreli ve yoğunlaştırılmış bir öğretim programından geçirilmişlerdir. Bu kısa süreli eğitim programından mezun olan öğretmenlerin mesleğe başladıktan sonra meslekleri ilgili bir takım eksiklikler duyacakları açıktır (Gülmez, 2004).

Hizmetiçi Eğitimin Yararları

Bir kurumda hizmetiçi eğitim etkinlikleri personelin eğitim ihtiyacını karşılamak, kurumun saptanmış olan amaçlarına ulaşmada emek faktöründen beklenen verimliliği elde etmek üzere programlanır ve uygulanır. Eğitimden beklenen yararlar amaçların kapsamında yer alır. Kurumlarda hizmetiçi eğitim genellikle bireye işiyle ilgili bilgi, beceri ve tutumlar

kazandırmak amacı ile yapıldığında mesleki eğitim niteliği taşır. Bu nedenle meslek eğitiminden beklenen yararlarla çok yakın bir ilişkisi olduğu görülür ve değerlendirme de aynı yaklaşımlar yapılır. Eğitimin amaçlarına ulaşabilmesi için kurum ve birey ihtiyaç ve beklentilerinin dengeli olarak karşılanması gerekir (Bursalıoğlu ve Taymaz 1989, 46, Taymaz, 1997'den alıntı).

Hizmetiçi eğitim müesseseye kazandırdıkları yanında, o kurumda vazife yapan personele de ferdî faydalar sağlamaktadır. Böylece personelin güven duygusu gelişmekte, morali yükselmekte, huzurlu bir çalışma ortamı sağlanmakta, terfi ihtimali artmakta, ilişki kurmakta zorlanmamakta, müessese içinde, dışında itibar kazanmakta, işine daha iyi motive olmakta, vazifelerinin daha iyi yürütülmesi ve verimlilik artışı sağlanmaktadır (Bircan, 1988, 311).

Hizmetiçi eğitim faaliyetleri öğretmenler açısından yararları; öğretmenlerin bilimsel, eğitsel ve bireysel yeterliliğini artırarak profesyonel gelişimini teşvik etme, öğretmenleri mesleki doyuma yöneltme, öğretmenlerin performansını geliştirme, öğretimin genel ve özel hedeflerini geliştirme, kullanılan öğretim kaynaklarını iyileştirme, öğretim araçlarını geliştirme ve öğretme atmosferini ve şartlarını iyileştirme şeklinde özetlenebilir (Silvester, 1997; Haris, 1989).

Öğretmen açısından hizmetiçi eğitimin; öğretmeni hizmete yatkın kılmak, öğretmenin moralini yükseltmek, öğretmeni üst kademe sorumluluk mevkilerine hazırlamak, öğretmenin gizli kalmış yeteneğinin ortaya çıkmasına yardımcı olmak ve öğretmen ile yönetici arasında anlaşma olanağını geliştirmek gibi faydalar da sağladığı belirtilmektedir (Şen, 2003, 114,115).

Hizmetiçi Eğitimin Sınırlılıkları

Bir kurumda çalışan personel için yapılan hizmetiçi eğitim, kuruma ve bireylere çeşitli yararlar sağlar. Aslında amaç olarak tanımlanan yararların sağlanacağına inanılmazsa kuşkusuz, eğitim külfetine katlanmak gereksizdir. Hizmetiçi eğitim, üretimde en önemli faktör olan insan gücünün etkinliğini

arttırma amacına yönelik olarak yapılır ve bu amaca hizmet eder. Ancak bir kurumda karşılaşılan tüm sorunların hizmetiçi eğitim yolu ile çözümlenebileceğini, bireyde meydana getirilen davranış değişikliğinin her yerde devam edebileceğini düşünmek veya beklemek bir bakıma gerçek ile bağdaşmaz (Tutum, 1979, 131). Hizmetiçi eğitimin başarısını olumsuz yönde etkileyen faktörlerden bazıları:

1. Devletin değişik kademelerinin konuyu önemsemeyip buna uygun mevzuat değişikliklerinin gerçekleştirilememesi (Aydın, 2008, 42).
2. Hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılımının özlük haklarına yansıtılmaması.
3. Hizmetiçi eğitime katılmanın, personelin statüsü üzerindeki etkinliğinin yeterli derecede olmayışı (Milli Eğitim Dergisi, 1997, 7).
4. Eğitim ihtiyacının ve amacının saptanmadan yapılması.
5. Öğretmenlerin amaç ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmadan yapılan eğitimden olumlu sonuç alınamayabilir.
6. Hizmetiçi eğitim programı, personelin temel bilgi ve beceri seviyesine uygun değilse başarı sağlanamaz (Aydın, 2008, 42).
7. Hatalı personel politikası, hizmetiçi eğitimin yararlılık derecesini azaltır.
8. Gerekli potansiyele sahip olmayan bireylere yapılan eğitim ile başarı sağlanamaz.
9. Hizmetiçi eğitim kurumda yalnız bir kademeye yapılmış ise beklenen yarar sağlanamaz.
10. Hizmetiçi eğitimde görevin gerektirdiği nitelikte elemanlar görevlendirilmemiş ise başarılı öğretim yapılamaz (Türeten, 2004,116).

Hizmetiçi Eğitim Türleri

Hizmetiçi eğitimin temel amacı, kişiye hizmetin daha iyi görülebilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve davranışları kazandırmaktır. Dolayısıyla burada karşılaşılan bilgi, beceri ve davranışların hangi yöntemler uygulanarak kazandırılacağı konusu ön plana çıkmaktadır. Hizmetiçi eğitim programında uygulanacak olan yöntem, o eğitim programının başarılı ya da başarısız olmasında çok önemli olmaktadır (Gül, 2000, 9). Çünkü bir eğitim programının başarılı olması, eğitim yöntemlerinin iyi seçilmesine bağlıdır. En genel anlamda bu eğitim türleri iş başında ve iş dışında eğitim olarak tanımlanabilir.

1. İş Başında Eğitim

Birçok kurum tarafından beceri kazandırmada temel yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Pek çok yararı bulunan iş başında eğitim gerçek ortamda yapılmaktadır. Dolayısıyla, iş başında eğitim programları iyi düzenlendiğinde etkililik düzeyi yüksek olmaktadır. Ayrıca işbaşında eğitim, gerçek üretimin yapıldığı araç- gereçlerle ve aynı işlem ve süreçlerle yapıldığından, eğitim ve üretimin bütünleşmesi sağlanmaktadır (Pehlivan, 1997, 113). İş başında eğitim yöntemleri başlıca 7 grupta incelenebilir:

a. Gözetimci Nezaretinde Eğitim: En eski eğitim yöntemlerinden biri olan gözetimci nezaretinde eğitim, maliyetinin düşük ve uygulamasının kolay olmasından dolayı işletmelerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu eğitim yöntemiyle amaçlanan, işletmeye yeni gelen ya da iş değiştiren bir işgörenin bilgi, beceri ve tecrübe sahibi olan bir diğer işgören veya ustabaşının yanına yetiştirilmek amacıyla verilmesidir (Kartal, 2001, 46).

b. İşe Alıştırma (Oryantasyon) Eğitimi: İşe alıştırma eğitimi, işe yeni giren işgörene örgütün genel havasını, iş arkadaşlarını, görevini tanıtarak işe ve örgüte uyumunu sağlamak için verilen kısa süreli eğitimdir. Kişiyi kuruma, kurumu kişiye tanıtırma faaliyeti olarak da tanımlanabilir (Ataklı, 1992, 10). Bu yöntemde işe yeni giren kişiye işini en iyi şekilde yapabilmesi için yardım edilir. İlk günkü izlenim daha sonraki iş doyumunu ve performansını etkiler. İlk günden birçok soruya cevap verilerek yanlış anlamalar önlenir, bilgisizlikten

kaynaklanabilecek başarısızlık ve moral bozukluğu giderilir. İşgörene gösterilecek yakınlık ve ilgi sonucu kurum ile bütünleşmesi sağlanır (Murat, 1986, 43).

c. İş Değiştirme (Rotasyon) Yoluyla Eğitim: İş rotasyonu; işgörenin, yetiştirilmek amacıyla, planlı bir şekilde değişik işlerde çalıştırılmasını, böylece bu işlerle ilgili olarak tecrübe ve beceri kazanmasını amaçlamaktadır (Murat, 1986, 43). İş değiştirmenin birçok yararları vardır. İşgörenler kendilerinin yetiştirilmesi için özel çaba harcandığına inanır ve moralleri yükselir. İşyeri esnek bir işgücüne sahip olur. Üst kademelerde çalışmaya hazır bir yardımcı kadro oluşur. Ayrıca iş devri ile işgörenin yetenekleri arttığından çalışabileceği iş alanı genişler (Akgemci, 1997, 57).

d. Yetki Devri Yoluyla Eğitim: Yetki devri yoluyla işgörene kurumun sıra düzeninde sahip olmadığı bir görev gücü (yetki) verilir. Böylece, işgörenin, yetkisi olduğu zaman onu kullanabilme yeteneği geliştirilmek istenir. Astların, vekâleten, üstlerin bulunmadıkları zamanlarda önceliklerini kullanması ve kararlar verebilmesi, uygulamaya geçebilmeleri, önemli bir gelişme basamağı oluşturur. Bu eğitim yönteminin uygulaması astın deneyim kazanmasına, işbirliği anlayışını geliştirmesine, denetleme ve değerlendirme yeteneklerini geliştirebilmesine imkân tanımaktadır (Akgemci, 1997, 57).

e. Monitör (Kılavuz) Aracılığıyla Eğitim: Bu eğitim, daha çok alt kademe işgörenler üzerinde uygulanan işbaşında eğitim yöntemlerinden biridir. İşletmelerde, gün geçtikçe karmaşıklaşan ve teknik eğitim gerektiren işleri, eğitici formasyonu bulunmayan ustabaşılardan öğretmesine bırakmak yerine, kalifiye işçi, ustabaşı veya teknisyenler arasından seçilen kişilerin, pedagojik ve teknik bilgilerle donatılarak işgörenlerin eğitiminde görevlendirilmeleri tercih edilmektedir. Bu seçilen kişiler monitör ya da kılavuz olarak adlandırılmaktadır. Monitörlerin görevi, işgörene; işe, amaca ve araçlara ait sistematik bilgileri vermek, işle ilgili pratik bilgileri sağlamak ve araçların en etkin, en ekonomik kullanım yollarını göstermektir. Ayrıca yeni çalışma yöntemlerine işgörenlerin uyumunun sağlanması gibi görevleri yerine getirerek, eğitim faaliyetlerini gerçekleştirirler (Kartal, 2001, 48).

f. Özel Tasarımlar (Proje Çalışması): Bu yöntemde işgörene belli bir tasarımın gerçekleştirilmesi sorumluluğu verilerek onu yönetmesi istenir (Akgemci, 1997, 57). Böylece işgören, sadece işletmenin çeşitli konularını analiz edip yönetmekle kalmayacak aynı zamanda kendisi için çok gerekli olabilecek bilgileri derinlemesine öğrenme imkânına da kavuşacaktır.

g. Staj Yoluyla Eğitim: Staj; işgörenlere, ileride yüklenecekleri görevlere ilişkin, çalışma ortamlarını ve koşullarını tanıtmaya, işleri öğretmeye, mesleki sorumluluk taşıma ve işe uyum yeteneklerini geliştirme gibi imkânlar sağlayan bir eğitim yöntemidir (Kartal, 2001, 48).

2. İş Dışında Eğitim

İş dışında eğitim, belli görevlerin özelliklerini odak noktası olarak almayan, tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Çalışma hayatında, iş dışında eğitimin genellikle yönetim dalındaki danışmanlık firmaları ya da üniversiteler tarafından yerine getirildiği görülmektedir. İş dışında eğitimin, iş başındaki eğitim uygulamalarına göre belirgin özellikleri vardır. Bunların en önemlisi, eğitilecek işgörenin eğitim süresince çalışma koşullarından soyutlanarak ilgisini eğitime verebilmesidir. İş dışında eğitim yöntemleri işgörene günlük baskılardan uzaklaşıp, rahat bir ortamda düşünme imkânı sağlar (Akgemci, 1997, 57). İş dışında eğitim yöntemleri başlıca 8 grupta incelenebilir:

a. Grup Tartışmaları: Dinleyici önünde yapılan grup tartışmalarının başlıcaları panel, sempozyum, açık oturum ve beyin fırtınası olarak sıralanabilir (Kartal, 2001, 55).

Panel (Toplu Tartışma): Panel, planlı bir tartışma yöntemidir. Birkaç kişinin belirli bir konuda tebliğler hazırlaması ve sunmasıdır. Bu yöntemde sunulan tebliğlerin ayrı bir tez olarak ortaya konması gereklidir. Panelistler, tebliğlerini sunarken geniş bir dinleyici kitlesi konuşmaları dinler ve soru sorarak ya da tartışmalara katılarak konu üzerinde görüşlerini bildirir (Can, Akgün ve Kavuncubaşı, 1995, 211). Panelde değişik görüşlerin olması ve bunların tartışılması konu üzerinde değişik çözüm önerilerinin ortaya çıkmasına yardımcı olacağı için yararlı bir eğitim yöntemidir.

Sempozyum (Toplu Sunuş): 2-4 kişilik konuşmacılar grubunun bir yöneticinin başkanlığında, belirli bir konunun çeşitli yönlerini kendilerine ayrılan süreler içinde ve sırasıyla dinleyicilere sunmasıdır (Sancak, 2007, 772).

Açık Oturum (Forum): Çoğunlukla panel sempozyum gibi tartışmalı bir toplantıdan veya anlatma yönteminden sonra, dinleyicilerin de görüşleriyle katıldıkları toplantıdır (Kartal, 2001, 52).

Beyin Fırtınası: Özgün bir sorunun veya konunun seçilmesiyle yeni fikirlerin (sorunların çözümünün) beslendiği ve yeni anlayışların geliştiği açık bir ortamda yürütülen sınırlandırılmamış bir tartışmadır (Prokopenko, 2003, 26).

b. Anlatım Yöntemi: Anlatma bir konuşmacı tarafından bir gruba yöneltilen konuşmadır. Anlatma en basit ve kolay yöntem olduğu için kamu kurumlarında düzenlenen eğitim programlarında en çok kullanılan yöntemdir. Bu yöntemin kolay uygulanabilmesi, fazla masraf gerektirmemesi ve gerek işitsel gerekse de görsel araç ve gereçlere fazlaca ihtiyaç göstermemesi bakımından tercih edilmektedir (Canman, 1995, 102).

c. Seminer ve Kurslar Seminer, belirli sahalarda uzman olan fakat o alanda ortaya çıkan yeni gelişme ve icatlar hakkında bilgi edinmek isteyen personel için düzenlenen kısa süreli kurslardır. Bir eğitim yöntemi olarak kullanılan seminerlerde teorik bilgilerin yanında uygulamaya da yer verilmektedir (Gül, 2000, 17). Kurs ise personelin mesleki ve fikri bakımdan gelişimini sağlamak amacıyla ders ve uygulamanın birlikte yürütüldüğü eğitim çalışmasıdır. Kurslarla bilgi ve beceri geliştirilerek verimlilik artırılır.

d. Örnek Olay Yöntemi: Örnek olay yöntemi ile yöneticilik görevini üstlenen personelin yönetim ile ilgili yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanır (Aldemir ve Ataol, 1993, 142). Yöneticiye günlük işleri sırasında karşılaşılabileceği durumlar bir senaryo şeklinde verilir ve bu durum karşısında nasıl davranması gerektiği sorulur. Bu yöntemle eğitilenler arasındaki görüş ayrılıkları yoluyla kişilerin tutum ve davranışlarında değişmelerin ortaya çıkması beklenir.

Bu yöntemin temel amacı, kamu görevlilerinin önemli bazı kararlarını uzun tartışmalar sonunda incelemek ve sorunu grup içerisindeki bireylere daha bilinçli düşünme ve etkili karar almaya teşvik etmektir.

e. Evrak Sepeti Yöntemi: Evrak sepeti tekniğinde eğitilecek personel, ihtiyaçları olan her türlü bilgi ve belgeyi masaların üzerinde bulunan evrak sepetinde bulmaktadır. Büro işlerindeki gelen evrak-eğitim evrak ayırımına dayanan bir yöntemdir. Eğitime katılan kişilere gelen evrak şeklinde bazı ödevler verilir. Bu ödevler hayali işlerden oluşur (Kartal, 2001, 57).

Grup ödevleri tamamladıktan sonra, grup içerisinde tartışması yapılır. Bu teknik özellikle günlük işlerin yapılmasını öğretmek açısından yararlıdır (Gül, 2000,18).

f. Rol Oynama Yöntemi: Rol oynama yöntemi ile eğitim programına katılanlara organizasyon içinde var olan değişik roller verilerek bir başkası yerine geçme ve bir başkası gibi düşünmesi istenir. Bu yöntemde katılımcılar, belirlenmiş varsayımsal rolleri yerine getirirler. Rol oynama da belirli bir sorun konuşmalarla değil, katılımcılar tarafından gerçeğe yakın olacak bir şekilde davranışa dönüştürülerek eylemlerle çözülmeye çalışılır (Aldemir ve Ataol, 1993, 142).

Rol oynama yöntemi insan davranışlarını geliştirmekte, sorunlara çözüm bulma yeteneği kazandırmakta ve toplum içerisinde konuşma becerisini kazandırmaktadır. Rol oynama yönteminin en büyük sakıncası, roller iş başında oynanmadığı için, bu rolleri oynayan personelin gerçek sorumluluk içinde olmadığı görülmektedir. Ayrıca rol oynayanların rollerini ciddiye almamaları, grupta bıkkınlığa neden olacağı için grubun motivasyonunu bozabilmektedir (Gül, 2000, 18).

g. Gezi-Gözlem: Öğretilmek istenen konunun uygulandığı merkezlere, önceden hazırlanan ve tecrübeli bir kılavuz eşliğinde gerekli açıklamalar yapılarak gözlem gezileri düzenlenir. Geziye katılan kişilerden gezi yerlerindeki gözlemleri içeren bir rapor istenerek, katılımcıların daha dikkatli gözlem yapması sağlanır (Kartal, 2001, 57).

h. Simülasyon (Taklit) Yöntemi: Bu yöntemde eğitilenler, verdikleri kararların gerçek iş ortamlarında ne çeşit sonuçlar ortaya çıkarabileceğini görürler. Eğitilenlerin, kararlarının etkilerini yapay ve risksiz bir ortamda görmesine imkân sağlayan simülasyonlar yönetim ve kişiler arası beceriler kadar, üretim ve işleme becerilerinin öğretilmesinde de kullanılmaktadır (Kartal, 2001, 57).

Hizmetiçi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi

Konusu ne olursa olsun yapılan eğitim çalışmalarının amaçlara ne derecede ulaştığı, ne kadar verimli olduğu, örgüte ne kadar faydalı olduğu gibi sorular gündeme getirilmelidir (Fındıkçı, 2001, 275). Kurumlar yapmış oldukları hizmetiçi eğitimin faaliyetlerinin amacına ulaşip ulaşmadığı konusunda bir değerlendirme yapmak durumundadır.

Değerlendirmenin amacı, düzenlenen eğitim etkinliklerinin başarı derecesi ile ilgili olarak varılacak yargıların objektif olmasını sağlamaktır. Bu yargılar övme ya da yerme değil, gelecekte yapılacak uygulamaların eksiklik ve hatalarından arındırılarak daha verimli hale getirilmesini amaç edinir. Yetiştirilen personelin başarılarını ölçme, değerlendirme, gelişmelerini saptama, kazandıkları yeterlilikleri ve oluşan davranış değişikliklerini belirlemedir (Taymaz, 1981, 280). Eğitim plan ve programları hakkında yetiştirilen ve diğer ilgili personelin görüşlerini saptama, hizmetiçi eğitim plan ve programlarının amaçlarına ulaşma derecesini belirleme, eksiklik ve hataları ortaya koyma, eğitim planının geliştirilmesi için önlemler alma ve değişiklikleri düzenleme, öğrenim belgelerini hazırlama, programın sonunda toplantılar düzenleme, sonuçları kayıtlara geçirme ve raporlama diğer amaçları arasındadır (Taymaz, 1981, 268).

Hizmetiçi eğitim programlarını değerlendirilirken bir takım değerlendirme göstergeleri kullanılmaktadır. Bunlar, sınavlar ya da testler, devam ya da ilgi derecesi, öğretilenlerin uygulama derecesi, eğitimden sonra görevlendirme, eğitilenlerin yükselme durumu, maliyet giderlerinde düşme

olarak sıralanmaktadır. Bu göstergeler, eğitimin amacının başarıya ulaşım ulaşmadığını, yani eğitimin başarı derecesini saptamakta üzerinde durulan bir takım belirleyicilerdir (Gül, 2000, 11).

Hizmetiçi eğitimde değerlendirme, bir değişkenin miktarını veya derecesini saptama olarak tanımlanan "ölçme" ile birlikte ele alınmaktadır. Ölçme sonunda elde edilen veriler, belirli kriterlere göre değerlendirilmedikçe fazla bir anlam taşımaz. Buna karşılık değerlendirme işlemi de, bir ölçme işlemine dayanmadıkça geçerli ve gerçekçi bir nitelik kazanamaz. Bu nedenle, iki işlem birbirini tamamlamaktadır (Kalkandelen, 1979, 51).

Eğitimin değerlendirilmesi, eğitimi alan iş görenlerin, eğitim öncesi ve sonrası performanslarının karşılaştırılması ve ulaştıkları performans düzeylerinin, iş görenlerin yaptıkları işle ve de örgütün amaçlarıyla ilişkilendirilerek, eğitim sonuçlarının saptanması için; yapılan sistematik bir çalışmadır (Özçelik, 1992, 188).

Hizmetiçi eğitim programlarını değerlendirmek ve etkilerini araştırmak, bu konuyla ilgili bilgi elde edilmesi açısından önemlidir. Bu bilgi, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin anlaşılmasına ve uygulanan Hizmetiçi Eğitim kurslarında öğrenilen bilgilerin okullarda uygulamaya geçip geçmediğini belirlemeye yardım edebilir (Retallick ve Mithani, 2003).

Günümüzde hizmetiçi eğitim artık isteğe bağlı olmaktan çıkmış, planlı, programlı ve zorunlu olarak yapılan pahalı eğitim etkinliği durumuna gelmiştir. Bu nedenle hizmetiçi eğitim etkinliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar sürekli olarak gözden geçirilmeli ve değerlendirilmelidir (Canman, 2000, 106).

Program değerlendirme, programın etkililiğini hakkında karar verme sürecidir (Demirel,2005,183). Program değerlendirme genelde programa dayalı eğitim kaynaklarını kabul etme, değiştirme ya da ortadan kaldırma kararının verebileceği bilgileri içermektedir.

Program değerlendirme temelde öğretimin değerlendirilmesini içermektedir. Bloom ve arkadaşları öğretim ve değerlendirmenin istendik

davranışın oluşmasında eğitim sürecinin ayrılmaz iki ögesi olduğunu belirtmektedir.

Değerlendirme olmadan öğretim durumu hakkında karar vermenin olanaksız olduğunu ortaya koymakta ve değerlendirmenin işgörüsünü, hedeflerle belirlenen değişmelerin olup olmadığını, olmuşsa gerçekleşme derecesini belirleyen kanıtların toplanıp yargılanması olarak belirtmektedir (Bloom, Hastings, ve Maduas, 1971, 6).

Eğitim Performansının Ölçülmesinde Kullanılan Modeller

Eğitim performansının ölçülmesinde birçok model kullanılırken bunlardan kirkpatrick modeli ve phlips modeli en yaygın kullanılanlardandır.

Dört Düzeyli Kirkpatrick Modeli

Eğitim programlarının değerlendirilebilmesi için Kirkpatrick tarafından tasarlanan dört adım, Knowles'ın ifadesiyle, andragojik sürece en uyumlu olanıdır (1996, 134).

Kirkpatrick' in (1998) önerdiği değerlendirme modeli, bir hizmetiçi eğitim programı uygulandıktan sonra öncelikle katılımcıların kurs ya da seminerle ilgili olumlu veya olumsuz görüşlerini belirlemeyi, daha sonra kazanılan bilgi ve becerilerin değerlendirilmesini, ardından da öğretmenlerin ders işleme yöntemlerinde ne gibi değişiklikler olduğunun belirlenmesini kapsamaktadır. Kirkpatrick' in değerlendirme aşamaları;

Tepki Değerlendirme

Tepki seviyedeki değerlendirmede katılımcıların programa karşı tepkileri ölçülmektedir. Kirkpatrick (1998), bu değerlendirmeyi "katılımcıların doyumunun ölçülmesi" olarak nitelendirmektedir. Tepkiden ziyade olumlu bir tepki almak bu aşamada daha önemlidir. Çünkü programın geleceği bu olumlu tepkilere bağlı olacaktır. Bunun yanı sıra eğer katılımcılar olumlu

tepkiler vermiyorlarsa, muhtemelen öğrenmeye motive olmayacaklardır. Pozitif bir tepki öğrenmeyi garantileyebilir ancak negatif bir tepki öğrenmenin gerçekleşme ihtimalini azaltır (Kirkpatrick, 1998,19). Programın etkili olmasında katılımcıların olumlu tepkileri çok önemlidir. Olumsuz tepkiye sahip katılımcılar ayrıca diğerlerini de etkileyebilecektir.

Öğrencilerin bu öğrenme programlarına olan tepkileri, web tabanlı anketlerle öğrenilebilir. Bu anket formu basit evet-hayır sorularından, dereceleme ölçeği veya açık uçlu sorulardan oluşabilir.

Tepki değerlendirme birçok sebepten dolayı önemlidir. İlk olarak, sonraki program geliştirme çalışmalarında kullanılması için tepki değerlendirme sonuçları geribildirim niteliğinde önem taşımaktadır. İkinci olarak, bu değerlendirme katılımcılara eğitimcilerin onların işlerini daha iyi yapmaları için orada bulduklarını anlatır. Üçüncü olarak programla ilgili kişilere veya yöneticilere nicel bilgiler sunma olanağını sağlar.

Tepki değerlendirme sadece önemli olmakla kalmayıp aynı zamanda uygulanması kolaydır. Tepki değerlendirme formlarından en yüksek verimi alabilmek için eğitimcilerin izlemesi gereken basamaklar şöyle sıralanabilir (Kirkpatrick, 1998,24):

1. Neyi ortaya çıkarmaya (bulmaya) çalıştığınızı belirleyiniz.
2. Tepkileri ölçecek bir form tasarlayınız.
3. Yazılı eleştiri ve önerileri destekleyiniz.
4. Katılımcıların hepsinden yanıtları alınız.
5. Katılımcıların dürüst yanıtlar vermesini sağlayınız.
6. Kabul edilebilir standartları geliştiriniz.
7. Tepkileri standartlara karşı ölçünüz.
8. Tepki ile ilgili verileri diğer program görevlilerine iletiniz.

Öğrenmeyi Değerlendirme

Eğitimcilerin program çerçevesinde öğretebilecekleri üç şey vardır: bilgi, beceri ve tutum. Bu açıdan öğrenmeyi ölçmek aşağıdakilerden bir veya birkaçına karar vermek anlamını taşır:

- Hangi bilgiler öğrenildi?
- Hangi beceriler kazandırıldı veya geliştirildi?
- Hangi tutumlar değişti?

Öğrenme, katılımcılarda meydana gelen davranış değişikliği olarak tanımlanmaktadır. Eğitimin sonunda davranış değişir, ilgi artar veya beceri gelişirse öğrenmenin olduğu sonucu çıkarılır (Kirkpatrick, 1998, 20). Öğrenmeyi ölçmek önemlidir. Çünkü yukarıda sıralanan öğrenme amaçlarından biri veya birkaçı başarılmamış ise davranışta herhangi bir değişiklik beklenemez.

Katılımcıların amaçlara ulaşip ulaşmadığını, yeni öğrenme yaşantıları kazanıp kazanmadığını belirlemek için çeşitli ölçme araçları kullanılarak yapılan değerlendirmedir. Becerideki gelişimi, bilgideki kazanımları veya tutumdaki olumlu değişimleri göstermektedir (Akt. Ünsal 2007, Knowles, 1996,134-135).

Öğrenmeyi değerlendirmede kullanılacak adımlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Kirkpatrick, 1998, 26):

1. Eğer pratik olacaksa bir kontrol grubu kullanınız.
2. Bilgi, beceri ve/veya tutumları hem programdan önce hem de programdan sonra değerlendiriniz.
3. Bilgi ve tutumu ölçmek için kağıt-kalem testi kullanınız.
4. Becerileri ölçmek için bir performans testi kullanınız.

5. Katılımcıların hepsinden yanıtları alınız.

6. Değerlendirmenin sonucunu uygun hareketi belirlemede kullanınız.

Davranış Değerlendirme

Programa katılımın sonunda katılımcıların davranışlarında ne değişiklikler olduğunu ortaya koymaya yöneliktir. Davranış değerlendirme, tepki ve öğrenmeyi değerlendirmeye göre daha zor ve karmaşıktır. İlk olarak, katılımcılar uygun bir fırsat bulmadıkları sürece davranışlarını değiştiremezler. İkincisi, davranışta bir değişikliğin ne zaman meydana geleceğini tahmin etmek mümkün değildir. Katılımcılar uygun fırsat bulsalar dahi davranış değişikliği hemen gerçekleşmeyebilir. Üçüncüsü, katılımcılar öğrendiklerini uyguladıktan sonra farklı sonuçlar ortaya koyabilirler. Örneğin; “Yeni davranışları hoş karşılıyorum ve bu yeni davranışları ileride kullanmayı planlıyorum”, “ Yeni davranışlar hoşuma gitmedi ve eski davranışlarımı devam ettireceğim”, “Yeni davranışları sevdim fakat bu davranışları sergilemem konusunda .... gibi engeller söz konusu”. Program sonunda, yukarıda bahsedilen tepki türlerinden ilkinin gerçekleşmesi beklenmektedir (Üstündağ, 2007, 33).

Davranış değerlendirme aşamasının başlangıcı olarak bazı önemli kararların alınması gerekmektedir. Değerlendirmenin ne zaman, hangi sıklıkla ve nasıl yapılacağı belirlenmelidir. Bu durum tepki ve öğrenmeyi değerlendirme seviyelerine göre davranış değerlendirmenin daha zor ve zaman alıcı olmasında etkilidir.

Davranış değerlendirmede kullanılacak adımlarla ilgili öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Kirkpatrick, 1998,29):

1. Eğer pratik olacaksa bir kontrol grubu kullanınız.
2. Davranış değişikliğinin gerçekleşebilmesi için zaman veriniz.
3. Hem programdan önce hem de programdan sonra değerlendirme yapınız.

4. Katılımcıların tamamını göz önünde bulundurunuz.

5. Değerlendirmeyi uygun zamanlarda tekrarlayınız.

6. Maliyet ve faydaları göz önünde bulundurunuz.

Öğrencilerin önceki davranışlarıyla program sonrasındaki davranışları arasındaki farkın gözlem ve görüşme formu ile elde edilmesini ve kararın verilmesini kapsamaktadır. Öğretimin davranış, iş performansı, öğrenilen becerinin uygulanması, bilgi veya tutum üzerindeki etkisini belirler (Akt. Ünsal 2007, Knowles, 1996,135).

Kirkpatrick'e (2000) göre değişimin olabilmesi için, bu değişimi kişinin istemesi, neyi nasıl yapması gerektiğini bilmesi, uygun bir çalışma ortamında bulunması ve değişimden dolayı kişinin ödüllendirilmesi gereklidir (Akt. Turan, 2004, 271).

Sonuç Değerlendirme

Sonuç değerlendirme, dört düzeyli değerlendirme modelinin en zor ve en önemli basamağıdır. Programa katılım sebebiyle hangi nihai sonuçların ortaya çıktığının ortaya konulması ile ilgilidir.

Program sonunda öğretimin ve öğrenmenin etkili ve verimli, maliyetinin yeterince büyük olup olmadığının ve kalitesi hakkında durumun değerlendirilmesidir. Bu değerlendirme, öğretim programının başarılı olup olmadığını veya gelişmeyi, verimliliği, yatırımın geri dönmesi veya hataların azaltılması gibi istenen sonuçlara etki edip etmediğini ortaya çıkarmaktadır (Akt. Ünsal 2007, Knowles, 1996,135).

Sonuçlar, katılımcıların değerlendirmesiyle ortaya çıkar. Programın sonucu, artan üretim, artan kalite, azalmış maliyet ve yüksek kazancı kapsar. Bunlar gibi sonuçlara ulaşmak, eğitim programının etkili ve verimli olması için gereklidir (Kirkpatrick, 1998, 23).

Sonuç değerlendirme hakkındaki öneriler şöyle sıralanabilir (Kirkpatrick, 1998,61):

1. Eğer pratik olacaksa bir kontrol grubu kullanınız.
2. Sonuçlara ulaşabilmek için zaman veriniz.
3. Hem programdan önce hem de programdan sonra ölçme yapınız.
4. Ölçümleri uygun zamanlarda tekrarlayınız.
5. Maliyet ve faydaları göz önünde bulundurunuz.
6. Eğer kanıtlamak mümkün olmazsa delilleri yeterli kabul ediniz.

Philips Modeli

Bu model, genel olarak eğitim sürecinin kendisiyle ilgilenmektedir. Phillips'in 1997'de geliştirdiği "Sonuca Odaklı İnsan Kaynakları Gelişim Modeli"nde eğitimin içeriğinin belirlenmesinden en son aşaması olan raporlamaya kadar bir dizi safha tanımlanmaktadır. Bu model, Kirkpatrick Modeline katkı olarak, eğitim etkinliğinin geri dönüş oranının hesaplanmasını beşinci madde olarak ölçüm sistemine dahil etmesidir (Akıncıoğlu, 2005, 52).

Eğitimde Bilgisayar Kullanımı

Bilgisayar 20. yüzyılın son çeyreğinde hayatın her alanında kullanımı oldukça yaygınlaşmış önemli bir araçtır. Bilgisayar, verileri belirli bir program mantığı içinde okuyarak, onları kendi anlayabileceği bir dile çeviren ve sonuçları kullanıcıya sunan, ayrıca verileri saklayabilen ve belleğinde tutabilen elektronik bir araçtır (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2004, 128).

Teknolojideki hızlı gelişmelerle birlikte bilgisayarın hayatın her alanında olduğu gibi eğitim alanında da kullanımı yaygınlaşmıştır. Çağdaş toplumların bilgi toplumu adı ile yeni bir toplum düzenini yarattıkları yirminci yüzyılda, tüm ülkelerin hemen hepsi çağdaşlaşma sürecindeki yarışta öne geçmek amacıyla bilgisayarlardan her alanda özellikle eğitimde yararlanma çabalarını arttırmışlardır (İmer, 1996, 6).

Çağımızda bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler ekonomik sistemi olduğu kadar eğitimsel ve sosyal sistemleri de etkilemektedir. Günümüzde bilgi, gelişmiş toplumlarda ekonomik gelişmelerin anahtarı haline gelmiştir. Teknoloji ise eğitim sürecinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. (Keşan ve Kaya, 2007, 2).

Bilgisayarların eğitimde kullanılması 1960'lı yıllara rastlamaktadır. Bu yıllarda öncelikle donanım ön plana çıkmış, yazılım ise arka planda kalmıştır. Bu durum, programlama dillerinin öğretimini ön plana çıkarmıştır. Zamanla bu görüş değişerek yerini uygulama yazılımlarının kullanımına bırakmış (Akkoyunlu, 1998, 38), 1980'li yıllardan sonra bilgisayarlar, eğitim alanında hızla kullanılmaya başlanmıştır.

Bilgisayarlar klasik eğitim araç ve gereçlerinin yetersiz kaldığı pek çok konuda önemli bir boşluğu doldurmaktadırlar. Klasik eğitim ortamında gerçekleştirilmesi zor veya olanaksız pek çok iş, bilgisayarlarla kolaylıkla başarılabilmektedir (Büyüközer, 1990). İnsanların giderek karmaşıklaşan topluma uyum sağlaması, öğrenme ve öğretme etkinliklerinin bireylerin gereksinimlerine uyarlanması ve verimli hale getirilmesi için eğitimde bilgisayarlardan yararlanmak bir zorunluluk haline gelmiştir (Gemici, Korkusuz, Bozan ve Sarıkaya, 2001, 257).

Temel bilgisayar bilgilerini öğrenme; bilgisayarı günlük yaşamın da kalitesini artırabilmek, bilgiye ulaşmak veya eğlence amacı ile kullanabilmek; bilgisayarlarla ilgili yenilikleri izleyip tartışabilmek ve üzerinde yorum yapabilmek; bilişim teknolojilerini belli bir düzeyde karşılaştırabilmek ve takdir edebilmek gibi yeteneklere erişen kişiler kısaca bilgisayar okuryazarı olmuş demektir.

Öğretmenlerin kazanmaları gereken beceri, bilgisayarın nasıl çalıştığı, neleri yapabildiği, nasıl programlandığı gibi konulardan çok, öğretmenin kendi branşındaki programlardan hangisinin, hangi konularda yeterli olduğu, öğrencilere ne sağlayacağı gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Bilgisayarın sınıf ortamında kullanılmasıyla öğretmenin rolü de değişmiştir. Öğretmen, artık her şeyi bilmek zorunda olan sihirli bir kişiden çok, yol gösterici, rehber

görevini üstlenmiştir. Ayrıca bilgisayarların eğitim sürecine girmesi sonucunda öğretmenliğin içeriği de değişmiştir (Norton ve Wiburg, 1998; Kocasaraç, 2003).

Öğretmen yetiştiren üniversitelerde öğrencilere bilgisayar kullanımına yönelik dersler verilmektedir. Öğretmene bu eğitim sırasında ilk olarak bilgisayarı tanıtıcı derslerin verildiği daha sonra işletim sistemlerinin anlatıldığı, uygulama programlarında Microsoft Word, Excel ve Powerpoint'e yer verildiği ayrıca ağ kullanımı ile bilgilerin verildiği bilinmektedir. Bunların dışında sorun çözmede yardımcı olabileceği düşüncesi ile bazı programlama dilleri ve veri tabanı kavramları anlatılmaktadır (Şafak, 1999; Kocasaraç, 2003).

Okullarda Bilgisayarın Kullanım Alanları

Bilgisayarlar her geçen gün okullarda özellikle öğretme öğrenme süreçlerinde daha fazla kullanılmaktadır. Bu sebeple öğretmenler gerek hizmetiçi eğitim ile gerekse öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim sürecinde gördükleri derslerle bu konuda bilgilenmekte ve çeşitli beceriler kazanmaktadırlar (Deniz, 1994, 24),

Bilgisayarlar, öğretme-öğrenme sürecindekilere çeşitli zengin ortamlar sunmaktadırlar. Bu olanakların verimli kullanabilmesi için öğretmenlerin hizmet öncesi eğitiminin de teknolojik gelişmeler doğrultusunda değişmesi ve gelişmesi gerekir. Teknoloji okur-yazarlığı tüm öğretmenler için bir gereklilik olmuştur (Prevenzo, Brett ve McCloskey, 1999, Odabaşı, 2000' den alıntı).

Eğitim alanında bilgisayarlardan yararlanma şekilleri gruplandırılmak istenirse (Hızal, 1989);

- Eğitim araştırmalarında bilgisayar,
- Eğitim hizmetlerinin yönetiminde (yürütülmesinde) bilgisayar,
- Ölçme-değerlendirme ve rehberlik-danışmanlık hizmetlerinde

bilgisayar,

- Bilgisayar eğitiminde bilgisayar,
- Öğrenme-öğretme süreçlerinde bilgisayar şeklinde gruplandırılabilir (Öğüt, Altun, Sulak, Koçer, 2004).

Bilgisayarın eğitimde kullanımını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Cerit, 1997, 64):

1. Bilgisayar öğretimi: Bilgisayarın tüm yönleriyle öğretilmesini amaçlayan programlardır.

2. Bilgisayara Dayalı Öğretim: Tümüyle bilgisayara dayalı yürütülen öğretimdir. Bu süreçte öğretmen bulunmamaktadır.

3. Bilgisayar Destekli Öğretim: Belli bir dersin öğretiminde bazı performansların bilgisayar- öğrenci etkileşimiyle gerçekleştirildiği programlardır.

4. Öğretim için araç olarak bilgisayarlar: Derste yararlanılabilen bilgisayarlara yer verilebilir. Örneğin matematik dersinde hazırlanan bir sununun, projeksiyon aracılığıyla öğrencilere izletilmesi.

5. Bilgisayarlarla öğretim materyallerini oluşturulması: Kitaplar, grafikler, animasyonlar hazırlanması.

6. Bilgisayar ağları ile bağlantı: Evden okula, okuldan okula, kentler arası ve ülkeler arası bilgi aktarımı ve kullanımı.

Bilgisayarların okullarda kullanıldığı alanlar şu şekilde sıralanabilir (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2004, 122):

1. Ders yazılımları kullanılarak ders konularının öğretilmesinde,
2. Eğitsel yazılımlar kullanılarak problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesinde,
3. Bilimsel çalışmalar için yazılımlar hazırlanmasında,
4. Ödev raporlarının hazırlanmasında, konuların araştırılmasında,
5. Günlük, yıllık ders planlarının bilgisayar ortamında hazırlanmasında,
6. Uygulama programlarının kullanılması ile öğrencilerin sanatsal yeteneklerinin geliştirilmesinde,

7. *Bilgisayar okuryazarlığının öğretilmesinde,*
8. *Ölçme ve değerlendirme işlemlerinin yapılmasında,*
9. *Rehberlik faaliyetlerinde,*
10. *İdari yazışmaların ve evrakların hazırlanmasında,*
11. *Öğrenci kayıtlarının yapılmasında ve saklanmasında,*
12. *Muhasebe işlerinin (örneğin maaşların hazırlanması) bilgisayar ortamında yapılmasında,*
13. *Öğrenci ve öğretmenlerle ilgili akademik bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesinde,*
14. *Eğitimle ilgili istatistikî bilgilerin toplanması, korunması ve işlenmesinde bilgisayar kullanılmaktadır.*

Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Avantajları

Temel becerilerin öğretimi, pekiştirilmesi ve kalıcılığının sağlanmasından başlayarak problem çözme, model geliştirme, kritik düşünme gibi üst düzey hedeflerin gerçekleştirilmesinde bilgisayarların tartışılmaz bir yeri olduğu belirtilmekte ve bu özellikler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Bilgisayarlar, işlenmiş konularla ilgili alıştırma ve tekrar yaptırma amacıyla kullanılmakta, puanlamanın otomatik olarak yapılması ve öğrenciye eksiği ile ilgili anında dönüt vermesi, bilgi ve becerinin pekiştirilmesi ve kalıcılığının sağlanmasında etkili sonuçlara yol açmaktadırlar.
- Bilgisayarlar kendi kendine eğitimi kolaylaştırabilirler. Bilgisayarlar öğretimi pekiştirme ve geri besleme ile bireyselleştirilebilirler.
- Bilgisayarlar, öğrencinin karşısına oturup kendi düzeyine, ilgisine, hızına ve öğrenme stiline göre öğrenmesini sağlamaktadırlar.

- Bilgisayarlar, kavram ve ilkeleri sunar, örnekler verir, sorular sorar, bu tür yazılımların, öğretmenin anlatımının arkasından bir tekrar ve özet öğrencinin verdiği cevaplara göre dönüt verirler.
- Bilgisayarlar, diyaloga dayalı modellerin geliştirilmesiyle sorduğu sorulara basamak basamak cevap alır ve her basamakta öğrencinin yaptığı hataları düzeltmesi için ipuçları verir ve onu yönlendirirler. Böylece öğrencinin hatalarını görüp onlardan kurtularak doğru cevabı bulması sağlanır. En iyi öğrenmenin insanın kendi hatalarından ders alması onları fark etmesi olduğu düşünüldüğünde bilgisayarların bu özelliğinin göz ardı edilemeyecek ölçüde önemli olduğu da ortaya çıkar.
- Bilgisayarlar, eğlendirici de olabilmektedirler. Yapılan bir araştırma, çocukları oyuna iten nedenleri şu şekilde sıralamaktadır: Başarılı başaramayacağı belli olmayan bir amacın olması, merak uyandırması, fantezinin olması. Örneğin; iki arkadaşın lunaparktaki oyunlar yolu ile yüzdeleri öğrenmesi, bir bilgisayar oyununda uzayda gezerken ve savaş yaparken hesaplamalar yapması. Bu durumda matematik hem fantezi bir ortamda daha zevkli bir hale gelecek hem de öğrencinin ilgisi yoğunlaşacağından daha fazla verim alınabilecektir.
- Bilgisayarlar, öğrencilerde problem çözme becerileri geliştirmektedirler. Bu amaç için bilgisayarlar iki türlü kullanılmaktadırlar. Bunlar; kapsam bağımlı problem çözme etkinlikleri ve programlama yoluyla problem çözmedir. Kapsam bağımlı problem çözmede öğrenci, bir problem durumu ile karşı karşıya kalmakta, problemi çözmek için ilgili verileri bilgisayar yardımı ile bulmakta ve istediği yardımı elde edebilmektedir. Programlama yolu ile problem çözmede öğrenci, verilen bir problemi bir bilgisayar dili kullanarak çözmektedir.
- Bilgisayarlar etkileşimlidir. Değişik yazılım paketleriyle bütünleştirilmiş mikro bilgisayar sistemleri esnek araçlar olup öğrenci kontrolünü artırır.

- Bilgisayarlar, herhangi bir yazılım sayesinde, öğrencinin denencelerini sınamasında, grafiklerini çizmesinde, değişkenler arasındaki bağıntıları deneyerek keşfetmesinde etkili olabilmektedirler.
- Bilgisayarlar bir çoklu ortam aracıdır. Bütünleşik grafik, basım, ses ve görüntü yetenekleriyle bilgisayarlar, değişik teknolojilere etkili bir şekilde bağlanabilirler. Etkileşimli video ve CD-ROM teknolojileri bilgisayar tabanlı öğretimsel birimlere, derslere ve öğrenim ortamlarına entegre edilebilirler.
- Bilgisayar teknolojileri hızla gelişmektedir. Bilgisayar fiyatlarında meydana gelen düşüşlere bağlı olarak uzaktan eğitimcilerin güncel ihtiyaçları ve gelecekteki teknik gereksinimleri araştırılarak, fiyat kaygılı eğitimciler etkili bir şekilde değişken bilgisayar yazılım ve donanım pazarına yönlendirilebilirler (Aşkar, 1991).

Okullarda Bilgisayar Kullanımının Sınırlılıkları

Okullarda bilgisayar kullanımının avantajlarının yanında birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu sınırlılıklar;

- Bilgisayar ağlarını geliştirmek masraflıdır. Kişisel bilgisayarların göreceli olarak ucuz olmasına karşın, bilgisayar yazılım ve donanım pazarı rekabete dayalı bir pazardır. Öğretimsel ağları geliştirmek ve bu ağları çalıştıracak programları satın almak pahalıdır.
- Bilgisayar yazılımlarının sayısı sınırlıdır. Ders programları ile ders yazılımlarının içeriği arasında tutarlılık sağlanamamaktadır. Hazır paket yazılımların kalitesi tartışma konusudur.
- Halen bilgisayar kullanamamanın mevcut olması da önemli bir sınırlılık nedenidir. Bilgisayarların 1960' lardan beri yaygın olarak kullanılmasına rağmen, hala bilgisayara veya bilgisayar ağlarına erişemeyenler olabilmektedir.

- Bilgisayarların eğitim-öğretim etkinliklerinde kullanılması, insanın insanla iletişimini yok etmekte, sadece makine insan ilişkisi söz konusu olmaktadır.
- Eğitim programlarının hangi kısmının bilgisayara, hangi kısmının öğretime bırakılması gerektiği konusu tartışılmaktadır.
- Eğitim dünyasının profesyonelleri ile bilgisayarlar ya da bilgisayar programları arasında yeterli koordinasyon kurulamamakta, böylece öğretim programlarının bilgi tabanı yeterli kalitede olmamakta, hatta çoğunlukla yetersiz olmaktadır.
- Öğrencilerin bilgisayar tabanlı bir öğretim ortamına dahil edilmeden önce bir bilgisayar işletimine dahil edilmeleri zorunluluğu vardır (Açıkgöz 1986; Keser 1989).

Eğitimde İnternet Kullanımı

En genel tanımı ile internet, dünya çapında bilgisayarların birbiri ile bağlandığı ağ olarak tanımlanabilir. Boldt, Gustafson ve Johnson (1995)'a göre İnternet, öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarını ve deneyimlerini zenginleştirmek için kullanabilecekleri mükemmel bir araçtır. İnternet kullanımının hızlı bir şekilde hemen hemen bütün alanlara girdiği günümüzde, internetin eğitim ve öğretim sürecine dahil olması da yine hızlı biçimde gerçekleşmiştir.

Bilgisayarlar grubunun oluşturduğu bu ağ vasıtasıyla milyonlarca insanın haberleşme ve bilgi alışverişinde bulunabilmesi neticesinde bilgi, sınıf ortamından çıkarak dünyaya yayılmış dolayısıyla öğretmenin rolü bilgiyi aktaran olmaktan çıkıp bilgiyi edinmek için öğrenciye rehberlik etme rolüne dönüşmüş ve bu süreçte internetin doğru ve etkili biçimde kullanılmasının, bilgiye ulaşma ve bilgiyi değerlendirmenin önemi anlaşılmıştır (Atav, Akkoyunlu ve Sağlam, 2006). Teknolojik gelişmelerin bir ürünü olan internet, günümüzde bilginin yayılmasında ve paylaşılmasında önemli araçlardan biri olduğu açıktır. Bilginin sunum çeşitliliği, sunum hızı, sunum kapasitesi ve

benzeri olanaklar açısından internetin diğer araçlara oranla daha üstün olduğu bilinen bir gerçektir. Veri toplama, dinamik pencerelerin aracılığı ile düşüncelerin paylaşımı; Web tabanlı verilerden ve elektronik dergilerden literatür tarama, internetin eğitim amaçlı kullanım alanlarından bazılarıdır.

İnternet gerek öğrencilerin bilgiye ulaşmalarında sorumluluk almalarına ve gerekse öğretmenlerin zengin kaynaklara ulaşmalarına ortam sağlamada önemli rol üstlenmektedir (Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005). Çünkü internet, insanoğlunun “üretilen bilgiyi saklama/paylaşma ve ona kolayca ulaşabilme” istekleri doğrultusunda ortaya çıkmış bir teknoloji olarak tanımlanmaktadır. Bu teknoloji yardımıyla pek çok alandaki bilgilere kolay, ucuz, hızlı ve güvenli bir şekilde erişilebilmek mümkündür (Şentürk, Korcuklu ve Balay, 2005).

Bu çalışma sürecinde internet belki de en önemli destek araçlardan birisi olarak değerlendirilebilir. Bu konu ile ilgili olarak Karahan ve İzci (2001), internetin ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşmayı ve bu yolla öğrenme ihtiyaçlarını karşılamayı, aynı zamanda da dünya ile iletişim kurmayı kolaylaştırarak insanın öğrenme sürecine önemli katkı sunabileceğini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin eğitim kurumlarında değişimi gerçekleştirebilmeleri için her şeyden önce kendilerinin değişimi kabul etmeleri ve özellikle eğitim teknolojisi alanında meydana gelen gelişmelerden haberdar olmaları gerekir (Alkan, 1998, 47).

İnternetin; yaşamboyu eğitim imkânı sağlama, teknoloji ile eğitimi birleştirme, kendi kendine öğrenme, öğrencilerin geri bildirimlerini kolayca yapabilmeleri, tüm bireylerin eğitimden eşit yararlanmasının sağlanması, eğitim materyalinin uygunluğu ve doğruluğunun sürekli olarak gözden geçirilip gerekli değişikliklerin kısa sürede yapılmasına imkân verme, teknolojik imkânlar sayesinde zengin işitsel ve görsel tasarımların eğitimi çekici hale getirmesi ve öğrenmeyi arttırması, bilgi ve birikimlerin hızlı bir şekilde elde edilmesi ile çalışanların hızlı değişen iş dünyasına uyumunu arttırması ve geleneksel eğitim uygulamalarındaki aksaklıkları giderici yeni seçenekler yaratılmasını sağlaması (Albayrak, Tonguç ve Pağaçlı, 2003, 637) ve kişiler arasındaki mesafe, yaş, cinsiyet, ırk, kültür vb. gibi gerçek

dünyada önemli olabilecek pek çok özelliği de ortadan kaldırması gibi çok sayıda yararı yanında bazı sınırlılıkları ve olumsuzlukları da olduğu belirtilmektedir.

Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kursları

MEB' in 08.09.2003 tarihli Bilgisayar Eğitim Projesi genelgesi ile bütün öğretmen, yönetici ve diğer personelden daha önce herhangi bir bilgisayar kursuna katılmayanlar için, Bilgisayar ve İnternet Kullanımı Kursuna katılma zorunluluğu getirilmiştir. Bilgisayar ve İnternet Kullanımı Kursu, bilgisayar hakkında temel bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla düzenlenmiştir. 2008 yılı sonu itibariyle tüm personelin tamamının eğitimden geçirilmesi hedeflenmiştir, 2007 yılı sonu itibariyle tüm personelin % 87 si eğitimden geçirilmiştir. MEB Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı tarafından yayınlanan hizmetiçi eğitim istatistiklerinde 2007 yılı sonrası herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

2003 yılında merkezi hizmetiçi eğitim kursu olarak düzenlenen bilgisayar ve internet kullanımı kursları 2006 yılından itibaren yerel hizmetiçi eğitim kursu olarak il milli eğitim müdürlüklerince düzenlenmektedir. Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 2006–2009 yılları arasında 28 bilgisayar ve internet kullanımı kursu düzenlenmiştir. Düzenlenen kurslara;

- 2006 yılında düzenlenen 26 kursa 244 bayan ve 273 erkek toplam 517 öğretmen,
- 2007 yılında düzenlenen 7 kursa 75 bayan ve 97 erkek toplam 172 öğretmen,
- 2008 yılında düzenlenen 3 kursa 39 bayan ve 47 erkek toplam 86 öğretmen,
- 2009 yılında düzenlenen 1 kursa 11 bayan ve 6 erkek toplam 17 öğretmen katılmıştır.

2006–2009 yılları arasında düzenlenen 37 yerel internet ve bilgisayar kullanım kursuna 369' u bayan 423' ü erkek 792 öğretmen katılmıştır.

Kurs süresi 15 iş günü, 3 hafta ve 75 saattir. Kurs süresince işlenen konular ve ayrılan süreler aşağıda Tablo 1' de belirtilmiştir..

Tablo 1: Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kursu Konuları ve Konulara Ayrılan Süreler

Konular	Süre
Temel Bilgisayar Bilgileri	5 Saat
Windows İşletim Sistemi	15 Saat
Word Kelime İşlemci	15 Saat
Power Point Sunu	10 Saat
Excel Elektronik Hesap Tablosu	15 Saat
İnternet Uygulamaları	13 Saat
Ölçme Değerlendirme	2 Saat

Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kurslarının Amaçları

Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığınca, düzenlenen “bilgisayar ve internet kullanımı” kurslarının amaçları aşağıdaki şekliyle belirlenmiştir (HEDB);

1. Bilgisayarı tanımlar.
2. Bilgisayarın temel çalışma prensiplerini açıklar.
3. Günlük yaşamda bilgisayarın kullanım alanlarını açıklar.
4. Bilgisayar donanımının ana parçalarının görevlerini bilir.
5. Yazılım ve çeşitlerini açıklar.
6. Bilgisayar kullanırken dikkat edilmesi gereken hususları açıklar.
7. İşletim sistemlerinin özelliklerini ve işlevlerini açıklar.
8. Antivirüs ve firewall programlarını özelliklerini bilir.
9. Masaüstü bileşenlerini tanımlar ve işlemlerini gerçekleştirir.
10. Pencere özelliklerini kullanır.
11. Dosya ve sürücüleri yönetir.
12. Denetim masası elemanlarını kullanır.

13. Office yazılımlarını kurar ve çalıştırır.
14. Kelime işlemcilerin meslekî alanda sağladığı kolaylıkları ve avantajları bilir.
15. Kelime işlemci yazılımındaki temel işlevlerini bilir.
16. Metni biçimleyebilir.
17. Metne tablo ekler ve tabloyu düzenler.
18. Görünüm özelliklerini değiştirebilir.
19. Metne resimler, nesnelere, görsel öğeler ekleyebilir.
20. Kelime işlemci yazılımını kullanır
21. Görsel nitelikte kapsamlı dokümanlar hazırlar.
22. Hazırlanan dokümanı bir klasöre kaydeder.
23. Dokümanı değişik formatlarda kaydeder.
24. Kayıt seçeneklerini kullanarak parola korumalı kayıt yapar.
25. Elektronik hesap tablosu yazılımlarının özelliklerini ve kullanım alanlarını bilir.
26. Çalışma kitabı, sayfa, satır, sütun, hücre vb. kavramları ve sınırlamaları bilir.
27. Hesap tablosu yazılımı menülerinin işlevlerini bilir.
28. Veri tiplerini bilir, dönüştürebilir ve hücrelere veri girişi yapar.
29. Aritmetiksel ve mantıksal işlemlerde öncelik sırasını belirtir.
30. Formül oluşturur ve hazır fonksiyonları kullanır.
31. Tablolardaki verileri kullanarak grafikler oluşturur.
32. Tablo ve grafikleri biçimlendirir.
33. Veri sıralama ve otomatik süzme işlemlerini yapar.
34. Hazırlanan tabloyu ya da grafiği bir klasöre kaydeder ve çıktısını yazıcıdan alır.
35. Dokümanı değişik formatlarda kaydeder.
36. Tablodan başka bir dosyaya veri gönderir ve dosyadan veri alır.
37. Sunu hazırlama tekniklerini bilir.
38. Sunu hazırlama yazılımındaki menülerinin özelliklerini ve işlevlerini bilir.
39. Slaytlar oluşturur ve düzenler.
40. Sunuya metin, resim, ses, video, grafik, tablo, eylem düğmesi ekler.
41. Slayt öğelerine efekt verir.

42. Slaytlar arasında geçişler oluşturur ve slaytları slayt gösterisi görünümünde sunar.
43. Slaytlarda ön izleme yapar, sunuya notlar ekler.
44. Sunu slaytlarının yazıcıdan çıktısını alır.
45. Sunu hazırlama yazılımını kullanarak etkili ve görsel nitelikte sunu hazırlar.
46. Paketle-gönder özelliğini kullanarak sunuyu paketler.
47. Sunuyu webde yayınlanacak formatta kaydeder.
48. Bilgi ve iletişim araçlarını kullanarak internet üzerinden iletişim kurar.
49. İnternet Tarayıcı (browser) araçlarının genel özelliklerini bilir.
50. İnternet Tarayıcı ayarlarını değiştirir.
51. Web adreslerini “sık kullanılanlar”a ekleyer.
52. Arama motorlarını kullanarak internet üzerinden araştırma yapar.
53. İnternet güvenliğini bilir.
54. E-posta yoluyla mesajlar ve doküman gönderir.

Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kurslarında Ölçme ve Değerlendirme;

Düzenlenen “bilgisayar ve internet kullanımı” kurslarında ölçme ve değerlendirme aşağıdaki esaslara göre yapılmıştır (HEDB);

- 1- Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı Yönetmeliğine göre değerlendirme yapılacaktır.
- 2- Ölçme aracı olarak test veya uygulamalı sınav yapılacaktır.
- 3- Değerlendirme kursun bitiminden bir gün öncesi yapılacaktır
- 4- Sınavdan 45/100 puan alan kursiyer başarılı olacaktır. Başarılı olanlara başarı belgesi verilecektir. Başarısız olanlara, merkezi faaliyetlerde Daire Başkanlığımızca mahalli faaliyetlerde İl Milli Eğitim Müdürlüklerince kursa katılmış başarısız olmuştur yazısı verilecektir.
- 5- Kursun eğitim programını, eğitim görevlilerini ve eğitim merkezini değerlendirmek amacıyla anket ve görüşme yoluyla kursiyerlerin görüş ve önerileri alınacaktır .

İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında konuyla ilgili akademik çalışmalara yer verilmiştir.

Özdemir ve Yalın (1998), araştırmalarında hizmetiçi eğitim faaliyetinin hedeflere ulaşması ve verimli bir eğitim yapılmasının en önemli şartının programların ihtiyaca yönelik olarak düzenlenmesiyle sağlanacağını belirtmiştir. Bunun da ancak programın ilk basamağı olan ihtiyaç analizinin çok dikkatli bir şekilde yapılarak sağlanabileceği vurgulanmıştır. Bu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin kendi alanlarıyla ilgili teknolojik gelişmeleri ilgi ile karşıladıkları, görsel/işitsel materyallerin geliştirilmesiyle ilgili kurslara katılmaya istekli oldukları, bilgisayara dayalı öğretim materyallerinin geliştirilmesini önemli gördükleri saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin hizmetiçi eğitim programlarının işbaşında eğitim ilkelerine uygun olmasını istedikleri saptanmıştır.

Aytaç (2000) “Hizmetiçi Hizmetiçi Eğitim Kavramı ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar” konulu makalesinde; Türkiye’de kamu ve özel kesimde hizmetiçi eğitimin gereğine inanılmakla birlikte etkililik düzeyi yeterli olmadığı, kamu kesiminde hizmetiçi eğitim faaliyetlerinden yararlanan iş gücü sayısının düşük olduğunu, bu az sayıda hizmetiçi eğitim faaliyetinden yararlanan iş gücünün de, aldıkları eğitimle ilgili olmayan birimlerde istihdamı, ek eğitimin özlük haklarına ve ücretlere yansımaması hizmetiçi eğitim faaliyetlerine olan ilgiyi azalttığını ifade etmiştir.

Özel kesimde ise, hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin daha çok üst kademe yöneticilerine yönelik görüldüğünü, alt ve orta düzey iş görenlere yetersiz ve düzensiz aralıklarla eğitim verildiğini, iş görenlerin eğitim ihtiyaçlarını dışarıdan kazanmalarının beklendiği görüşünü ortaya koymuştur. Ayrıca; eğitim için ayrılan kaynakların sınırlı olduğu ülkemizde eğitim iş görenlerinin hizmetiçi eğitimine yeterli ölçüde kaynak aktarılamadığını, hizmetiçi eğitim faaliyetini bütün öğretmenlere ve yöneticilere ulaştırmanın zorluğu göz önüne alındığında, artık uzaktan öğretim yöntemlerinin ve örgütsel öğrenme kavramının gündeme gelmesi gerektiğini belirtmiştir.

Yalın (2001), “Hizmetiçi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi” konulu araştırmasında, Milli Eğitim Bakanlığı personelinin mesleki bilgi, beceri, tutum ve başarısını geliştirmek ya da bir üst göreve hazırlamak amacıyla Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı’nca düzenlenen hizmetiçi eğitim programlarının etkililiğini belirlemek ve bu konuda geliştirici önerilerde bulunmayı amaçlamıştır. M.E. B. Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı’ nın 1997 yılında açtığı yaklaşık 500 program arasından tesadüfî örneklem yoluyla seçilen 15 programa katılan toplam 493 personel örnekleme alınmıştır.

Araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: Örnekleme alınan kursiyerlerin yaklaşık

- % 40’ı, katıldıkları programların amaçları, eğitim ihtiyaçları ve öğretim faaliyetleri arasında hiç, çok az ya da kısmen tutarlılık olduğunu,
- % 67’si, derslerde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerini program ve konuların amaçlarına “oldukça” ve “kesinlikle” uygun olduğunu,
- % 60.9’u, konu ve amaçlara yeterince uygun araç ve gereç kullanılmadığını,
- % 47.8’i kendilerine konularla ilgili ders materyallerinin hiç, çok az ya da kısmen sağlandığını,
- % 35’i, kendilerine program öncesinde sahip oldukları ya da program sırasında sahip oldukları bilgi ve tecrübeleri diğer kursiyerlerle yeterince tartışma ve paylaşma fırsatı verilmediğini,
- 60’ı, derslerde kendilerine yeterli düzeyde uygulama fırsatı verildiğini,
- 65’i, öğrendikleri bilgi ve becerileri nerede ve nasıl kullanabilecekleri ile var olan ya da olabilecek problemlerin çözümünde nasıl kullanabileceklerine yönelik kendilerine yeterli rehberliğin sağlandığını,
- % 60’ı, eğitim faaliyetlerine karşı motivasyonlarının yeterince sağlandığını,
- % 40’ı, katıldıkları program sürelerinin yeterli olmadığını,

- % 45'i, program başında programla ilgili giriş yeterliklerinin kesinlikle ölçülmediği,
- % 85'i, program sırasında ve sonunda başarı durumlarının ölçüldüğünü ve program sonunda programın genel değerlendirmesinin yapıldığını,
- % 70'i programda amaçlanan bilgi ve becerileri yeterince kazandıklarını,
- % 70'i katıldıkları programın genel olarak iyi ya da çok iyi kalitede olduğunu,
- % 40'ı, programa katılan kursiyerlerin bilgi, beceri ve eğitim ihtiyaçları açısından hiç, çok az ya da kısmen benzerlik bulunduğunu,
- % 70'i katıldıkları programın fiziki şartlarının verilmiş zamanının uygun, programın yapıldığı yerin iyi seçilmiş ve program yöneticilerinin programın işleyişi ile ilgili sorunlarına karşı yeterince ilgili olduğunu belirtmişlerdir.

Boydak ve Dikici (2001) çalışmalarında, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Hizmetiçi Eğitim kurslarını yürüten üniversitelerin ve TÜBİTAK'ın hazırlamış olduğu hizmetiçi eğitim programlarını değerlendirmeyi hedeflemiştir. Fırat Üniversitesi'nde Formatör Öğretmen Eğitimi ve Tekâmül Öğretmen Eğitimi alanında Bilgisayar Destekli Eğitime devam eden hizmetiçi eğitim kursundaki öğretmenlerden bilgi toplanmıştır.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan önemli noktalar;

- Öğrenme-öğretme ilkeleri etkili bir şekilde planlanmakta, hazırlanmakta ve etkili bir şekilde yerine getirilmiştir.
- Hizmetiçi eğitim kursunda verilen dersler açık, anlaşılır ve düzenli şekilde planlanmıştır.
- Sınıf içinde planladıkları etkinlikler ile zevkli bir zaman geçirilmesini sağlamıştır.
- Hizmetiçi eğitim kursunda öğrenme-öğretme ilkeleri programın amaçları doğrultusunda yürütülmüştür.

- Hizmetiçi eğitim kurs programı sonunda elde edilecek bilgilerin nasıl kullanılacağı açık ve anlaşılır bir biçimde belirlenmiştir.

İşman (2002) araştırmasında, eğitim teknolojileri okullarımızda bulunmasına rağmen, öğretmenler tarafından kullanımının istenilen düzeyde olmadığını belirtmiştir. Bu araştırma, bu sonucun gerçekten doğru olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştiren öğretmenlerimizin eğitim teknolojilerini öğrenme-öğretme faaliyetlerinde kullanıp kullanmadıklarını ve cinsiyete, yaşa, deneyime, görev yaptığı yere ve eğitim durumlarına göre farklılığı ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Buna ek olarak, öğretmenlerin hangi eğitim teknolojilerini sık olarak kullandıkları ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın ilgi çekici sonuçlarından bazıları; ankete katılan öğretmenlerin;

- %95' inin Windows' u kullanmadığı, hemen hemen hepsinin DOS kullanmayı bilmediği ve Excel programını hiç kullanmadığı,
- %97' sinin PowerPoint programlarını etkili bir şekilde derslerde kullanmadığıdır. Bunun yanında öğretmenlerin hepsi, internet, www sayfalarını, modem, internet kamerası, internet sistemleri ve araştırma makinelerini eğitim-öğretim ortamlarında etkili olarak kullanmamaktadırlar.
- Ayrıca bilgisayar laboratuvarı, öğretmenlerin yaklaşık olarak %90'ından fazlası tarafından öğretim faaliyetlerinde kullanılmamaktadır.
- Windows, word, powerpoint, excel, yazıcı, laserdisc, video kamerası, ses kaseti, tepegöz ve arama makinelerini erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla kullanmakta, şema, mac ya da IBM, tarayıcı, dijital kamera, datashow, multimedya, video, radyo, tepegöz, internet, internet kamerası, modem, internet sistemleri ve yapısalcı yaklaşımı 30 yaşın altındaki öğretmenler daha yoğun olarak kullanmaktadır.

Aydoğan (2002) tarafından "MEB İlköğretim Okulları Yönetici ve Öğretmenlerinin Personel Geliştirmeye İlişkin Görüşleri" adlı çalışmada yönetici ve öğretmenlerin uygulanan hizmetiçi eğitim programlarına ilişkin

görüşlerinin genelde olumsuz olduğu, ayrıca hem yöneticilere hem de öğretmenlere göre hizmetiçi eğitim programlarının amaçlarının orta düzeyde yeterli olduğu, yönetici ve öğretmenlerin uygulanan hizmetiçi eğitim etkinliklerinden yeterince memnun olmadıkları ortaya çıkarılmıştır.

Madden (2003) “Okul Yöneticileri ve Öğretmenler İçin Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmasında elde edilen bulgulara göre, hizmetiçi eğitim programlarının amaçları, yararları, içeriği, süresi, zamanı ve programın uygulanması sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler ile programlarda başarının değerlendirilmesiyle ilgili kısımlarda iyileştirmelerin yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Buna karşın eğitim programlarında görev alan öğretim görevlileri ve programların gerçekleştirildiği eğitim ortamlarının istenen düzeyde olduğu belirtilmiştir.

Akpınar (2003) araştırmasında, ilk ve ortaöğretim okullarında hizmet veren öğretmenlerin okul etkinliklerinde teknolojik olanaklardan ne derece yararlandıklarını ve bu konuda aldıkları yükseköğretimin ne derece etkili olduğunu açıklamayı hedeflemiştir. Öğretmenlerin teknoloji kullanımı ile ilgili bilgiyi alması öğretmen için sürekli bir teknoloji öğrenimi gerektirmektedir. Bu süreçte hizmet öncesi eğitim ve hizmetiçi eğitimle sağlanabildiği vurgulanmıştır. Sürekli eğitimden sisteminden sadece öğretmenlere teknoloji kullanımını öğretmeyi değil aynı zamanda öğretim etkinliklerinde kullanmalarını sağlaması beklenmektedir. Öğretmenin yalnızca bilgisayar kullanabilen değil, aynı zamanda derslerinde ve diğer eğitim faaliyetlerinde bilgisayar ve teknolojiden yararlanabilen bir eğitimci olması sağlanmaktadır.

Akpınar (2003) araştırmasında, öğretmenlerin bilgi teknolojilerinden araç olarak, sınıf dışında yapılan eğitsel idari işlerde ve öğretim etkinliğinde yararlanması gerektiğini vurgulamıştır. Araştırmada, öğretmenlerin bilgisayarları sınıflarında kullanmaya hazır olmadıklarına ve okullarda görev yapmakta olan öğretmenlere verilen hizmetiçi eğitimlerin “teknoloji destekli öğretimi benimsetmede” yetersiz kaldığı vurgulanmıştır. Öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitimle, genellikle teknik yanı ağır basan öğretmen eğitimlerinin başarılı olmadığı, bilgisayar yazılımlarının nasıl kullanılacağına ötesine geçilemediği vurgulanmıştır. Araştırmada sonuç olarak, farklı

fakültelerden mezun öğretmenlerin sınıftaki öğretim etkinlikleri dışında kalan eğitim amacıyla yapmış oldukları işlerde bilgisayar kullanım dereceleri arasında, teknolojik olanakları doğrudan öğretim etkinliklerinde kullanım dereceleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu, farklı bölgelerde yüksek öğrenimi tamamlamış öğretmenlerin ders içi ve ders dışında internet kullanım düzeyleri arasında da fark olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin algılarının da teknoloji kullanım düzeylerini etkilediği görülmüştür.

Martin ve arkadaşları (2004), araştırmalarında 2004 yılında A.B.D' de düzenlenen "Intel Gelecek İçin Eğitim" programına katılan kursiyer öğretmen ve formatörlerin kursa ilişkin görüşleri incelenmiştir. Buna göre, kurs sonrası kursiyer öğretmenlerin teknoloji, bilgisayar kullanımı arttığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kendi derslerinde de, proje tabanlı öğrenmeden yararlandıkları, daha kalıcı bir öğrenme sağlayabilmek için bilgisayar ve teknolojilerinden daha fazla yararlandıkları belirtilmiştir.

Şahinler (2004) araştırmasında, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından personeline yönelik düzenlenen "Bilgisayar ve İnternet Kullanımı" adlı kursu değerlendirmiştir. Araştırmada, kursiyerlerin kurs içeriğinin öğrenci bilgi düzeyine göre ağır olduğu, kıdem, bilgisayara ulaşım açısından, içerikle ilgili görüşlerde bazı farklılıklar ortaya çıktığı görülmüştür. Kıdem ve bilgisayara ulaşım olanağının kurs başarısını etkilediği belirtilmiştir. Bunun yanında, kurs süresinin az olması, görev yapılan yere göre araç-gereç ve donanım yetersizliği, kursiyer öğretmenlerin kursiyer bilgi seviye farklılıklarının göz önüne alınmaması, belirtilen diğer sorunlar olarak göze çarpmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler, eğiticiyi ders anlatımı, araç-gereç kullanımı, öğretmenlere yaklaşımı, uygulamalar açısından yeterli görmektedir. Buna karşılık, kursiyerlerin öğrendiklerini kendi okullarında uygulama açısından bazı sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir. Araştırma, bilgisayar konulu hizmetiçi faaliyetlerde yaşanan olumlu ve olumsuz yanları ortaya çıkarması nedeniyle önem taşımaktadır. Kursiyer farklılıklarının başarıyı etkilediğinin tespit edilmesi de önemli bir nokta olarak göze çarpmaktadır.

Demiraslan ve Usluel (2005) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim okulu öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) öğrenme öğretme

sürecine entegrasyonundaki durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma grubu ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 114 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesi sonucunda öğretmenlerin çoğunluğunun bilgisayar kullanabilmesine karşın BİT'in öğrenme öğretme sürecine entegrasyonu ile ilgili herhangi bir etkinlikte bulunmadıkları ve alışageldikleri yöntemleri kullanmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.

Çatmalı (2006), tarafından yapılan bir çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı ve Intel işbirliği ile düzenlenen proje tabanlı öğrenmeye dayalı olarak yapılan, öğretmenlerin bilgisayar ve teknoloji kullanımına yönelik "Gelecek İçin Eğitim" hizmetiçi eğitim kurslarının etkililiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örnekleme, 2005–2006 Eğitim- Öğretim yılında Bursa ve Balıkesir İllerinde bu kurslara katılan 6 formatör öğretmen ve 61 kursiyer öğretmen oluşmuştur. Formatör öğretmenlere, kurs hakkındaki genel görüşlerini almak amacıyla, yarı-yapılandırılmış görüşme uygulanmış ve elde edilen veriler, doküman analizi ile analiz edilmiştir. Ayrıca kursiyer öğretmenlere ve kurs formatör öğretmenlerine araştırmacı tarafından geliştirilen iki likert tipi ölçek uygulanmıştır. Kursiyer öğretmenlere uygulanan ölçekle; kurs süresi, kurs formatör öğretmenleri, araç-gereç ve laboratuvar hakkındaki görüş ve önerileri toplanmış, formatör öğretmenlere uygulanan ölçekle ise; kursun amacı, içeriği, süresi, formatör öğretmen seçimi ve eğitimi hakkında bilgiler alınmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, betimsel ve yordamalı olarak t-testi ve tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda; formatör öğretmen yeterliliği, öğretim yöntemleri, araç-gereç açısından olumlu bir kurs olduğu ve kursiyerlerin öğrendiklerini kendi derslerinde de uygulayabilecekleri tespit edilmiştir. Ancak, kurslardan önce ihtiyaç analizinin yapılmaması, kursun veriliş zamanı ve kursiyer öğretmen kitabının üst düzeyde hazırlanmış olması kursla ilgili bazı problemlerin doğmasına neden olmuştur.

Kiper (2008), 2007–2008 eğitim öğretim yılında Sakarya ilinde görev yapan 164 ilköğretim öğretmeni üzerinde bir çalışma yapmıştır. Bilgi teknolojilerini derslerinde kullanım durumları ve bilgi teknolojileri ile ilgili almış

oldukları hizmetiçi eğitimler hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin derslerinde bilgi teknolojilerini kullanma durumlarını ve bilgi teknolojileri konularında düzenlenen hizmetiçi eğitimlere ilişkin memnuniyet düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonucunda; hizmetiçi eğitimden memnun kalan öğretmenlerin bilgisayar teknolojilerini daha iyi kullanıp derse adapte edebildikleri sonucuna ulaşmıştır. Memnun olmayanların memnuniyetsizliğinin nedeni kursun öğretme ortamındaki donanımların eksikliği, bilgisayarların eski ve çalışmıyor olması, kurslara zorunlu olarak katılmaları gibi nedenlere bağlanmıştır. Hizmetiçi eğitimlerden memnun olanların yarısı her zaman bilgi teknolojilerini derslerinde kullandıkları, memnun olmayanların yarısı ise hiçbir zaman bilgi teknolojilerini kullanmadıkları sonucuna varılmıştır. Kurs alan öğretmenlerin kursu veren öğretmenlerden memnun oldukları, kurs süresinin ve zamanının uygun olduğu sonucuna varmıştır.

Türkhan (2008), Milli Eğitim Bakanlığı'nın Bilgisayar Eğitimi Uygulamalarında Verilen Uzaktan Hizmetiçi Eğitimin Değerlendirilmesi adlı araştırmasını, 2007–2008 eğitim öğretim yılında, İstanbul ili Avrupa yakasındaki genel ve özel liselerde çalışan farklı branşlarda görev yapan öğretmenler üzerinde yapmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu teknolojiyi kullanma ihtiyacı duydukları ve “uzaktan hizmetiçi eğitim programının klasik hizmetiçi eğitim uygulamasına göre daha verimli olmuştur.” İfadesine evet şeklinde cevapladıklarını, teknolojiyi kullanma ihtiyacına mesleki kıdemi 10 yıldan az öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.” Uzaktan hizmetiçi eğitim programı; katılımcıların mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmesini sağlayacaktır” ifadesine yaşları 35'ten az olan öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitimi sisteminden yararlanılarak hizmetiçinde eğitimlerine süreklilik kazandırılması, programlara katılım gönüllülük esasına dayanmalı, katılımcıların çeşitli şekillerde ödüllendirilmeleri, yalnızca eğitim amaçlı olarak kullanılabilecek televizyon ve radyo kanalları hizmete girmesi önerilmiştir.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma evreni ve çalışma grubu, verilerin toplanmasında kullanılan veri toplama aracının geliştirilmesi ve uygulanması hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, verilerin toplanmasında ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen “Bilgisayar ve İnternet Kullanımı” konulu yerel hizmetiçi eğitim programlarını değerlendirmeyi, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçladığından; yapılan bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır (Köklü, Büyüköztürk, Çokluk, 2002, 7).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Adana İlinde Milli Eğitim Bakanlığı’ na bağlı merkez ilçelerdeki ilk ve orta dereceli eğitim kurumlarında çalışan ve hizmetiçi eğitim kapsamında Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 2006–2009 yılları arasında düzenlenen 37 yerel internet ve bilgisayar kullanım kursuna katılan 792 öğretmenden seçilen 140 öğretmen den oluşmaktadır.

2006-2009 yılları arasında düzenlenen kursların yıllara göre sayıları ve bu kurslara katılan öğretmenlerin sayıları aşağıdaki Tablo 2’ de verilmiştir.

**Tablo 2: 2006-2009 Yılları Arasında
Adana İli Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Yerel Bilgisayar
ve İnternet Kullanım Kursları ve Katılımcı Sayıları**

Yıl	Düzenlenen Kurs Sayısı	Kadın Öğretmen Sayısı	Erkek Öğretmen Sayısı	Toplam
2006	26	244	273	517
2007	7	75	97	172
2008	3	39	47	86
2009	1	11	6	17
Toplam	37	369	423	792

Araştırmanın çalışma grubu seçilirken 2006-2009 yılları arasında düzenlenen yerel bilgisayar ve internet kullanımı kurslarına en çok öğretmenin katıldığı okullar merkez ilçelere (Çukurova, Sarıçam, Seyhan ve Yüreğir) göre sıralanarak her merkez ilçeden sıralamadaki ilk 5 okul, toplamda 20 okul olasılık temelli olmayan örneklem tekniklerinden "amaçlı örneklem tekniği" ile çalışma grubu olarak seçilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan Adana İli merkez ilçelerinde bulunan ilk ve orta dereceli 20 okulun, ilçesi, adı ve katılımcı sayıları aşağıdaki tablo 3' de belirtilen şekliyle seçilmiştir.

Tablo 3: İlçelere Göre Çalışma Grubunu Oluşturan Okullar Listesi ve Katılımcı Sayıları

İlçe	Okul	Örneklem
Çukurova	Şehit Üsteğmen Muhammet Ali Demir İlköğretim Okulu	9
	Emine Sapmaz İlköğretim Okulu	7
	İbni Sina İlköğretim Okulu	5
	Mithat Topal İlköğretim Okulu	8
	Öğretmen Zeynep Erdoğan İlköğretim Okulu	6
Sarıçam	Karlık İlköğretim Okulu	5
	Remzi Oğuz Arık İlköğretim Okulu	9
	Sofulu Lisesi	8
	Kürkçüler İlköğretim Okulu	6
	Mustafalar İlköğretim Okulu	4
Seyhan	Dosteller İlköğretim Okulu	9
	Dr. Feyyaz Etiz Anadolu Lisesi	6
	Seyhan Belediyesi İlköğretim Okulu	9
	Fatih Mehmet İlköğretim Okulu	5
	Fatih Ticaret Meslek Lisesi	11
Yüreğir	Çotlu İlköğretim Okulu	6
	Karacaoğlan İlköğretim Okulu	7
	Töbank İlköğretim Okulu	6
	Atatürk Lisesi	9
	Tuğrul Bey İlköğretim Okulu	5
Toplam		140

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, branş ve mesleki kıdem değişkenine göre dağılımı Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

	Cinsiyet	N	%
Cinsiyet	Kadın	71	50,7
	Erkek	69	49,3
Yaş	26-30	19	13,6
	31-35	57	40,7
	36-40	31	22,1
	41 ve üzeri	33	23,6
Branş	Sınıf Öğretmeni	42	30,0
	Sosyal Bilimler	17	12,1
	Fen Bilimleri	13	9,3
	Yabancı Diller	14	10,0
	Matematik	18	12,9
	Türkçe-Edebiyat	16	11,4
	Güzel Sanatlar	9	6,4
	Diğer	11	7,9
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	15	10,7
	6-10 Yıl	43	30,7
	11-15 Yıl	45	32,1
	16-20 Yıl	17	12,1
	21 Yıl ve Üzeri	20	14,3

Tablo 4' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin %50,7'si kadınlardan, %49,3'ü erkeklerden oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin %13,6'sı 26-30 yaş , %40,7'si 31-35 yaş, %22,1'i 36-40 yaş aralığındadır. Bireylerin %23,6'sı 41 yaş ve üzerindedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %30'u Sınıf Öğretmeni, %12,1'i Sosyal Bilimler, %9,3'ü Fen Bilimleri, %10'u Yabancı Diller, %12,9'u Matematik, %11,4'ü Türkçe-Edebiyat, %6,4'ü Güzel Sanatlar branşlarındadır. Araştırmaya katılan bireylerin %7,9'u ise diğer cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %10,7'si 1-5 yıl, %30,7'si 6-10 yıl, %32,1'i 11-15 yıl, %12,1'i 16-20 yıl ve %14,3'ü 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek Adana İli Öğretmenlerine Sunulan “Bilgisayar ve internet kullanımı kursu” Hizmetiçi Eğitim etkinliklerinin Değerlendirmesi Anketi”dir. Anketin hazırlanması sürecinde hizmetiçi eğitim değerlendirme, öğretimsel performans ve değerlendirilmesi gibi konularla ilgili kavramsal alanyazın taranmış ve bu konu ile ilgili olarak yapılmış olan doğrudan ve dolaylı araştırmalar incelenmiştir. Yapılan araştırmalar sonunda ankette kullanılacak maddelerden form oluşturularak uzman görüşüne başvurulmuştur. Alan uzmanlarından alınan görüşler doğrultusunda taslak formda düzeltmeler yapılarak ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ön uygulama yapılan okulların listesi Tablo 5’ de verilmiştir:

Tablo 5: Ön Uygulama Yapılan Okul Adları ve İlçelere Göre Dağılımı (Adana İli 2009–2010 Öğretim Yılı)

İlçe	Okul
Çukurova	Şehit Üsteğmen Muhammet Ali Demir İlköğretim Okulu
	İbni Sina İlköğretim Okulu
Sarıçam	Kürkçüler İlköğretim Okulu
	Remzi Oğuz Arık İlköğretim Okulu
Seyhan	Dosteller İlköğretim Okulu
	Fatih Ticaret Meslek Lisesi
Yüreğir	Karacaoğlan İlköğretim Okulu
	Töbank İlköğretim Okulu

Tablo 5' de verilen okullarda yapılan ön uygulamada Adana İlinde düzenlenen yerel "Bilgisayar ve İnternet Kullanımı" kursuna katılmış 20 öğretmene ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında hizmetiçi eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesi amacıyla oluşturulan anket "Hizmetiçi eğitim programının ön hazırlıklarına ilişkin", "Hizmetiçi eğitim programının uygulama sürecine ilişkin" ve "Hizmetiçi eğitim programının değerlendirilmesine ilişkin" sorular olmak üzere 3 alt boyutta toplanmıştır.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak, derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek cevaplama alanında 5'li dereceleme türü kullanılmıştır. Ölçekler "Hiç Katılmıyorum (1), Az Katılıyorum (2), Orta Katılıyorum (3), Çok Katılıyorum (4), Kesinlikle Katılıyorum (5)" ifadelerinden oluşmaktadır. Alt ölçeklerin yapı geçerliliği, faktör analizi (Temel Bileşenler Analizi) tekniği ile incelenmiştir. Faktör yük değeri .50' nin altında olan maddelerin anketten çıkarılması kararlaştırılmıştır. Anketin güvenilirlik çalışmaları için ise bir iç tutarlılık yaklaşımı olan Cronbach Alpha Katsayısı formülü kullanılmıştır.

Faktör Analizi

Anketin faktör analizi yapılmadan önce veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının değerlendirilmesi yapılmıştır. Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının değerlendirilmesi için üç yöntem kullanılmaktadır. Bunlar korelasyon matrisinin oluşturulması, Barlett testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testleridir (Kalaycı, 2005).

Barlett testi, korelasyon matrisinde değişkenlerin en azından bir kısmı arasında yüksek oranlı korelasyonlar olduğu olasılığını test etmektedir. Analize devam edilebilmesi için "Korelasyon matrisi birim matristir" sıfır hipotezinin reddedilmesi gerekir. Eğer sıfır hipotezi reddedilirse, değişkenler arasında yüksek korelasyonlar olduğunu, başka bir deyişle veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2005).

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü, gözlenen korelasyon katsayıları büyüklüğü ile kısmi korelasyon katsayılarının

büyükliğini karşılaştıran bir indekstir. KMO oranının 0.5'in üzerinde olması gerekmektedir. Oran ne kadar yüksek olursa veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir denilebilir (Kalaycı, 2005).

Faktör analizinde dört temel aşama söz konusudur. Bunlar, veri setinin faktör analizi için uygunluğunun değerlendirilmesi, faktörlerin elde edilmesi, faktörlerin rotasyonu ve faktörlerin isimlendirilmesidir. Araştırmada kullandığım ankette ön hazırlık, uygulama ve uygulama sonrası hizmetiçi eğitim programına yönelik sorular sorulmuştur. Faktör analizi aralarında ilişki bulunan çok sayıda değişkenden oluşan bu üç ölçeğin veri setine ait temel faktörlerin ortaya çıkartılması ve veri setinde yer alan kavramlar arasındaki ilişkilerin daha kolay anlaşılması için yapılmıştır.

Aşağıda tablo 6' da görüldüğü gibi, KMO testi %87,9 (0,879)'dür. $87,9 > 0,50$ olduğu için veri setimizin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir. İkinci bakacağımız test Bartlett testidir. Tablo 4' de görüldüğü gibi Bartlett testi anlamlıdır (Sig.) Bu demektir ki, değişkenler arasında yüksek korelasyonlar mevcuttur, başka bir deyişle veri setimiz faktör analizi için uygundur.

Tablo 6: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği Ölçümü		, 879
Barlett Testi	Approx. Chi-Square	3582,702
	df	820
	Sig.	,000

Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının değerlendirilmesinde Korelasyon matrisine de bakılabilir. Değişkenler arasında korelasyon katsayıları 0,30 ve üzerinde ise, bu değişkenlerin

yüksek olasılıkla faktörler oluşturabileceklerini gösterir. Değişken sayısı fazla ise, korelasyon matrisinin yorumlanması zordur.

Faktör sayısını belirlemede değişik yöntemler söz konusudur. Araştırmamızda, özdeğer istatistiği (Eigenvalue) 1'den büyük olan faktörleri anlamlı olarak belirlenmiştir ve faktörler bu kıstasa göre ortaya çıkartılmıştır. Anket formunda yer alan hizmetiçi eğitime ilişkin sorular (41) faktör analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda 3 faktör bulunmuş ve faktörlerin toplam varyansı %76,556'lık açıklama oranına sahip oldukları görülmüştür. Faktörler;

Kf1: Hizmetiçi eğitim programının ön hazırlıklarına ilişkin

Kf2: Hizmetiçi eğitim programının uygulama sürecine ilişkin

Kf3: Hizmetiçi eğitim programının değerlendirilmesine ilişkin

şeklinde. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçekten çıkartılması gereken soruya rastlanmamıştır. Hizmetiçi eğitimin ön hazırlıklarına ilişkin maddeler için yapılan faktör analizinin ayrıntılı sonuçları aşağıda Tablo 7' de verilmiştir.

Tablo 7: Faktör Analizi; Hizmetiçi Eğitimin Ön Hazırlıklarına İlişkin Maddeler

Faktör : Kf1 Hizmetiçi Eğitimin Ön Hazırlıklarına İlişkin Maddeler		
Mad. No	Maddeler	Faktör Katkısı
1	Hizmetiçi eğitim başlangıcında, kurs program amaçları bize iletildi.	0,675
2	Hizmetiçi eğitimin amaçları, eğitim ihtiyaçlarımıza uygundu.	0,743
3	Kurs öğretim faaliyetleri kurs program amaçları ile tutarlıydı.	0,604
4	Hizmetiçi eğitim sırasında kazandırılacak bilgi ve becerilerin neler olması gerektiği bize soruldu.	0,777
5	Uygulamaya konulan program ihtiyaç duyduğunuz kapsamda işlendi.	0,765
6	Hizmetiçi eğitim programının etkililiğini arttırmak için konuya uygun araç-gereç sağlandı.	0,678
7	Program başında, programla ilgili giriş yeterliliklerimiz ölçüldü.	0,641
α: ,863	Ort. : 3,17	%VAR : 37,336

Hizmetiçi eğitimin ön hazırlıklarına ilişkin maddeler içinde faktör katkısı en düşük (0,604), en yüksek (0,777) olarak saptanmıştır. Hizmetiçi eğitimin uygulanışına ilişkin maddeler için yapılan faktör analizinin ayrıntılı sonuçları aşağıda Tablo 8' de verilmiştir.

Tablo 8: Faktör Analizi; Hizmetiçi Eğitimin Uygulama Sürecine İlişkin Maddeler

Faktör : Kf1 Hizmetiçi Eğitimin Uygulama Sürecine İlişkin Maddeler		
Mad. No.	Maddeler	Faktör Katkısı
8	Öğrenim faaliyetleri sırasında konularla ilgili gerekli materyaller (yazılı, sözlü) verildi.	0,652
9	Materyallerin tasarımı uygundu.	0,802
10	Materyallerin anlaşılabilirliği uygundu.	0,727
11	Materyallerin veriliş zamanı uygundu.	0,535
12	Hizmetiçi eğitim programı esnasında programdan önce sahip olduğumuz bilgi ve tecrübelerimizi, diğer katılımcılarla tartışma ve paylaşma imkânı verildi.	0,745
13	Öz ve ayrıntıya ait bilgileri kolayca birbirinden ayırt edebildim.	0,661
14	Öğreticiler katılımcılara meslektaş (eşiti) olarak davrandı.	0,714
15	Hizmetiçi eğitim programı esnasında edindiğimiz bilgi ve tecrübelerimizi diğer katılımcılarla tartışma ve paylaşma imkânı verildi.	0,862
16	Öğrendiklerimizi uygulama (yapma, gösterme vb.) imkânı verildi.	0,843
17	Bilgisayar üzerinde yaptığımız uygulamalara uygun geri bildirim sağlandı.	0,772
18	Hizmetiçi eğitim programında, edindiğimiz bilgi ve becerileri nerelerde ve nasıl uygulayabileceğimiz gösterildi.	0,578
19	Bu programda edindiğimiz bilgi ve becerilere dayalı olarak uygulamalarda ortaya çıkabilecek problemleri nasıl çözebileceğimize ilişkin yol gösterildi.	0,765
20	Hizmetiçi eğitim programı süresince eğitim faaliyetlerine karşı gerekli motivasyon sağlandı.	0,678
21	Program ve konuların amaçlarına uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullanıldı.	0,641
22	Program esnasında belirli aralıklarla başarı durumumuz ölçüldü.	0,662
23	Başarı durumumuzu ölçmeye yönelik sorular bize açıklandı.	0,673
24	Program sonunda başarı durumumuz ölçüldü.	0,765
25	Sorular programın amaçlarıyla tutarlıydı.	0,683
α: ,863		Ort. : 3,17
%VAR : 37,336		

Hizmetiçi eğitimin uygulanışına ilişkin maddeler içinde faktör katkısı en düşük (0,535), en yüksek (0,843) olarak saptanmıştır. Hizmetiçi eğitimin uygulama sonrası değerlendirmeye ilişkin maddeler için yapılan faktör analizinin ayrıntılı sonuçları aşağıda Tablo 9' da verilmiştir.

Tablo 9: Faktör Analizi; Hizmetiçi Eğitimin Uygulama Sonrası Değerlendirmeye İlişkin Maddeler

Faktör : Kf1 Hizmetiçi Eğitimin Uygulama Sonrası Değerlendirmeye İlişkin Maddeler		
Mad. No	Maddeler	Faktör Katkısı
26	Programın nasıl daha etkili hale getirilebileceği ile ilgili olarak görüşlerimize başvuruldu.	0,778
27	Hizmetiçi eğitim programında amaçlanan bilgi ve becerileri kazandığıma inanıyorum.	0,702
28	Hizmetiçi eğitim programına katılanların eğitim ihtiyaçları açısından bir benzerlik vardı.	0,666
29	Hizmetiçi eğitim programına katılanların bilgi/beceri düzeyi açısından bir benzerlik vardı.	0,604
30	Katıldığımız hizmetiçi eğitim programının eğitmenleri konulara hakimdiler.	0,735
31	Bilgisayar kursunda edindiğim bilgiler ileriki çalışmalarımda bana fayda sağlayacağına inanıyorum.	0,729
32	Kursta eddiğim bilgiler bana yeterlilikler kazandırdı.	0,545
33	Eğitmenler eğitim ihtiyaçlarımızın, tecrübelerimizin ve çalışma ortamlarımızın farkındaydılar.	0,570
34	Eğitmenler ile programa katılanlar arasında iyi bir iletişim kuruldu.	0,667
35	Katıldığınız programın derslik şartları yeterliydi.	0,633
36	Katıldığınız programın konaklama şartları yeterliydi.	0,676
37	Programın uygulandığı yer iyi seçilmişti.	0,688
38	Program yöneticileri programın işleyişi ile ilgili sorunlarınıza karşı duyarlıydılar.	0,692
39	Ele alınan konunun öğretilmesi için süre yeterliydi.	0,637
40	Program esnasında korku ve çekingenlik duyguları yaşadım.	0,693
41	Programın işleniş süresi yeterliydi.	0,734
α: ,903		Ort.: 3,35
%VAR : 14,508		

Hizmetiçi eğitimin uygulama sonrası değerlendirilmesine ilişkin maddeler içinde faktör katkısı en düşük (0,545), en yüksek (0,778) olarak saptanmıştır.

Güvenirlilik Analizleri

Güvenirlilik değeri bir ölçme aracının tekrarlanan ölçümlerde aynı sonucu verme derecesinin göstergesidir. Güvenirlilik kavramı yapılan her ölçüm için gereklidir, çünkü güvenirlilik bir test ya da ankette yer alan soruların birbirleri ile olan tutarlılığını ve kullanılan ölçeğin ilgilenilen sorunu ne derece yansıttığını ifade eder. Güvenirlilik, elde edilen ölçümler üzerindeki yorumlar ve daha sonra ortaya çıkabilecek analizler için bir temel teşkil eder.

Araştırma kapsamında oluşturulan anketin geçerlilik ve güvenirliliğinin tespiti için 40 kişilik bir pilot örnek seçilmiş ve oluşturulan anket uygulanmıştır. Pilot uygulama sonucunda araştırmamızda kullanmış olduğumuz “Hizmetiçi eğitim programının ön hazırlıklarına ilişkin”, “Hizmetiçi eğitim programının uygulama sürecine ilişkin” ve “Hizmetiçi eğitim programının uygulama sonrasındaki değerlendirmeye ilişkin” ölçekleri için ayrı ayrı güvenirlilik analizi yapılmıştır ve çalışmanın genel olarak güvenirliliği incelenmiştir. Ölçeklerin güvenirliliği için Cronbach’s Alpha değerine bakılmıştır.

Buna göre; hizmetiçi eğitim programının ön hazırlıklarına ilişkin ölçek için $\alpha=0,863$, hizmetiçi eğitim programının uygulama sürecine ilişkin ölçek için $\alpha=0,931$ hizmetiçi eğitim programının uygulama sonrasındaki değerlendirmeye ilişkin ölçek için $\alpha=0,903$ ve genel olarak araştırmamızın güvenirliliği $\alpha=0,959$ şeklinde çok yüksek güvenirliliğe sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlardan tüm ölçeklerin güvenilir olduğu ayrıca ölçekler içerisinde düşük korelasyona sahip ve güvenirliliği daha da yükselten hiçbir soruya rastlanmamıştır. Ölçeklere ait güvenirlilik sonuçları aşağıda Tablo 10’ da verilmiştir.

Tablo 10: Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçekler	Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
Ön Hazırlık	0,863	7
Uygulanış	0,931	18
Uygulama Sonrası	0,903	16
Genel	0,987	41

Verilerin Toplanması

Anketlerin dönüş oranlarına bakacak olursak; araştırma grubundaki 150 öğretmenden 140 anket geri dönmüştür (%93,3).

Verilerin Analizi

Araştırmada, amaçlara uygun olarak yüzde, frekans, KMO, barlett, anova, Ki-Kare, levene ve t-testi analizleri kullanılmıştır. Veri setinin faktör analizine uygunluğunu test etmek için KMO ve barlett, katılımcıların kişisel bilgilerinin belirlenmesi için yüzde ve frekans, bilgisayar ve internetin derslerde aktif kullanımının başarı üzerinde etkileri hakkındaki bulgular için frekans ve yüzde, katılımcıların cevaplarının cinsiyet, yaş, branş, mesleki kıdem değişkenlerine göre değişip değişmediğinin belirlenmesi için levene, t-testi ve anova testikullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS 16.00 programı kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan değerlendirme aralıkları aşağıda tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11: Değerlendirme Aralıkları

Değerlendirme Dereceleri	Değerlendirme Aralıkları
Hiç Katılmıyorum	1.00 – 1.79
Az Katılıyorum	1.80 – 2,59
Orta Katılıyorum	2,60 – 3,39
Çok Katılıyorum	3.40 – 4.19
Kesinlikle Katılıyorum	4.20 – 5.00

Tablo 11' de verilen değerlendirme aralıklarına göre bulgular ve yorumlar oluşturulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğünce Düzenlenen “Bilgisayar ve İnternet Kullanımı” konulu hizmetiçi eğitim kurslarına katılan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve orta dereceli eğitim kurumu öğretmenlerinin, katıldıkları kursu değerlendirmeye yönelik görüşlerini ortaya koymak için geliştirilen anket ile toplanan verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Bilgisayar ve İnternetin Derslerde Etkin Kullanımının Başarı Üzerine Etkileri Hakkındaki Bulgular

Tablo 12: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Bilgisayar ve İnternetin Derslerde Etkin Kullanımı Başarı Üstünde Etkili midir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımları

Cevap	N	%
Evet	96	68,6
Hayır	7	5,0
Kısmen	37	26,4
Toplam	140	100,0

Tablo 12’de görüldüğü gibi araştırılmaya katılan öğretmenlerin %68,6’sı evet, %5’i hayır cevabını vermiştir. %26,4’ü ise kısmen başarı sağlanır şeklinde cevap vermişlerdir.

Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin tamamına yakını bilgisayar ve internetin derslerde etkin kullanımının başarıyı artıracığını belirtmiştir.

Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin Bulgular

“Bilgisayar ve İnternet kullanımı” konulu hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim programının ön hazırlıklarına ilişkin maddelere

verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları ve bu maddelerin standart sapmaları aşağıda Tablo 13' de verilmiştir.

**Tablo 13: Hizmetiçi Eğitim Programının
Ön Hazırlıklarına İlişkin Maddeler**

Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin Maddeler		$\bar{x}$	s.s.
1	Hizmetiçi eğitim başlangıcında, kurs program amaçları bize iletildi.	3,00	1,20
2	Hizmetiçi eğitimin amaçları, eğitim ihtiyaçlarımıza uygundu.	3,25	1,02
3	Kurs öğretim faaliyetleri kurs program amaçları ile tutarlıydı.	3,36	0,91
4	Hizmetiçi eğitim sırasında kazandırılacak bilgi ve becerilerin neler olması gerektiği bize soruldu.	2,89	1,10
5	Uygulamaya konulan program ihtiyaç duyduğunuz kapsamda işlendi.	3,19	1,04
6	Hizmetiçi eğitim programının etkililiğini arttırmak için konuya uygun araç-gereç sağlandı.	3,36	1,05
7	Program başında, programla ilgili giriş yeterliliklerimiz ölçüldü.	3,15	1,28

Hizmetiçi eğitim programının ön hazırlıklarına ilişkin maddelere öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplara göre saptanan aritmetik ortalamalar ve standart sapmalara göre;

Hizmetiçi eğitim programının ön hazırlıklarına ilişkin maddelere, öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları 2.60 - 3.39 aralığındadır. Maddelere öğretmenler "orta düzeyde ($\bar{x}=3$)" katılmaktadırlar.

Diğer bir deyişle;

Kurs programının amaçları kurs başlamadan önce katılımcı öğretmenlerin tamamına duyurulmamaktadır.

Eğitimin amaçları katılımcı öğretmenlerin tamamının eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte değildir.

Kurs öğretim faaliyetleri ile kurs program amaçları katılımcı öğretmenlerin tamamı için tutarlı bulunmamıştır.

Hizmetiçi eğitim sırasında kazandırılacak bilgi ve becerilerin neler olması gerektiği sorusu katılımcı öğretmenlerin tamamına sorulmamıştır.

Uygulamaya konulan program katılımcı öğretmenlerin ihtiyaçları ile tam örtüşmemektedir.

Hizmetiçi eğitim programının etkililiğini artırmak için konuya uygun araç-gereç sağlandığını katılımcı öğretmenlerin tamamı belirtmemektedir.

Katılımcı öğretmenlerin tamamının programla ilgili giriş yeterliliklerinin ölçülmemektedir.

Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin Bulgular

“Bilgisayar ve İnternet kullanımı” konulu hizmetiçi eğitim kurslarına katılan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim programının uygulama sürecine ilişkin maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları ve bu maddelerin standart sapmaları aşağıda tablo 14’ de verilmiştir.

**Tablo 14: Hizmetiçi Eğitim Programının
Uygulama Sürecine İlişkin Maddeler**

Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin Maddeler		$\bar{\chi}$	s.s.
8	Öğrenim faaliyetleri sırasında konularla ilgili gerekli materyaller (yazılı, sözlü) verildi.	3,28	0,98
9	Materyallerin tasarımı uygundu.	3,29	0,86
10	Materyallerin anlaşılabilirliği uygundu.	3,28	0,79
11	Materyallerin veriliş zamanı uygundu.	3,21	0,99
12	Hizmetiçi eğitim programı esnasında programdan önce sahip olduğumuz bilgi ve tecrübelerimizi, diğer katılımcılarla tartışma ve paylaşma imkânı verildi.	3,34	1,02
13	Öz ve ayrıntıya ait bilgileri kolayca birbirinden ayırt edebildim.	3,29	1,00
14	Öğreticiler katılımcılara meslektaş (eşiti) olarak davrandı.	3,68	0,96
15	Hizmetiçi eğitim programı esnasında edindiğimiz bilgi ve tecrübelerimizi diğer katılımcılarla tartışma ve paylaşma imkânı verildi.	3,51	0,94
16	Öğrendiklerimizi uygulama (yapma, gösterme vb.) imkânı verildi.	3,54	1,02
17	Bilgisayar üzerinde yaptığımız uygulamalara uygun geri bildirim sağlandı.	3,51	0,97
18	Hizmetiçi eğitim programında, edindiğimiz bilgi ve becerileri nerelerde ve nasıl uygulayabileceğimiz gösterildi.	3,54	0,90
19	Bu programda edindiğimiz bilgi ve becerilere dayalı olarak uygulamalarda ortaya çıkabilecek problemleri nasıl çözebileceğimize ilişkin yol gösterildi.	3,46	0,97
20	Hizmetiçi eğitim programı süresince eğitim faaliyetlerine karşı gerekli motivasyon sağlandı.	3,50	0,88
21	Program ve konuların amaçlarına uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullanıldı.	3,44	0,97
22	Program esnasında belirli aralıklarla başarı durumumuz ölçüldü.	3,49	0,96
23	Başarı durumumuzu ölçmeye yönelik sorular bize açıklandı.	3,39	1,01
24	Program sonunda başarı durumumuz ölçüldü.	3,62	0,99
25	Sorular programın amaçlarıyla tutarlıydı.	3,59	0,97

Hizmetiçi eğitim programının uygulama sürecine ilişkin maddelere öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplara göre saptanan aritmetik ortalamalar ve standart sapmalara göre;

Materyallere yönelik maddelere, öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları 2.60 - 3.39 aralığındadır. Maddelere öğretmenler "orta düzeyde ($\bar{\chi}=3$)" katılmaktadırlar. Materyallerin veriliş zamanlarının uygun olduğu, materyallerin yeterli, anlaşılır ve konulara uygun oldukları görüşlerine öğretmenler orta düzeyde katılmaktadırlar.

Başarı durumumuzu ölçmeye yönelik sorular bize açıklandı, hizmetiçi eğitim programı esnasında programdan önce sahip olduğumuz bilgi ve tecrübelerimizi, diğer katılımcılarla tartışma ve paylaşma imkânı verildi, öz ve ayrıntıya ait bilgileri kolayca birbirinden ayırt edebildim maddelerine öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları 2,60 – 3,39 aralığındadır. Maddelere öğretmenler "orta düzeyde ($\bar{\chi}=3$)" katılmaktadırlar. Diğer bir deyişle katılımcı öğretmenlerin tamamına başarı durumlarını ölçmeye yönelik soruların açıklanmadığını, program öncesi sahip oldukları bilgi ve tecrübelerini tartışma ve paylaşma imkânı verilmediğini ve öz ve ayrıntıyı kolayca ayırt edemediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin diğer maddelere verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları 3.40 – 4,19 aralığında olduğu için yüksek düzeyde bir katılma vardır. Öğretmenler, "yüksek düzeyde ($\bar{\chi}=4$)";

Öğreticilerin kendilerine meslektaş (eşiti) davrandıklarını,
 Program esnasında edindikleri bilgi ve tecrübeyi diğer katılımcılarla paylaşma imkânı bulduklarını,
 Öğrendiklerini uygulama imkânı bulduklarını,
 Bilgisayarda yaptıkları uygulamalara uygun geri bildirim aldıklarını,
 Edindikleri bilgi ve becerileri nerelerde nasıl kullanacaklarının kendilerine gösterildiğini,
 Eğitim programı süresince yeterince motive edildiklerini,
 Program ve konulara uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığını,
 Programın uygulanışı esnasında başarı durumlarının ölçüldüğünü,
 Program sonunda başarı durumlarının ölçüldüğünü,
 Soruların program amaçlarıyla tutarlı olduğunu belirtmişlerdir.

Eğitim Programının Uygulama Sonrası Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

“Bilgisayar ve İnternet kullanımı” konulu hizmetiçi eğitim kurslarına katılan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim programının uygulama sonrası değerlendirmeye ilişkin maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları ve bu maddelerin standart sapmaları aşağıda tablo 15’ de verilmiştir.

Tablo 15: Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrası Değerlendirmeye İlişkin Maddeler

Yerel bilgisayar ve internet kullanımına yönelik hizmetiçi eğitim kurslarının değerlendirilmesinde öğretmenlerin, hizmetiçi eğitim programının uygulama sonrası değerlendirilmesine ilişkin maddelere vermiş oldukları

Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrası Değerlendirmeye İlişkin Maddeler		$\bar{x}$	s.s.
26	Programın nasıl daha etkili hale getirilebileceği ile ilgili olarak görüşlerimize başvuruldu.	3,39	1,17
27	Hizmetiçi eğitim programında amaçlanan bilgi ve becerileri kazandığıma inanıyorum.	3,27	1,04
28	Hizmetiçi eğitim programına katılanların eğitim ihtiyaçları açısından bir benzerlik vardı.	3,49	0,97
29	Hizmetiçi eğitim programına katılanların bilgi/beceri düzeyi açısından bir benzerlik vardı.	3,30	0,93
30	Katıldığımız hizmetiçi eğitim programının eğitmenleri konulara hakimdiler.	3,51	0,87
31	Bilgisayar kursunda edindiğim bilgiler ileriki çalışmalarımda bana fayda sağlayacağına inanıyorum.	3,59	0,92
32	Kursta eddiğim bilgiler bana yeterlilikler kazandırdı.	3,43	0,97
33	Eğitmenler eğitim ihtiyaçlarımızın, tecrübelerimizin ve çalışma ortamlarımızın farkındaydılar.	3,56	1,04
34	Eğitmenler ile programa katılanlar arasında iyi bir iletişim kuruldu.	3,61	0,92
35	Katıldığınız programın derslik şartları yeterliydi.	3,40	1,05
36	Katıldığınız programın konaklama şartları yeterliydi.	3,50	0,98
37	Programın uygulandığı yer iyi seçilmişti.	3,51	0,94
38	Program yöneticileri programın işleyişi ile ilgili sorunlarınıza karşı duyarlıydılar.	3,42	0,99
39	Ele alınan konunun öğretilmesi için süre yeterliydi.	3,30	1,00
40	Program esnasında korku ve çekingenlik duyguları yaşadım.	1,79	0,87
41	Programın işleniş süresi yeterliydi.	3,51	0,98

cevaplara göre saptanan aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar yukarıdaki tabloda gösterilmektedir. Buna göre;

Program esnasında korku ve çekingenlik duyguları yaşadım maddesine öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 1,79 olarak saptanmıştır. Aritmetik ortalaması 1.00 - 1.79 aralığında olduğu için çok az düzeyde bir katılma vardır. Öğretmenler, " çok az düzeyde ($\bar{\chi}=1$)" korku ve çekingenlik duygusu yaşadıklarını belirtmektedirler. Katılımcı öğretmenlerin çok az da olsa bir kısmı korku ve çekingenlik hissi yaşadığını belirtmektedir.

Programın nasıl daha etkili hale getirilebileceği ile ilgili olarak görüşlerimize başvuruldu, hizmetiçi eğitim programında amaçlanan bilgi ve becerileri kazandığıma inanıyorum, hizmetiçi eğitim programına katılanların bilgi/beceri düzeyi açısından bir benzerlik vardı, ele alınan konunun öğretilmesi için süre yeterliydi maddelerine öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları 2.60 - 3.39 aralığında olduğu için orta düzeyde bir katılma vardır. Öğretmenler "orta düzeyde ($\bar{\chi}=3$)" katılmaktadırlar.

Diğer bir deyişle;

Katılımcı öğretmenlerin tamamının programın nasıl daha etkili hale getirilebileceği ile ilgili olarak görüşlerine başvurulmamıştır.

Katılımcı öğretmenlerin tamamı programda hedeflenen bilgi ve becerileri kazanamamışlardır.

Katılımcı öğretmenlerin tamamı için bilgi/beceri düzeyleri arasında benzerlikler bulunmamaktadır.

Katılımcı öğretmenlerin tamamına göre ele alınan konu için ayrılan süre yeterli değildir.

Öğretmenlerin diğer maddelere verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları 3.40 – 4,19 aralığında olduğu için yüksek düzeyde bir katılma vardır. Öğretmenler, "yüksek düzeyde ($\bar{\chi}=4$)";

Diğer katılımcılarla eğitim ihtiyaçları açısından benzer olduklarını,

Eğitmenlerin konularına hakim olduklarını,

Bilgisayar kursunda edindikleri bilgilerin ileriki çalışmalarında kendilerine faydalı olacağını,

Kursta edindikleri bilgilerin kendilerine yeterlilikler kazandırdığını,

Eğitmenlerin kendilerinin ihtiyaç, tecrübe ve çalışma ortamlarının farkında olduğunu,

Eğitmenlerle iyi bir iletişim kurduklarını,

Katıldıkları programın derslik şartlarının yeterli olduğunu,

Katıldıkları programın konaklama şartlarının yeterli olduğunu,

Programın uygulandığı yerin iyi seçildiğini,

Program yöneticilerinin sorunlarıyla ilgili olduklarını,

Program süresinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşlerin Kişisel Özelliklere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin anket maddelerine verdikleri yanıtların öğretmenlerin cinsiyet, yaş, branş ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Cinsiyet değişkenine göre alt boyutlarda farklılaşmanın olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan T-Testi sonuçları aşağıda tablo 16' da verilmiştir.

Tablo 16: Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması “T-Testi” Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ortalama	Levene Testi		T-testi		
				F	Sig	T	s.d.	Sig
Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin	Kadın	69	21,27	3,278	0,072	1,965	138	0,051
	Erkek	71	23,09					
Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin	Kadın	69	61,81	0,814	0,368	0,148	138	0,882
	Erkek	71	62,09					
Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin	Kadın	69	53,07	0,484	0,488	0,623	138	0,534
	Erkek	71	54,07					

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin cinsiyetlerinin Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının Puanları üzerinde bir farklılaşmaya sebep olup olmadığının incelenmesi için “Bağımsız T-Testi” uygulanmış, elde edilen sonuçlar yukarıdaki tabloya yansıtılmıştır. Testler her bir alt ölçek için ayrı ayrı uygulanmıştır. Uygulamadan önce Levene Testi ile grupların varyanslarının eşitliği incelenmiştir, duruma uygun olan T-Testi tercih edilmiştir. Kurulan hipotezler şu şekildedir;

H_0 : Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının puanları (alt ölçekleri) arasında farklılık yoktur.

H_1 : Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının puanları (alt ölçekleri) arasında farklılık vardır.

Hizmetiçi eğitim programının ön hazırlıklarına ilişkin alt boyutunda yapılan T-Testi sonucunda sig>0,05 olduğundan öğretmenlerin cinsiyetlerinin, Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının puanları alt boyutlarına vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir. (t=1,965 sig=0,051) Araştırma kapsamındaki kadınların Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının alt

ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması 21,27 iken erkeklerin toplam puan ortalamaları 23,09 olarak hesaplanmıştır.

Hizmetiçi eğitim programının uygulama sürecine ilişkin alt boyutunda yapılan T-Testi sonucunda $\text{sig}>0,05$ olduğundan öğretmenlerin cinsiyetlerinin, Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının puanları alt boyutlarına vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir. ($t=0,148$ $\text{sig}=0,882$) Araştırma kapsamındaki kadınların Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının alt ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması 61,81 iken erkeklerin toplam puan ortalamaları 62,09 olarak hesaplanmıştır.

Hizmetiçi eğitim programının uygulama sonrasındaki değerlendirmeye ilişkin alt boyutunda yapılan T-Testi sonucunda $\text{sig}>0,05$ olduğundan öğretmenlerin cinsiyetlerinin, Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının puanları alt boyutlarına vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir. ($t=0,623$ $\text{sig}=0,534$) Araştırma kapsamındaki kadınların Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının alt ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması 53,07 iken erkeklerin toplam puan ortalamaları 54,07 olarak hesaplanmıştır.

Yapılan T-Testi sonuçlarına göre cinsiyet değişkeninin; hiçbir alt boyut için farklılaşmaya neden olmadığı saptanmıştır. Başka bir deyişle araştırmaya katılan öğretmenlerin kadın ya da erkek olması ile anket maddelerinde belirttikleri görüşleri arasında hiçbir anlamlı fark yoktur.

Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Yaş değişkenine göre alt boyutlarda farklılaşmanın olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan ANOVA Testi sonuçları aşağıda Tablo 17' de verilmiştir.

Tablo 17: Öğretmen Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşması “ANOVA Testi” Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	N	Ort.	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	s.d.	Kareler Ortalaması	F	Sig
Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin	26 - 30	19	24,57	Gruplar Arası	206,614	3	51,654	1,714	,150
	31 - 35	57	21,57	Grup İçi	4067,786	136	30,132		
	36 - 40	31	21,93	Genel	4274,400	139			
	41 ve üzeri	33	22,15						
Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin	26 - 30	19	68,20	Gruplar Arası	956,706	3	239,176	1,882	,117
	31 - 35	57	60,71	Grup İçi	171533,037	136	127,060		
	36 - 40	31	62,03	Genel	18109,743	139			
	41 ve üzeri	33	60,42						
Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin	26 - 30	19	57,09	Gruplar Arası	478,349	3	119,587	1,350	,255
	31 - 35	57	53,52	Grup İçi	11955,786	136	88,561		
	36 - 40	31	52,77	Genel	12434,136	139			
	41 ve üzeri	33	52,39						

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin yaşlarının Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının üzerinde bir farklılaşmaya sebep olup olmadığının incelenmesi için “ANOVA Testi” uygulanmış, elde edilen sonuçlar yukarıdaki tabloya yansıtılmıştır. Kurulan hipotezler şu şekildedir;

H_0 : Öğretmenlerin yaşları ile Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının(alt ölçekleri) arasında farklılık yoktur.

H_1 : Öğretmenlerin yaşları ile Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının(alt ölçekleri) arasında farklılık vardır.

Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin alt boyutunda yapılan ANOVA Testi sonucunda $sig>0,05$ olduğundan öğretmenlerin yaşının, Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin alt boyutuna vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir. ($F=1,714$ $sig=0,150$)

Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin alt boyutunda yapılan ANOVA Testi sonucunda $sig>0,05$ olduğundan öğretmenlerin yaşının, Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin alt boyutuna vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir. ($F=1,882$ $sig=0,117$)

Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin alt boyutunda yapılan ANOVA Testi sonucunda $sig>0,05$ olduğundan öğretmenlerin yaşının, Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin alt boyutuna vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir. ($F=1,350$ $sig=0,255$)

Yapılan ANOVA Testi sonuçlarına göre yaş değişkeninin; hiçbir alt boyut için farklılaşmaya neden olmadığı saptanmıştır. Başka bir deyişle araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşları ile anket maddelerinde belirttikleri görüşleri arasında hiçbir anlamlı bir fark yoktur.

Branş Değişkenine İlişkin Bulgular

Branş değişkenine göre alt boyutlarda farklılaşmanın olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan ANOVA Testi sonuçları aşağıda Tablo 18' de verilmiştir.

Tablo 18. Öğretmen Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre Farklılaşması “ANOVA Testi” Sonuçları

Alt Boyutlar	Branş	N	Ort.	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	s.d.	Kareler Ort.	F	Sig
Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin Maddeler	Sınıf Öğr.	42	19,61	Gruplar Arası	516,697	7	73,814	2,593	,015
	Sosyal Bilimler	17	23,58	Grup İçi	3757,703	132	28,467		
	Fen Bilimleri	13	23,30	Genel	4274,400	139			
	Yabancı Diller	14	21,42						
	Matematik	18	23,33						
	Türkçe Edebiyat	16	23,06						
	Güzel Sanatlar	9	26,00						
	Diğer	11	23,36						
Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin Maddeler	Sınıf Öğr.	42	58,30	Gruplar Arası	1177,874	7	168,268	1,312	,250
	Sosyal Bilimler	17	60,41	Grup İçi	16931,869	132	128,272		
	Fen Bilimleri	13	63,53	Genel	18109,743	139			
	Yabancı Diller	14	64,57						
	Matematik	18	63,83						
	Türkçe Edebiyat	16	62,00						
	Güzel Sanatlar	9	66,11						
	Diğer	11	66,54						
Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin Maddeler	Sınıf Öğr.	42	50,52	Gruplar Arası	1019,166	7	145,595	1,684	,118
	Sosyal Bilimler	17	52,00	Grup İçi	11414,696	132	86,477		
	Fen Bilimleri	13	52,69	Genel	12434,136	139			
	Yabancı Diller	14	56,57						
	Matematik	18	57,00						
	Türkçe Edebiyat	16	53,62						
	Güzel Sanatlar	9	58,33						
	Diğer	11	55,36						

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin branşlarının Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının üzerinde bir farklılaşmaya sebep olup olmadığının incelenmesi için “ANOVA Testi” uygulanmış, elde edilen sonuçlar yukarıdaki tabloya yansıtılmıştır. Kurulan hipotezler şu şekildedir;

H_0 : Öğretmenlerin Branşları ile Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının (alt ölçekleri) arasında farklılık yoktur.

H_1 : Öğretmenlerin Branşları ile Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının (alt ölçekleri) arasında farklılık vardır.

Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin alt boyutunda yapılan ANOVA Testi sonucunda $\text{sig}<0,05$ olduğundan öğretmenlerin branşlarının, Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin alt boyutuna vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açtığı belirlenmiştir. ($F=2,593$ $\text{sig}=0,015$)

Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin alt boyutunda yapılan ANOVA Testi sonucunda $\text{sig}>0,05$ olduğundan öğretmenlerin branşlarının, Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin alt boyutuna vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir. ($F=1,312$ $\text{sig}=0,250$)

Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin alt boyutunda yapılan ANOVA Testi sonucunda $\text{sig}>0,05$ olduğundan öğretmenlerin branşlarının, Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin alt boyutuna vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir. ($F=1,684$ $\text{sig}=0,118$)

Uygulanan ANOVA Testi sonuçlarına göre, branş değişkenine göre verilen puanlar; “hizmetiçi eğitim programının uygulama sürecine ilişkin maddeler” ve “hizmetiçi eğitim programının uygulama sonrasındaki değerlendirilmeye ilişkin” alt boyutlarında anlamlı bir fark oluşturmamıştır. “Hizmetiçi eğitimin ön hazırlıklarına ilişkin maddeler” boyutunda ise anlamlı bir fark oluşturmuştur. Sınıf öğretmenlerini ortalaması (19,61) diğer branşlara göre düşük kalırken, güzel sanatlar branşındaki öğretmenlerin ortalaması (26,00) diğer branşlara göre yüksek, diğer branşların kendi aralarında ise anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır.

Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Bulgular

Mesleki kıdem değişkenine göre alt boyutlarda farklılaşmanın olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan ANOVA Testi sonuçları aşağıda Tablo 19' da verilmiştir.

Tablo 19: Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşması “ANOVA Testi” Sonuçları

Alt Boyutlar	Mesleki Kıdem	N	Ort.	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	s.d.	Kareler Ortalaması	F	Sig
Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin	0-5 yıl	15	26,066	Gruplar Arası	313,858	4	78,464	2,675	,035
	6-10 yıl	43	21,00	Grup İçi	3960,542	135	29,337		
	11-15 yıl	45	21,60	Genel	4274,400	139			
	16-20 yıl	17	22,76						
	21 yıl ve üzeri	20	22,75						
Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin	0-5 yıl	15	72,26	Gruplar Arası	1923,679	4	480,920	4,011	,004
	6-10 yıl	43	60,58	Grup İçi	16186,063	135	119,897		
	11-15 yıl	45	60,48	Genel	18109,743	139			
	16-20 yıl	17	63,17						
	21 yıl ve üzeri	20	59,45						
Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin	0-5 yıl	15	59,53	Gruplar Arası	865,203	4	216,301	2,524	,044
	6-10 yıl	43	53,93	Grup İçi	11568,933	135	85,696		
	11-15 yıl	45	51,26	Genel	12434,136	139			
	16-20 yıl	17	55,23						
	21 yıl ve üzeri	20	52,15						

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin meslekteki kıdemlerinin Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının üzerinde bir farklılaşmaya sebep olup olmadığının incelenmesi için “ANOVA Testi” uygulanmış, elde edilen sonuçlar yukarıdaki tabloya yansıtılmıştır. Kurulan hipotezler şu şekildedir;

H_0 : Öğretmenlerin meslekteki kıdemleri ile Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının(alt ölçekleri) arasında farklılık yoktur.

H_1 : Öğretmenlerin meslekteki kıdemleri ile Hizmetiçi Eğitim Programı alt boyut konularının(alt ölçekleri) arasında farklılık vardır.

Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin alt boyutunda yapılan ANOVA Testi sonucunda $\text{sig}<0,05$ olduğundan öğretmenlerin meslekteki kıdemlerinin, Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin alt boyutuna vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açtığı belirlenmiştir. ($F=2,675$ $\text{sig}=0,035$)

Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin alt boyutunda yapılan ANOVA Testi sonucunda $\text{sig}<0,05$ olduğundan öğretmenlerin meslekteki kıdemlerinin, Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin alt boyutuna vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açtığı belirlenmiştir. ($F=4,011$ $\text{sig}=0,004$)

Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin alt boyutunda yapılan ANOVA Testi sonucunda $\text{sig}<0,05$ olduğundan öğretmenlerin meslekteki kıdemlerinin, Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sonrasındaki Değerlendirmeye İlişkin alt boyutuna vermiş oldukları puanlar üzerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşmaya yol açtığı belirlenmiştir. ($F=2,524$ $\text{sig}=0,044$)

Uygulanan ANOVA Testi sonuçlarına göre mesleki kıdem değişkenine göre her üç alt boyuttada katılımcı öğretmenlerin verdikleri puanlar arasında anlamlı bir fark oluşmuştur. Her üç alt boyutta da mesleki kıdemi 0-5 yıl aralığında olan öğretmenlerin verdikleri puanlar diğer aralıklardaki öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, diğer mesleki kıdem aralığındaki öğretmenlerin puanlarının ise birbirine yakın olduğu aralarında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amaç bölümünde yer alan soruların çözümlenmesi amacıyla, bulgulardan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak araştırma sonuçları aşağıda sıralanmıştır.

1. Bilgisayar ve internetin derslerde aktif kullanımı konusunda ön hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin tamamına yakını olumlu görüş bildirmiştir. Derslerde bilgisayar ve internet kullanımı konusunda isteklidirler. Herhangi bir ön yargıları bulunmamaktadır.
2. **Hizmetiçi eğitim programının ön hazırlıklarına ilişkin sonuçlar;**
  - a) Öğretmenlerin tamamına kurs program amaçları kurs öncesinde duyurulmamıştır.
  - b) Öğretmenlerin tamamının eğitim ihtiyaçlarına kurs program amaçları cevap verebilecek nitelikte değildir.
  - c) Öğretmenlerin tamamı kurs öğretim faaliyetleri ile kurs program amaçlarını tutarlı bulmamıştır.
  - d) Öğretmenlerin tamamına hizmetiçi eğitim sırasında kazandırılacak bilgi ve becerilerin neler olması gerektiği sorusu sorulmamıştır.
  - e) Öğretmenlerin tamamının ihtiyaç duyduğu kapsamda kurs programı işlenmemiştir.
  - f) Hizmetiçi eğitim programının etkililiğini artırmak için konulara uygun araç-gereç sağlanmamış ve kullanılmamıştır.

g) Öğretmenlerin tamamının program başında, programla ilgili giriş yeterlilikleri ölçülmemiştir.

3. Hizmetiçi eğitim programının uygulama sürecine ilişkin sonuçlar;

a) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin tamamı materyalleri; yeterli, anlaşılır ve konulara uygun bulmamıştır ayrıca öğretmenler materyallerin veriliş zamanlarını da uygun bulmamıştır.

b) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlere programdan önce sahip oldukları bilgi ve tecrübelerini program esnasında diğer katılımcılarla yeterli düzeyde tartışma ve paylaşma imkânı verilmemiştir.

c) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin tamamı öz ve ayrıntıyı kolayca ayırt edememiştir.

d) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlere eğitimler meslektaş (eşiti) gibi davranmıştır.

e) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenler program süresince edindikleri bilgi ve becerileri uygulama, paylaşma imkânına sahiptirler ve öğretmenlere uygulamalarda uygun geri bildirim sağlanmıştır.

f) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlere programda edindikleri bilgi becerileri nerede nasıl uygulayabilecekleri gösterilmiş, oluşabilecek problemleri nasıl çözebilecekleri konusunda öğretmenler bilgilendirilmişlerdir.

g) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenler kurs süresince eğitimler tarafından yeterince motive edilmiştir.

h) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenler program ve konuların amaçlarına uygun öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılmadığını belirtmişlerdir.

i) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin program esnasında belirli aralıklarla başarı durumları ölçülmüştür, sorular program

amaçlarıyla tutarlıdır fakat eğitimcilerce sorular öğretmenlere yeterince açıklanmamıştır.

4. Hizmetiçi eğitim programının uygulama sonrasındaki değerlendirilmesine ilişkin sonuçlar;

- a) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin tamamından programın nasıl daha etkili olabileceği konusunda görüş alınmamıştır.
- b) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin az da olsa bir kısmı amaçlanan bilgi ve beceri düzeyini kazanamamıştır.
- c) Hizmetiçi eğitim kursunun süresi, derslik ve konaklama şartları yeterlidir.
- d) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerle kurs eğitmenleri arasında iyi bir iletişim kurulmuştur, eğitmenler öğretmenlerin çalışma koşullarından haberdardır ve eğitmenler öğretmenlerin sorunlarına ilgilidir.
- e) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin kursta edindikleri bilgiler kendilerine yeterlilik kazandırmıştır ve kullanılabilir.
- f) Hizmetiçi eğitim kursunda eğitmenler konularına hakimdir.
- g) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin diğer kursa katılan öğretmenlerle ihtiyaçları açısından benzerdirler fakat bilgi/beceri düzeyi açısından farklıdırlar.
- h) Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin az da olsa bir kısmı kursta korku ve çekingenlik duygusu yaşamıştır.
- i) Hizmetiçi eğitim kurs programının işleyişi ile ilgili sorunlara program yöneticileri duyarlıdır.
- j) Hizmetiçi eğitim kurs programının süresi yeterlidir fakat konulara ayrılan süreler katılımcı öğretmenlerin tamamı için uygun değildir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre şu öneriler geliştirilmiştir.

1. Hizmetiçi eğitim programlarının planlanması aşamasında ihtiyaç analizi süreci özenle gerçekleştirilmelidir. Öğretmenlerin hangi konularda eğitime ihtiyaçları olduğu konusunda görüşleri alınmalı ve böylece programlara katılacak olan öğretmenler bizzat bu sürecin içine dâhil edilmelidir.
2. Hizmetiçi eğitim programlarından önce, programa katılacak olan öğretmenlere programların amaçları bildirilmelidir. Böylece, program sonrasında kazanmaları gereken davranışlardan haberdar olan katılımcıların, programları daha bilinçli izlemeleri ve amaca odaklanarak bireysel gelişimlerini değerlendirip sonuca daha etkili ulaşmaları sağlanmalıdır.
3. Düzenlenen tüm hizmetiçi eğitim programlarında, öğretmenlerin konuları öğrenmelerini ve aynı zamanda derslere etkin katılımını sağlayacak yöntem ve tekniklerin kullanılması ve bu yöntem ve teknikler çerçevesinde kendilerine ihtiyaç duydukları yazılı ve görsel materyallerin temin edilmesi gerekmektedir.
4. Hizmetiçi eğitim programlarının süreleri, programların içerikleri göz önünde bulundurularak öğretmenlerin konuları yeterince anlamalarına olanak verecek şekilde düzenlenmelidir.
5. Hizmetiçi eğitim programlarına katılacak olan öğretmenlere, programların zamanlarını kendilerine göre ayarlayabilmeleri için farklı seçenekler sunulmalı ve katılımcıların görüşleri doğrultusunda hazırlanan ders programları programların başlamasından belirli bir süre önce kendilerine ulaştırılmalıdır.
6. Hizmetiçi eğitim programlarında eğitmenler akademik yönden yeterli tecrübeli kişilerden seçilmelidir. Eğitmenlerin görevlendirilmesinde konu alanı uzmanlıkları yanında öğretme becerileri de dikkate alınmalıdır.

7. Hizmetiçi eğitim programları öncesinde öğretmenlere, konularla ilgili giriş yeterliliklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir ön test uygulaması yapılmalıdır. Ön test sonuçlarından elde edilen veriler doğrultusunda programların içeriğini düzenlemek ve öğretmenlerin gelişimlerini değerlendirmek mümkün olacaktır.
8. Hizmetiçi eğitim programlarının uygulanması sırasında, öğretmenlerin başarı durumlarını değerlendirmek amacıyla ara değerlendirmeler yapılmalı ve programlardaki başarılarının nasıl artırılacağına yönelik görüşlerine başvurulmalıdır. Böylece, programdaki başarının artırılmasına yönelik önlemler zamanında alınabilir.
9. Hizmetiçi eğitim programları sonunda öğretmenlerin başarı durumları ölçülmeli ve öğretmenlerin görüşlerine başvurularak programların genel bir değerlendirilmesi yapılmalıdır. Yapılan bu değerlendirmelerin sonuçlarından programların geliştirilmesi ve güncelleştirilmesi amacıyla yararlanılmalıdır.
10. Hizmetiçi eğitim programları esnasında kursiyerlerin çekingenlik durumları araştırılmalı ve sebeplerin giderilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.
11. Hizmetiçi eğitim esnasında öğretmenlerin hazır bulunuşluluklarını paylaşma imkânı yaratılmalıdır.
12. Bilgisayar kullanımına yönelik hizmetiçi eğitim kursların içerikleri günün şartlarına göre düzenli olarak güncellenmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Kamile. (1986). **Eğitimde Bilgisayar**. ABECE Dergisi. 4(8), 34-39.
- Akbaş, Oktay. ve Özdemir, Soner. (2002). **Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme**. Milli Eğitim Dergisi. (155).
- Akgemci, Tahir. (1997). **İnsan Kaynakları Yönetiminde Eğitim ve Geliştirme Etkinliğinin Sağlanması**. Verimlilik Dergisi. (4).
- Akın, Mustafa. ve Baştuğ, Arif. (2005). **Erzincan Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencilerinin Bilgisayar ve İnternet Teknolojilerinden Yararlanma Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Ön Çalışma**. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi. 7(1), 47-58.
- Akıcıoğlu, Nesrin. (2005). **Örgütlerde Eğitim Programlarının Maliyet Etkililik Açısından Değerlendirilmesi. TCBM İçin Bir Rol Modeli Uygulaması**. Yayınlanmamış Uzmanlık tezi, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Akkoyunlu, Buket. ve Yılmaz, Meryem. (2005). **Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeyleri İle İnternet Kullanım Sıklıkları ve İnternet Kullanım Amaçları**. Eğitim Araştırmaları Dergisi. 5(19), 1-14.
- Akkoyunlu, Buket. (1998). **Bilgisayar ve Eğitimde Kullanılması, Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler**. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı. 33-39.
- Akkoyunlu, Buket. (2008). **Bilgi Okuryazarlığı ve Yaşam Boyu Öğrenme**. 8th International Educational Technology Conference (IETC2008), 6-9 Mayıs. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir. Web: <http://www.ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/1b.doc> adresinden 19 Kasım 2009' da alınmıştır.

- Akpınar, Yakup. (2003). **Öğretmenlerin Yeni Bilgi Teknolojileri Kullanımında Yükseköğretimin Etkisi: İstanbul Okulları Örneği**. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 2(2), 79-96. Web: <http://www.tojet.net/articles/2211.pdf> adresinden 20 Aralık 2009' da alınmıştır.
- Aktan, C. Can. (2007). **Yüksek Öğretimde Değişim: Global Trendler ve Yeni Paradigmalar "Değişim Çağında Yüksek Öğretim"**. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.
- Albayrak, M., Tonguç, G. ve Pağaçlı, D. (2003). **Kamu Kurumlarında Yeni Bir Hizmet İçi Eğitim Modeli: E-Eğitim**. Third International Education Technologies Symposium, 28-30 May. Cyprus.
- Aldemir, Cevat. ve Ataol, Alpay. (1993). **Personel Yönetimi**. İzmir: Barış Yayınları.
- Alkan, Cevat. (1998). **Eğitim Teknolojisi**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslangil, Halit. (2000). **Hizmetiçi Eğitim**. Çağdaş Eğitim Dergisi. (261),13-18.
- Aşkar, Petek. (1991). **Bilgisayar Destekli Öğretim Ortamı**. Eğitimde Nitelik Geliştirme Eğitimde Arayışlar I. Sempozyumu Bildiri Metinleri, İstanbul.
- Ataklı, Aylanur. (1992). **Verimlilik İçin İşe Alistırma Eğitimi ve Önemi**. Verimlilik Dergisi. (3).
- Atav, E., Akkoyunlu, B. ve Sağlam, N. (2006). **Öğretmen Adaylarının İnternete Erişim Olanakları ve Kullanım Amaçları**. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (30), 37-44.
- Aydın, D. (2008). **Öğretmenlerin, Yöneticiler Tarafından Hizmetiçi Eğitim Programlarıyla Desteklenmesi Sonucunda Kazandıkları Bilgi ve Becerileri Eğitime Yansıtma Düzeylerinin İncelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Aydoğan, İsmail. (2002). **MEB İlköğretim Okulları Yönetici ve Öğretmenlerinin Personel Geliştirmeye İlişkin Görüşleri (Kayseri İli Örneği)**. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aysel, Aziz. (1975). **Televizyonun Yetişkin Eğitimindeki Yeri ve Önemi**. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Aytaç, Tufan. (2000). **Hizmetiçi Eğitim Kavramı ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar**. Milli Eğitim Dergisi, (147).
- Azar, Ali. ve Karaali, şenol. (2004). **Fizik Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları**. Milli Eğitim Dergisi. (162), 279-295.
- Bircan, İsmail. (1988). **Mahallî İdarelerde Hizmetiçi Eğitimin Önemi ve Etkinliği**. Türk İdare Dergisi. 60(378), 309-311.
- Bloom, B. S., Hastings, T. J. and Maduas, G. F. (1971). **Handbook on Formative and Summative Evaluation Of Student Learning**. New York: Mc Graw Hill Book Co.
- Boldt, D. J., Gustafson, L. V. and Johnson, J. E. (1995). **The Internet: A Curriculum Warehouse For Social Studies Teachers**. Social Studies, (86) , 105-116.
- Budak, Yusuf. (1998). **Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi Açısından Öğretmenlere Yönelik Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları ve Programlarına Bir Yaklaşım**. Milli Eğitim Dergisi. (140), 35-38.
- Boydak, Mukadder. ve Dikici, Abdullah. (2001). **Hizmetiçi Eğitim Programlarının Etkililiğinin Değerlendirilmesi (Fırat, Marmara Üniversitesi ve TÜBİTAK Örneği)**. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 11(2), 225-240.
- Büyüközer, Serdar. (28-31 Mayıs 1990). **BDE' in Tanımı ve Gerekliliği**. 7. Türkiye Bilgisayar Kongresi, İstanbul, 209-214.

- Can, H., Akgün, A. ve Kavuncubaşı, Ş. (1995). **Kamu ve Özel Kesimde Personel Yönetimi**. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Canman, A. Doğan. (1995). **Çağdaş Personel Yönetimi**. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Canman, A. Doğan. (2000). **İnsan Kaynakları Yönetimi**. Ankara: Yargı Yayını.
- Cerit, Yusuf. (1997). **Bilgi Toplumu ve Bilgi Üretiminde Yükselen Değer: Eğitim**. Milli Eğitim Dergisi. (135), 64-68.
- Çağiltay, K., Çakıroğlu, J., Çağiltay, N. ve Çakıroğlu, E. (2001). **Öğretimde Bilgisayar Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri**. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (21), 19-28. Web: <http://193.140.216.63/200121KÜRŞAT%20ÇAĞILTAY.pdf> 17 Aralık 2009' da alınmıştır.
- Çatmalı, M. (2006). **“Gelecek İçin Eğitim” Hizmetiçi Eğitim Kursunun Değerlendirilmesi**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Demiraslan, Yasemin. ve Usluel, K, Yasemin. (2005). **Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Öğrenme Öğretme Sürecine Entegrasyonunda Öğretmenlerin Durumu**. The Turkish Online Journal of Educational Technology. 4(3). Web: <http://www.tojet.net/articles/4315.pdf> adresinden 14 Aralık 2009' da alınmıştır.
- Demirel, Özcan. (2005). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Özcan., Seferoğlu, Sadi. ve Yağcı, Esed. (2004). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirbaş, Hatice. (2001). **Eğitimdeki Değişimin Öğretmen ve Teknolojik Boyutu**. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. 2(14), 1-3.

- Demirkol, M. (2004). **İlköğretim Okullarında Öğretmenlere Yönelik Okul-Temelli Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Deniz, Levent. (1994). **Bilgisayar Tutum Ölçeği'nin Geçerlik, Güvenirlik ve Norm Çalışması ve Örnek Bir Uygulama**. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- DPT. (2008). **Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi Nihai Dokümanları**. Web: www.bilgitoplumu.gov.tr/duyuru/DBTZ%20Nihai%20Dokümanları_Son_20080130.pdf adresinden 2 Kasım 2009' da alınmıştır.
- Erişen, Yavuz. (1998). **Öğretmenlere Yönelik Hizmetiçi Eğitim Programları Geliştirmede Eğitim İhtiyacı Belirleme Süreci**. Milli Eğitim, (140), 39-43.
- Eryılmaz, Bilal. (2008). **Kamu Yönetimi**. Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Fındıkçı, İlhami. (2001). **İnsan Kaynakları Yönetimi**. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Gemici, Ö., Korkusuz, M. E., Bozan, M. ve Sarıkaya, A. (2001). **Bilgisayar Destekli Fen Eğitimi ve Bir Örnek Uygulama**. Maltepe Üniversitesi Yeni Binyılın Başında Türkiye'de Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, İstanbul.
- Geray, Cevat. (2002). **Halk Eğitimi**. Ankara: İmaj Yayınevi.
- Gül, Hüseyin. (2000). **Türkiye'de Kamu Yönetiminde Hizmet İçi Eğitim**. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2(3).
- Gülmez, S. İ. (2004). **Sınıf Öğretmenlerine Uygulanan Hizmetiçi Eğitim Programlarının Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Gürbüz, Tarkan. ve Yıldırım, Soner. (2001). **Eğitimde Liderlik ve Teknoloji Planlaması, Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi**. BTIE, Bildiriler Kitabı, Ankara.

Haris, B. (1989). **In-Service Education for Staff Development**. Boston.

Hızal, Alişan. (1989). **Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi**. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.

HEDB, **Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetçi Eğitim Daire Başkanlığı**. Web: <http://hedb.meb.gov.tr>. adresinden 21 Aralık 2010' alınmıştır.

İşman, Aytekin. (2002). **Sakarya İli Öğretmenlerinin Eğitim Teknolojileri Yönündeki Yeterlilikleri**, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 1(1), 72-91. Web: <http://www.tojet.net/articles/1110.pdf> adresinden 21 Ekim 2009' da alınmıştır.

Kalaycı, Şeref. (2005). **Faktör Analizi. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**. Ankara : Asil Yayın Dağıtım.

Kalkandelen, Hayrettin. (1979). **İşletmeler, KİT' ler, Kamu Kuruluşları İçin Hizmet İçi Eğitim El Kitabı**. Ankara: Alfa Basım Yayın Dağıtım.

Kanlı, Uygur. ve Yağbasan, Rahmi. (2002). **Fizik Öğretmenleri İçin Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Yaz Kursları**. Milli Eğitim Dergisi. 150, 153-154.

Karahan, Mehmet. ve İzci, Eyüp. (2001). **Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanım Düzeyleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi**. Milli Eğitim Dergisi. (150).

Kartal, N. (2001). **İstanbul Deri Sanayi İşletmelerinde Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi ve Bir Araştırma**, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kaya, Yahya. Kemal. (1991). **Eğitim Yönetimi, Kuram ve Türkiye’de Uygulama**. Ankara: Bilim Yayınları.
- Keser, Hafize. (1989). **Bilgisayar Destekli Öğretim İçin Bir Model Önerisi**. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keşan, Cenk. ve Kaya, Deniz. (2007). **Bilgisayar Destekli Temel Matematik Dersi Öğretimine Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Bakış Açıları**. Bilim, eğitim ve düşünce dergisi. 7(1). Web: http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_305.pdf adresinden 20 Eylül 2009’ da alınmıştır.
- Kiper, A. (2008). **İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgi Teknolojilerini Derslerde Kullanım Durumları Ve Bilgi Teknolojileri İle İlgili Almış Oldukları Hizmetiçi Eğitimler Hakkındaki Görüşleri**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kirkpatrick, D. L. (1998). **Evaluating Training Programs: The Four Levels**. San Francisco: Berrett-Koehler Pub.
- Knowles, M. **Yetişkin Öğrenenler, Göz Ardı Edilen Bir Kesim**, Çeviren: Serap Ayhan, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1996, 168.
- Kocasaraç, Hüseyin. (2003). **Bilgisayarların Öğretim Alanında Kullanımına İlişkin Öğretmen Yeterlilikleri**. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 2(3). Web: <http://www.tojet.net/articles/2310.pdf> adresinden 18 Ağustos 2009’ da alınmıştır.
- Koç, Gürcü. (2005). **Yaşam Boyu Öğrenme, Eğitimde Yeni Yönelimler**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk, Ö. (2002). **Tez Önerisi Hazırlama ve Tez Yazım Klavuzu**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Köylü, Mustafa. (2001). **Yetişkin Eğitiminin Temel Prensipleri**. Samsun: Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi. 1(1), 63-64.
- Küçükahmet, Leyla. (1994). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Gazi Büro Kitapevi.
- Küçükahmet, Leyla. (2000). **Öğretimde planlama ve değerlendirme**. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Love, J. (1985). **Dünyada Yetişkin Eğitime Toplu Bakış**, (Çev. Turhan, Oğuzkan). Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yayını.
- Madden, T. (2003). **Okul Yöneticileri ve Öğretmenler İçin Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Martin, W., Hupert, N., Kanaya, T. (2004). **Intel® Teach To The Future U.S. Implementation, Classic And Expansion Teachers 2004 End Of School Year Survey Summary**. Web: <http://cct.edc.org/report.asp?id=189> adresinden 13 Aralık 2009' da alınmıştır.
- MEB. HEDB (Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı). (2010). Web: http://hedb.meb.gov.tr/net/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=48&Itemid=73 19 Aralık 2009' da alınmıştır.
- Miser, Rifat. (2002). **"Küreselleşen" Dünyada Yetişkin Eğitimi**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 35,(1-2).
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/137/956.pdf> adresinden 15 Kasım 2009
- MEB. Tebliğler Dergisi. Ekim, 1994. (2417).

- Murat, S. (1986). **İşletme Düzeyinde İşgören Eğitimi**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Nielsen, B. (1989). **Applying Androgogy In Nursing Continuing Education**, The Journal of Continuing Education in Nursing, (20).
- Odabaşı, H., Ferhan. (2000). **Toplumsal Etkileri ve Teknoloji Okuryazarlığı**. Bilgi Teknolojileri Işığında Eğitim. 15-17 Mayıs Bildiriler. Ankara:Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Oğuzkan, Ferhan. (1974). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: TDK Yayınları.
- Okçabol, Rifat. (2006). **Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi)**. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Öğüt, H., Altun, A. A., Sulak, S. A. ve Koçer, H. E. (2004). **Bilgisayar Destekli, İnternet Erişimli İnteraktif Eğitim CD' si ile E-Eğitim**. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3(1). Web: <http://www.tojet.net/articles/3110.pdf> adresinden 23 Temmuz 2009' da alınmıştır.
- Özçelik, Durmuş. Ali. (1992). **Eğitim Programları ve Öğretim**. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özdemir, Selçuk. ve Yalın., Halil., İbrahim. (1998). **Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma**. VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Selçuk Üniversitesi. Konya.
- Özyürek, Leyla. (1981). **Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkinliği**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Pehlivan, İnyet. (1997). **Örgütsel ve Bireysel Gelişme Aracı Olarak Hizmet İçi Eğitim**, Ankara: Amme İdaresi Dergisi. 30(4), 105-120.

- Pehlivan, İnyet. (1995). **Yönetimde Stres Kaynakları**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Pehlivan, İnyet. (1994). **Hizmet İçi Eğitim Siyaseti (Politikası) ve Geliştirilmesi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 27(1). Web: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/495/5856.pdf> adresinden 19 Eylül 2009' da alınmıştır.
- Prokopenko, J. (2003). **Verimlilik Yönetimi Uygulamalı Elkitabı**. (Çev. Olcay, Baykal., Nevda, Atalay. ve Erdemir, Fidan.). Ankara: MPM Yayınları.
- Retallick, J.and Mithani, S. (2003). **The impact of an in-service education program: A study from Pakistan**. Journal of In-Service Education, 29(3), 405-422.
- Saban, Ahmet. (2000). **Hizmet İçi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar**. Milli Eğitim Dergisi, (145).
- Sakarya, V. (1994). **Hizmetiçi Eğitimin Kamu Personelinin Yetiştirilmesindeki Yeri ve Önemi**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sancak, Öztürk. (2007). **Hizmetiçi Eğitim Uygulamalarının Çalışma Hayatına Etkileri**. Journal of Yasar University, 2(7), 761-794.
- Sayılan, F. (2006). **Herkes İçin Eğitim: Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Türkiye'de Temel Eğitim Sorunu, I. Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar Kitabı**, Ed:Yıldız, A., Sayılan, F., 106-116, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şahinler, Ö. (2004). **Bilgisayar ve İnternet Kullanımı" Konulu Hizmetiçi Eğitim Kurslarının Değerlendirilmesi: Trabzon Örnekleme**.

Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Şen, Servet. (2003). **Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Eğitim Gereksinimlerinin Saptanması, Hizmetiçi Eğitim İle Yetiştirilmesi.** Eğitim Araştırmaları. (13), 111-121.

Şentürk, Aysan., Korcuklu, Neşe., Balay, Mustafa. (2005). **Bilgisayar Kullanımı ve İnternet.** Bursa: Ekin Kitabevi.

Silvester, H. (1997). **Inset Projects and Evaluation. In-Service Teacher Development.** London: International Perspectives.

Şimşek, Nazmi. (1999). **Müfredat Laboratuvar Okullarında Hizmet İçi Eğitim,** Milli Eğitim Bakanlığı Yayını. (6),14.

Taymaz, Haydar. (1981). **Hizmet İçi Eğitim.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Taymaz, Haydar. (1992). **Hizmet İçi Eğitim Kavramlar İlkeler Yöntemler.** Ankara: Pegem Yayınları.

Taymaz, Haydar. (1997). **Hizmetiçi Eğitim.** Ankara: TAKAV Matbaası.

Taymaz, Haydar., Sunay, Yasemin., Aytaç, Tufan. (1997). **Hizmet İçi Eğitimde Koordinasyon Sağlanması Toplantısı.** Milli Eğitim Dergisi. (133).

T.C. Resmi Gazete (24.10.1994), 22252. 24.

Tortop, Nuri. (2005). **Kamu Personel Yönetimi - İnsan Kaynakları Yönetimi.** Ankara: Yargı Yayını.

Turan, Başak. (2004). **E-Öğrenmede Ölçme ve Değerlendirme.** İstanbul: Alfa Basım Yayın.

Tutum, Cahit. (1979). **Personel Yönetimi.** Ankara: TODAİE Yayını.

- TÜBİTAK. (2005). **Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Projesi Eğitim ve İnsan Kaynakları Sonuç Raporu ve Strateji Belgesi**. Ankara. Web: <http://www.tubitak.gov.tr/home.do?ot=1&sid=472&pid=468> adresinden 27 Kasım 2009' da alınmıştır.
- Türeten, S. (2004). **Öğrenen Örgütler Anlayışıyla Okulda Hizmetiçi Eğitimin Planlanması ve Bir Uygulama**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türkhan, H. (2008). **Milli Eğitim Bakanlığı'nın Bilgisayar Eğitimi Uygulamalarında Verilen Uzaktan Hizmetiçi Eğitimin Değerlendirilmesi**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uysal, Meral. (2005). **Yetişkinlerde Öğrenme**. A.Ü.Sürekli Eğitim Merkezi, Avrupa Konseyi Proje Ofisi, Eğitimcilerin Eğitimi Temel Eğitim Programı Ders Notları, 03 Ocak 2005- 07 Ocak 2005. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Ünsal, Haluk. (2007). **Harmanlanmış Öğrenme Etkinliğinin Çoklu Düzeyde Değerlendirilmesi**. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, M. T. (2007). İşbirlikçi İnternet Temelli Öğrenme Ortamının Kirkpatrick Değerlendirme Modeline Göre Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Vural, Birol. (2004). **Yetkin İdeal Vizyoner Öğretmen**. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Yalın, Halil. İbrahim. (2001). **Hizmet İçi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi**. Milli Eğitim Dergisi, (150).
- Yüksel, Öznur. (2003). **İnsan Kaynakları Yönetimi**. Ankara: Gazi Kitabevi.

EKLER

Ek 1. Anket

Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Açılan Yerel Bilgisayar ve İnternet Kullanımına Yönelik Hizmetiçi Eğitim Kurslarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Anketi;

Değerli Öğretmenler,

Bu çalışmanın amacı, "Milli Eğitim Bakanlığı'nın Bilgisayar ve İnternet Kullanımı Konusunda Verilen Hizmetiçi Eğitimlerin Değerlendirilmesi. (İlköğretim ve Orta Öğretim Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre)" araştırmaktır. Elde edilen bilgiler bilimsel amaçlara göre topluca değerlendirilecektir. Bu nedenle ankete adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Araştırmanın geçerliliğini sağlama açısından lütfen bütün soruları okuyunuz ve mutlaka her soruyu cevaplandırınız. Sizce en doğru olan seçeneği doğru yere işaretlemeye dikkat ediniz. Soruları içtenlikle cevaplamanızı diler, gösterdiğiniz ilgi ve işbirliği için teşekkür ederiz.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi
Oğuzhan ÇINAR
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yaşamboyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi
Ana Bilim Dalı

Aşağıdaki seçeneklerden size en uygun olanı parantez içine **(X) işareti koyarak cevaplayınız.**

1. Cinsiyetiniz:

A. ( ) Erkek B. ( ) Kadın

2. Yaşınız:

A. ( ) 18–25 C. ( ) 31–35

B. ( ) 26–30 D. ( ) 36–40

E. ( ) 41 ve üzeri

3. Branşınız:

A. ( ) Sınıf

B. ( ) Sosyal Bilimler (Tarih, Coğrafya, Felsefe, Psikoloji, Mantık)

C. ( ) Fen Bilimleri (Fizik, Kimya, Biyoloji)

D. ( ) Yabancı Diller (İngilizce, Almanca, Fransızca)

E. ( ) Matematik

F. ( ) Türkçe, Edebiyat

G. ( ) Güzel Sanatlar (Beden Eğitimi, Resim, Müzik)

H. ( ) Bilgisayar

I. ( ) Diğer.....

4. Mesleki kıdeminiz:

A. ( ) 0 – 5 yıl C. ( ) 11 – 15 yıl

B. ( ) 6 – 10 yıl D. ( ) 16 – 20 yıl

E. ( ) 21 yıl ve üzeri

5. Bilgisayar ve İnternetin Derslerde Aktif Kullanımının Başarıyı Artıracağını Düşünüyor musunuz?

A. ( ) Evet B. ( ) Hayır C. ( ) Kısmen

II. BÖLÜM
YÖNERGE: AŞAĞIDA MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞININ BİLGİSAYAR VE İNTERNET KULLANIMI KONUSU ADANA İLİNDE AÇILAN HİZMETİÇİ EĞİTİM KURSLARINI DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN İFADELER BULUNMAKTADIR. LÜTFEN BU İFADELERE KATILMA DERECEYİZİ 1 (HIÇ KATILMIYORUM)' DEN 5 (KESİNLİKLE KATILYORUM)' E DOĞRU İŞARETLEYİNİZ.

A- HİZMETİÇİ EĞİTİM PROGRAMININ ÖN HAZIRLIKLARINA İLİŞKİN MADDELER		1	2	3	4	5
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Hizmetiçi eğitim başlangıcında, kurs program amaçları bize iletildi.					
2	Hizmetiçi eğitimin amaçları, eğitim ihtiyaçlarımıza uygundu.					
3	Kurs öğretim faaliyetleri kurs program amaçları ile tutarlıydı.					
4	Hizmetiçi eğitim sırasında kazandırılacak bilgi ve becerilerin neler olması gerektiği bize soruldu.					
5	Uygulamaya konulan program ihtiyaç duyduğunuz kapsamda işlendi .					
6	Hizmetiçi eğitim programının etkililiğini arttırmak için konuya uygun araç-gereç sağlandı.					
7	Program başında, programla ilgili giriş yeterliliklerimiz ölçüldü.					
B- HİZMETİÇİ EĞİTİM PROGRAMININ UYGULAMA SÜRECİNE İLİŞKİN MADDELER						
8	Öğrenim faaliyetleri sırasında konularla ilgili gerekli materyaller (yazılı, sözlü) verildi.					
9	Materyallerin tasarımı uygundu					
10	Materyallerin anlaşılabilirliği uygundu					
11	Materyallerin veriliş zamanı uygundu.					
12	Hizmetiçi eğitim programı esnasında programdan önce sahip olduğumuz bilgi ve tecrübelerimizi, diğer katılımcılarla tartışma ve paylaşma imkânı verildi.					
13	Öz ve ayrıntıya ait bilgileri kolayca birbirinden ayırt edebildim.					
14	Öğreticiler katılımcılara meslektaş (eşiti) olarak davrandı					
15	Hizmetiçi eğitim programı esnasında edindiğimiz bilgi ve tecrübelerimizi diğer katılımcılarla tartışma ve paylaşma imkânı verildi.					
16	Öğrendiklerimizi uygulama (yapma, gösterme vb.) imkânı verildi.					
17	Bilgisayar üzerinde yaptığımız uygulamalara uygun geri bildirim sağlandı .					
18	Hizmetiçi eğitim programında, edindiğimiz bilgi ve becerileri nerelerde ve nasıl uygulayabileceğimiz gösterildi.					
19	Bu programda edindiğimiz bilgi ve becerilere dayalı olarak uygulamalarda ortaya çıkabilecek problemleri nasıl çözebileceğimize ilişkin yol gösterildi.					

20	Hizmetiçi eğitim programı süresince eğitim faaliyetlerine karşı gerekli motivasyon sağlandı.					
21	Program ve konuların amaçlarına uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullanıldı					
22	Program esnasında belirli aralıklarla başarı durumumuz ölçüldü.					
23	Başarı durumumuzu ölçmeye yönelik sorular bize açıklandı.					
24	Program sonunda başarı durumumuz ölçüldü.					
25	Sorular programın amaçlarıyla tutarlıydı.					
A- HİZMETİÇİ EĞİTİM PROGRAMININ UYGULAMA SONRASINDAKİ DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN MADDELER		1	2	3	4	5
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
26	Programın nasıl daha etkili hale getirilebileceği ile ilgili olarak görüşlerimize başvuruldu.					
27	Hizmetiçi eğitim programında amaçlanan bilgi ve becerileri kazandığıma inanıyorum.					
28	Hizmetiçi eğitim programına katılanların eğitim ihtiyaçları açısından bir benzerlik vardı.					
29	Hizmetiçi eğitim programına katılanların bilgi/beceri düzeyi açısından bir benzerlik vardı.					
30	Katıldığımız hizmetiçi eğitim programının öğretmenleri konulara hakimdiler.					
31	Bilgisayar kursunda edindiğim bilgiler ileriki çalışmalarımda bana fayda sağlayacağına inanıyorum.					
32	Kursta eddiğim bilgiler bana yeterlilikler kazandırdı.					
33	Eğitmenler eğitim ihtiyaçlarımızın, tecrübelerimizin ve çalışma ortamlarımızın farkındaydılar.					
34	Eğitmenler ile programa katılanlar arasında iyi bir iletişim kuruldu.					
35	Katıldığınız programın derslik şartları yeterliydi.					
36	Katıldığınız programın konaklama şartları yeterliydi.					
37	Programın uygulandığı yer iyi seçilmişti.					
38	Program yöneticileri programın işleyişi ile ilgili sorunlarınıza karşı duyarlıydılar.					
39	Ele alınan konunun öğretilmesi için süre yeterliydi.					
40	Program esnasında korku ve çekingenlik duyguları yaşadım.					
41	Programın işleniş süresi yeterliydi.					

III. BÖLÜM

Anket konusu ile ilgili yazmak istediğiniz diğer düşüncelerinizi buraya yazabilirsiniz.

.....

.....

.....

Ek 2. İzin Belgesi

T.C
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.04.MEM.4.01.00.05 /60494
Konu : Tez Çalışması

22/12/2009

VALİLİK MAKAMINA
ADANA

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı/Halk Eğitimi Yüksek Lisans programı öğrencisi Oğuzhan ÇINAR' ın Yrd.Doç.Dr. Mehmet BİLİR' in danışmanlığında yürüttüğü "Adana İli Öğretmenlerine Sunulan Hizmetçi Eğitim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi Bilgisayar ve İnternet Kullanım Kursu" konulu Tez Çalışmasını ekli listede isimleri belirtilen kurumumuza bağlı okullarımızda uygulama çalışması yapmak isteğine dair Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 08/12/2009 tarih ve 4949 sayılı yazısı ilişikte sunulmuştur.

Adı geçen kişinin tez çalışmasını, "Bakanlığımıza Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi" ne istinaden yukarıda belirtilen okulda Okul Müdürlüğü'nün denetiminde eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Abdulgafur BAYÜKFİRAT
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
22/12/2009

Erdem KIYAK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek 3. Hizmetiçi Eğitim Programının Ön Hazırlıklarına İlişkin Maddelerin Frekans, Yüzde Dağılımı

Maddeler		Hiç Katılmıyorum		Az Katılıyorum		Orta Katılıyorum		Çok Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	Hizmetiçi eğitim başlangıcında, kurs program amaçları bize iletildi.	20	14,3	25	17,9	46	32,9	33	23,6	16	11,4
2	Hizmetiçi eğitimin amaçları, eğitim ihtiyaçlarımıza uygundu.	5	3,6	24	17,1	63	45,0	27	19,3	21	15,0
3	Kurs öğretim faaliyetleri kurs program amaçları ile tutarlıydı.	0	0	24	17,1	60	42,9	38	27,1	18	12,9
4	Hizmetiçi eğitim sırasında kazandırılacak bilgi ve becerilerin neler olması gerektiği bize soruldu.	15	10,7	38	27,1	44	31,4	33	23,6	10	7,1
5	Uygulamaya konulan program ihtiyaç duyduğunuz kapsamda işlendi.	6	4,3	32	22,9	48	34,3	38	27,1	16	11,4
6	Hizmetiçi eğitim programının etkililiğini arttırmak için konuya uygun araç-gereç sağlandı.	5	3,6	20	14,3	60	42,9	29	20,7	26	18,6
7	Program başında, programla ilgili giriş yeterliliklerimiz ölçüldü.	21	15,0	21	15,0	35	25,0	42	30,0	21	15,0

Ek 4. Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin Maddelerin Frekans, Yüzde Dağılımı

Maddeler		Hiç Katılmıyorum		Az Katılıyorum		Orta Katılıyorum		Çok Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
8	Öğrenim faaliyetleri sırasında konularla ilgili gerekli materyaller (yazılı, sözlü) verildi.	4	2,9	26	18,6	52	37,1	43	30,7	15	10,7
9	Materyallerin tasarımı uygundu.	3	2,1	17	12,1	67	47,9	42	30,0	11	7,9
10	Materyallerin anlaşılabilirliği uygundu.	2	1,4	15	10,7	74	52,9	40	28,6	9	6,4
11	Materyallerin verilmiş zamanı uygundu.	5	3,6	29	20,7	51	36,4	42	30,0	13	9,3
12	Hizmetiçi eğitim programı esnasında programdan önce sahip olduğumuz	4	2,9	25	17,9	52	37,1	38	27,1	21	15,0
13	Öz ve ayrıntıya ait bilgileri kolayca birbirinden ayırt edebildim.	6	4,3	25	17,9	44	31,4	52	37,1	13	9,3
14	Öğreticiler katılımcılara meslektaş (eşiti) olarak davrandı	2	1,4	11	7,9	49	35,0	46	32,9	32	22,9
15	Hizmetiçi eğitim programı esnasında edindiğimiz bilgi ve tecrübelerimizi diğer katılımcılarla tartışma ve	4	2,9	14	10,0	48	34,3	55	39,3	19	13,6
16	Öğrendiklerimizi uygulama (yapma, gösterme vb.) imkânı verildi.	3	2,1	19	13,6	44	31,4	47	33,6	27	19,3
17	Bilgisayar üzerinde yaptığımız uygulamalara uygun geri bildirim sağlandı.	2	1,4	22	15,7	38	27,1	58	41,4	20	14,3
18	Hizmetiçi eğitim programında, edindiğimiz bilgi ve becerileri nerelerde ve nasıl uygulayabileceğimiz	1	0,7	19	13,6	41	29,3	61	43,6	18	12,9

“Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin Maddeler” Devamı

Maddeler		Hiç Katılmıyorum		Az Katılıyorum		Orta Katılıyorum		Çok Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
19	Bu programda edindiğimiz bilgi ve becerilere dayalı olarak uygulamalarda	2	1,4	20	14,3	52	37,1	43	30,7	23	16,4
20	Hizmetiçi eğitim programı süresince eğitim faaliyetlerine karşı gerekli	1	0,7	16	11,4	53	37,9	52	37,1	18	12,9
21	Program ve konuların amaçlarına uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullanıldı.	2	1,4	22	15,7	49	35,0	46	32,9	21	15,0
22	Program esnasında belirli aralıklarla başarı durumumuz ölçüldü.	2	1,4	17	12,1	56	40,0	41	29,3	24	17,1
23	Başarı durumumuzu ölçmeye yönelik sorular bize açıklandı.	6	4,3	19	13,6	48	34,3	49	35,0	18	12,9
24	Program sonunda başarı durumumuz ölçüldü.	2	1,4	17	12,1	42	30,0	50	35,7	29	20,7
25	Sorular programın amaçlarıyla tutarlıydı.	3	2,1	15	10,7	44	31,4	53	37,9	25	17,9

“Hizmetiçi Eğitim Programının Uygulama Sürecine İlişkin Maddeler” Devamı

Maddeler		Hiç Katılmıyorum		Az Katılıyorum		Orta Katılıyorum		Çok Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
26	Programın nasıl daha etkili hale getirilebileceği ile ilgili olarak görüşlerimize başvuruldu.	9	6,4	25	17,9	37	26,4	41	29,3	28	20,0
27	Hizmetiçi eğitim programında amaçlanan bilgi ve becerileri kazandığıma inanıyorum.	7	5,0	22	15,7	56	40,0	36	25,7	19	13,6
28	Hizmetiçi eğitim programına katılanların eğitim ihtiyaçları açısından bir benzerlik vardı.	3	2,1	17	12,1	51	36,4	47	33,6	22	15,7
29	Hizmetiçi eğitim programına katılanların bilgi/beceri düzeyi açısından bir benzerlik vardı.	4	2,9	21	15,0	57	40,7	45	32,1	13	9,3
30	Katıldığımız hizmetiçi eğitim programının eğitmenleri konulara hakimdiler	1	0,7	15	10,7	53	37,9	53	37,9	18	12,9

Ek 5. Hizmetçi Eğitim Programının Uygulama Sonrası Değerlendirmeye İlişkin Maddelerin Frekans, Yüzde Dağılımı

Maddeler		Hiç Katılmıyorum		Az Katılıyorum		Orta Katılıyorum		Çok Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
31	Bilgisayar kursunda edindiğim bilgiler ileriki çalışmalarımda bana fayda sağlayacağına inanıyorum.	1	0,7	14	10,0	52	37,1	48	34,3	25	17,9
32	Kursta eddiğim bilgiler bana yeterlilikler kazandırdı.	1	0,7	25	17,9	48	34,3	45	32,1	21	15,0
33	Eğitmenler eğitim ihtiyaçlarımızın, tecrübelerimizin ve çalışma ortamlarımızın farkındaydılar.	3	2,1	19	13,6	44	31,4	44	31,4	30	21,4
34	Eğitmenler ile programa katılanlar arasında iyi bir iletişim kuruldu.	1	0,7	13	9,3	53	37,9	46	32,9	27	19,3
35	Katıldığınız programın derslik şartları yeterliydi.	8	5,7	17	12,1	46	32,9	49	35,0	20	14,3
36	Katıldığınız programın konaklama şartları yeterliydi.	4	2,9	13	9,3	57	40,7	41	29,3	25	17,9
37	Programın uygulandığı yer iyi seçilmişti.	2	1,4	17	12,1	50	35,7	49	35,0	22	15,7
38	Program yöneticileri programın işleyişi ile ilgili sorunlarınıza karşı duyarlıydılar.	5	3,6	14	10,0	61	43,6	37	26,4	23	16,4
39	Ele alınan konunun öğretilmesi için süre yeterliydi.	5	3,6	24	17,1	52	37,1	42	30,0	17	12,1
40	Program esnasında korku ve çekingenlik duyguları yaşadım.	60	42,9	59	42,1	14	10,0	5	3,6	2	1,4
41	Programın işleniş süresi yeterliydi.	5	3,6	10	7,1	58	41,4	42	30,0	25	17,9